

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Sustainable Tourism Resources Management by Using Green Map as a Tool for Development, Mae Tang, Chiang Mai, Thailand

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2556
จำนวน 350,000 บาท

หัวหน้าโครงการ
ผู้ร่วมโครงการ

นางสวิตญา สุกอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์
นางอรจนา แสนไชย จันทรประยูร
นางวรรณิ์ ดวงแสง
นายวิฑูรย์ ขาวอิน
นายจักรพงษ์ พวงงาพันธ์
นางสาวเบญจรัตน์ สุกอุดมฤกษ์

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

1 กันยายน 2556

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (Sustainable Tourism Resources Management by Using Green Map as a Tool for Development, Mae Tang, Chiang Mai, Thailand) ได้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีงบประมาณ 2556 ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะผลิตกรรมการเกษตรและสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่อนุเคราะห์เรื่องสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ นายกองคำการบริหารส่วนตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ คุณเสถียร ใจคำ ที่ให้ทั้งคำแนะนำและความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และอำนวยความสะดวกในการประสานงาน รวมถึงเอื้อเฟื้อสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม อีกทั้งบุคลากรในการจัดเตรียมสถานที่และอำนวยความสะดวกให้ตลอดช่วงระยะเวลาโครงการ ตัวแทนชุมชนทั้งบ้านเมืองกุด บ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร ที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมศาสตร์ สมมะณี และคุณพัชรภรณ์ บุญตัน

และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา ที่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนมาโดยตลอดคณะทำงานทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือในการทำงานอย่างหนักร่วมกันในกระบวนการวิจัยในทุกขั้นตอน และผู้ประสานงานสำนักวิจัยที่ให้คำแนะนำในด้านการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับนี้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
สารบัญแผนภูมิ	จ
บทคัดย่อ	1
ABSTRACT	4
บทที่ 1 บทนำ	6
ความสำคัญของปัญหา	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน	10
แนวคิดเกี่ยวกับ GREEN TOURISM	11
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	16
แนวความคิดและกระบวนการจัดทำมาตรฐานชุมชนสีเขียว	18
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	22
เทคนิคที่นำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วม	26
กรอบแนวคิดของการวิจัย	27
สมมุติฐานการวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	30
สถานที่ดำเนินการวิจัย	30
ประชากร	30
กลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือในการวิจัย	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 ผลการวิจัย	41
ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	41
แผนที่สีเขียว ทุนของชุมชนและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต	48
ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต	132
ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว	135
การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น	138
ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	147
ทัศนคติต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต	150
ทัศนคติต่อประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้	150
ทัศนคติต่อการฝึกปฏิบัติ	153
ทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้	153
สรุปบทเรียนชุมชน	153
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	155
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	155
ข้อเสนอแนะ	162
เอกสารอ้างอิง	163

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	42
ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	44
ตารางที่ 3 สรุปจำนวนทรัพยากรของชุมชนจำแนกตามหมวดหมู่กรีนแมป	119
ตารางที่ 4 ทดสอบค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ก่อนและหลัง	134
ตารางที่ 5 ทดสอบค่าเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลัง	137
ตารางที่ 6 ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน	139
ตารางที่ 7 ระดับการรับรู้ในความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากร ของชุมชน	143
ตารางที่ 8 ระดับความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	148
ตารางที่ 9 ทักษะการรับรู้ ประสิทธิภาพและทักษะการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เขียว	151

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ตัวอย่างสัญลักษณ์ของกรีนแมป	21
ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดและสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม	23
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	28
ภาพที่ 4 ชุมชนวาดภาพเพื่อแสดงการจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์	49
ภาพที่ 5 ตัวแทนชุมชนร่วมกำหนดสัญลักษณ์ในแผนที่สีเขียว	50
ภาพที่ 6 แผนที่สีเขียวบ้านเมืองกิด	51
ภาพที่ 7 แผนที่สีเขียวบ้านแม่ตะมาน	52
ภาพที่ 8 แผนที่สีเขียวบ้านทุ่งละคร	53
ภาพที่ 9 การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและตัวอย่างแบบเก็บข้อมูลพิกัดและภาพถ่าย	121
ภาพที่ 10 แสดงขั้นตอนการสร้างแผนที่ใน GOOGLE MAP	123
ภาพที่ 11 การฝัง HTML ลงในเว็บไซต์	126
ภาพที่ 12 ขั้นตอนการสร้างแผนที่ใน GOOGLE MAP	127
ภาพที่ 13 การเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์ GREEN MAP	129
ภาพที่ 14 ตัวอย่างการนำทางโดยใช้โทรศัพท์มือถือ (SMART PHONE)	130
ภาพที่ 15 การเข้าถึงข้อมูลเว็บไซต์ WORDPRESS	131

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 ทักษะการใช้ภาษาไทย (ร้อยละ)	46
แผนภาพที่ 2 ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ(ร้อยละ)	47
แผนภาพที่ 3 ทักษะด้านอื่นๆ (ร้อยละ)	48
แผนภาพที่ 4 ระดับความรู้เกี่ยวกับแผนที่สี่เขียวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	133
แผนภาพที่ 5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลัง	136

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือ
ในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Sustainable Tourism Resources Management by Using Green Map as a Tool
for Development, Mae Tang, Chiang Mai, Thailand

ศวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์¹ ตรีรัตน์¹ วราภรณ์ ดวงแสง¹ อรจนา แสนไชย จันทรประยูร¹

วิทวัส ขาวอิน¹ จักรพงษ์ พวงงามชื่น² และ เบญรัตน์ ศุภอุดมฤกษ์³

Savichaya Supa-udomlerk Trirat¹, Varaphorn Duangseang¹,

Onjana Sanchai Chantraprayoon¹, Wittawat Khow-in¹,

Jukkaphong Pongngamchuen² and Benjarat Supa-udomlerk³

¹คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

²คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

³สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมข้อมูลทุนของชุมชน 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมและ 3) เผยแพร่แผนที่สีเขียวผ่านสื่อออนไลน์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย ตัวแทนหมู่บ้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านเมืองกุดบ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร รวมถึงเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และเจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 45 ราย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 9 – 64 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.44 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ยกเว้นบ้านทุ่งละครพบว่า จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งเป็นนักเรียนและนักศึกษาและเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนซึ่งมีทักษะการใช้ภาษาไทยพบว่า อยู่ในระดับ “ดี” ทั้งด้านทักษะ

การพูด การอ่าน การเขียน และทักษะการฟัง ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีและมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

แผนที่สีเขียวใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมทุนของชุมชน ซึ่งแผนที่นี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารกันระหว่างคนต่างวัย ทำให้สามารถร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากร/ทุนที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างราบรื่น ชาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง และสิ่งที่ควรปรับปรุง/พัฒนา หรือเป็นปัญหาของชุมชน สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวชนเกิดความเข้าใจในสภาพของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้นทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี มองเห็นในสิ่งที่ชุมชนควรต้องปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมหรือสถานที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนสีเขียวหรือเป็นชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมนั้นพบว่า บ้านเมืองกัศมีจำนวนสถานที่หรือแหล่งกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (จำนวน 110 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 88 และ 21 แห่ง) ตามลำดับ ซึ่งหากจำแนกตามหมวดหมู่แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ได้แก่ 1) ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน (Sustainable Living) ซึ่งบ้านเมืองกัศพบ 39 แห่ง แต่ในจำนวนนี้รวมพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจำนวน 5 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ที่ถูกทำลายจากการตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่า รวมถึงพื้นที่สำหรับทิ้งขยะของชุมชนแบบไม่ถูกวิธี ไม่มีการจัดการที่ดี รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมาน (จำนวน 28 แห่ง) และบ้านทุ่งละคร (จำนวน 11 แห่ง) ตามลำดับ จะสังเกตเห็นได้ว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละครไม่มีกิจกรรมทางการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและไม่มีพื้นที่ที่มีความอันตราย 2) ด้านธรรมชาติ(Nature) พบว่า บ้านเมืองกัศและบ้านแม่ตะมานมีจำนวนทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน (จำนวน 34 และ 35 แห่ง) ในขณะที่บ้านทุ่งละครยังไม่พบข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ 3) ด้านวัฒนธรรมและสังคม(Culture & Society) พบว่า บ้านแม่ตะมานมีสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 32 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 18 และ 7 แห่ง) 4) ด้านอื่นๆ พบว่าบ้านเมืองกัศมีบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มากที่สุด (จำนวน 4 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 2 แห่ง) ส่วนบ้านทุ่งละครไม่มีบริการแบบโฮมสเตย์ มีเพียงการให้บริการที่พักลักษณะเช่านอนรายวัน เช่น รีสอร์ท (จำนวน 3 แห่ง) การเผยแพร่แผนที่สีเขียวมีกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนที่สำคัญคือ 1) ร่วมกันสำรวจพื้นที่เพื่อจับพิกัดดาวเทียม 2) นำข้อมูลพิกัดดาวเทียมที่ได้เข้าสู่แผนที่ Google Map 3) เผยแพร่ข้อมูลแผนที่ชุมชนในระบบอินเทอร์เน็ต ได้แก่ www.greenmap.org และ <http://thailandgreenmap.wordpress.com/> นำเข้าแผนที่ชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และระบุ URL ของแผนที่ Google Map มีพิกัดดาวเทียมที่แม่นยำได้ และสามารถใช้แผนที่นี้นำทางได้โดยใช้อุปกรณ์ เช่น GPS นำทาง

โทรศัพท์มือถือ (Smartphone) หรือแท็บเล็ต (Tablet) ซึ่งช่วยส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายมากขึ้น

ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ตพบว่าระดับความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.69) นั้นมีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.33) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ส่วนความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียวพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.44) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.98) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

ด้านระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.49) ส่วนด้านความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมพบว่าชุมชนตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.54) อีกทั้งด้านความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมพบว่าความตระหนักอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.33) ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับ “พอใจมาก” (ค่าเฉลี่ย 4.30) ทั้งในด้านความรู้ด้านประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมด้านการฝึกปฏิบัติและด้านการประยุกต์ใช้

บทเรียนที่ชุมชนได้รับ คือ 1) การจัดทำแผนที่สีเขียวสามารถเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนหลายวัย และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชนในการถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนระหว่างกัน 2) แผนที่สีเขียวช่วยทำให้การจัดการความรู้และข้อมูลทุนชุมชนต่างๆ ทำได้ง่ายและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น 3) ชุมชนได้ทักษะและประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารและสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ชุมชนทราบถึงความสำคัญในทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า และยังสามารถนำไปเผยแพร่อย่างภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างฐานข้อมูลอันเป็นประโยชน์ 5) ช่องทางการประชาสัมพันธ์สามารถทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น

คำสำคัญ: แผนที่สีเขียว, การท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวสีเขียว, การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

Abstract

This research is about sustainable tourism resources management by using green map as a tool for development. The purpose is: 1) to collect data of community resources 2) to seek participation of the community in the planning of land use appropriately, and 3) to publish a green map through online media. This study used participatory action research technique by using non-probability sampling method (Purposive Sampling). Participants were representatives of the villages who were involved in tourism including youth who are interested in participating voluntarily and government officer with a total of 45 participants.

Over half of the participants were female at age range of 9-64 years, mean 30.22 and standard deviation equal to 17.44. They were graduated in elementary school and some of them from Baan Thoong-la-korn graduated in Bachelor degree. Almost half of participants are students who are members of the community savings groups. Thai language skills were at the level of "good" in terms of speaking, reading, writing and listening while English language skills at the level of "Fair". They also had the ability to play a musical instruments and the ability to use a computer.

Green Map as a tool to gather natural and cultural resources of a community. This map helps to facilitate communication between people of different ages and also made joint brainstorming about resources in the community smoothly. The youth can express their ideas creatively and can also help in recognizing valuable resources that exist in their community. These things made people's understanding on their living in the community in both side even good or bad. They could see through the Green Map what part of the community should be improved or developed. The results revealed that activities or places in Muang-kued community had highest number of places and activities (number 110) that indicated as sustainable living, followed by is Mae-taman community and Thoong-la-korn community (88 and 21 places) respectively. These can be classified as a category and can be divided into three major categories: 1) Sustainable Living in Muang-kued community was found 39 places but in this number including the risk of harm places which consists of 5 areas destroyed by deforestation and burning of forests, followed by Mae-taman (28 places) and Thoong-la-korn community (11 places), respectively but Mae-taman and Thoong-la-korn community had no activities of risk of harm, 2) nature was found that Muang-kued and Mae-taman community has resources related on their culture and living (34 and 35 places) while

Thoong-la-korn community was now found natural resources that related on their culture and living, 3) culture and society at Muang-kued was found (32 places) followed by Mae-taman and Thoong-la-korn community (18 and 7 places), 4) others services has found homestays at Muang-kued (4 homestay) followed by Mae-taman (2 homestay) while Thoong-la-korn community was not found but service as resort accommodation (3 Places). Green map was published by working with the community including 1) GPS surveying 2) transferring waypoint into Google Map and 3) published through www.greenmap.org and <http://thailandgreenmap.wordpress.com>. These source of information could navigate people to visitor by using devices such as GPS navigation, Smartphone or Tablet, which visitors could access information and tourist attractions more easily.

Participant's knowledge on green map was used paired sample t-test statistical analysis to test the level of knowledge. The result was found significantly different (0.000) at 0.05 level of confidence which knowledge after joining (Mean=10.69) had increased than before (Mean=7.33). Knowledge of the Green Tourism was found significantly different (0.000) at the 0.05 level of confidence which knowledge (Mean=11.44) had increased than before (Mean = 6.98).

The level of participation of Community resource management was found "low" (mean= 1.49) while the awareness of the importance was found "high" (mean 3.54), and the level of awareness of the importance of natural resources, cultural and environment was found "high" (mean =3.33), attitudes towards learning on green map and published onto the internet in terms of knowledge, experience in the exchange of knowledge, practical and application was found "very satisfied" (mean=4.30).

Community's lesson learned were: 1) green map can be a tool for effective communication among all ages. This method could build good relationships between adults and youth in the community, 2) green map could make knowledge management more easier, 3) they had skills and experiences in collecting data, benefit from green map which could help to promote green tourism that have no effect to the community and environment and GPS and internet are very helpful in collecting the data, 4) community awareness of the importance of precious natural resources and proud to be a part of conservation of natural resources and biodiversity, including part of creating a useful database for the community, 5) green map was published through electronic media that could help visitors both Thai and Foreigners to access information easily.

Keyword: Green Map, Community Based-Tourism, Green Tourism, Tourism Resources Management

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นชื่นชมความงามทางธรรมชาติและสัมผัสกับอากาศที่บริสุทธิ์ รวมถึงได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไปซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อรายได้เข้ามาจากการท่องเที่ยวประเภทนี้มากขึ้นทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดๆ จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์ในรูปของเงินตราที่มากับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านใดก็ตาม ผลลัพธ์สุดท้ายในด้านลบมักจะตกอยู่กับชุมชนท้องถิ่น ส่วนด้านบวกตกไปอยู่ในมือนายทุนเพราะกระบวนการของการพัฒนาเหล่านั้นให้ความสำคัญหรือนำหนักกับการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยมาก จนชุมชนไม่อาจจะเตรียมตัวเตรียมใจรับสถานการณ์ได้ทัน เนื่องมาจากขาดองค์ความรู้ ข้อมูลและทักษะที่พร้อมจะรับผลอันเกิดจากการพัฒนาได้ ซึ่งแทนที่การพัฒนาจะเป็นประโยชน์แต่กลับเป็นผลเสียแก่คนหมู่มากในชุมชนทำให้การพัฒนาขาดความยั่งยืน

ตำบลกุดช้างอยู่ในเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองเชียงใหม่ ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 64 กิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่แตง 24 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาอยู่ในเขตป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง มีแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านได้แก่ แม่น้ำแดงซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตอำเภอเวียงแหงไหลผ่านอำเภอเชียงดาวและอำเภอแม่แตง โดยไหลผ่านเขตตำบลกุดช้าง รวมระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ก่อนลงสู่ลำน้ำปิงบ้านป่าจี้ ตำบลสันมหาพน อาชีพหลักของประชากรในตำบลกุดช้าง ได้แก่ ทำการเกษตร เช่น การทำนา ทำสวน (ลิ้นจี่ ส้ม กระหล่ำปลี กระเทียม เงาะ จิง ข้าวไร่ ลำไย ข้าวโพด ถั่วเหลือง กาแฟเสาวรส) เลี้ยงสัตว์ (โค กระบือ สุกร ไก่) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและรับจ้างทั่วไป รวมถึงกิจการท่องเที่ยว เช่น ปางช้าง กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ชมวิถีชีวิต 5 ชนเผ่า คือ เผ่าละหู่, เผ่ามูเซอ, เผ่าม้ง, เผ่าลีซอ, เผ่ากระเหรี่ยง กิจกรรมเชิงเกษตร กิจกรรมเชิงสุขภาพ รวมถึงกิจกรรมเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ประเภทน้ำตกและแก่ง

แต่จากการสำรวจพื้นที่และพูดคุยกับผู้นำในชุมชนแล้วพบว่า การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าเพื่อหาประโยชน์จากการใช้พื้นที่อย่างมาก โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะ

ตามมา ทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนอาหารที่ซึ่งเคยหาได้ในป่าแต่ในปัจจุบันกลับต้องซื้อเพื่อบริโภค อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวบางประเภทก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างไม่รู้จักคุณค่า เช่น กิจกรรมล่องแพซึ่งต้องใช้ไม้ไผ่ รวมถึงทรัพยากรช้างที่มีอยู่ในชุมชนจำนวนหนึ่งได้เข้าไปทำลายพืชพรรณของชาวบ้าน หรือบางครั้งเข้าไปกินอาหารในป่า ทำให้สภาพป่าใช้สอยของคนในชุมชนเสื่อมโทรมลง

อีกทั้งผู้นำชุมชนยังได้กล่าวถึงปัญหาในการพัฒนาว่าเกิดจากการขาดความเข้าใจและความร่วมมือร่วมใจและจิตสำนึกของคนในชุมชนบางส่วน ทำให้การจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ของชุมชน รวมถึงการบุกรุกพื้นที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่นึกถึงส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะใช้แผนที่สีเขียวเข้ามาช่วยชุมชนจัดการพื้นที่และทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นการพัฒนาทุนความรู้ในระดับบุคคลและชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึก เพื่อเป็นเกราะป้องกันและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รวมถึงการกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรที่ตนมีอยู่ ซึ่งในการนี้ กระบวนการจัดทำแผนที่สีเขียว (Green Map) จะเป็นเครื่องมือที่สามารถระดมทุนชุมชน ทั้งในด้านทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน และทุนทางเศรษฐกิจ นำมาพัฒนาเป็นแผนที่สำหรับการวางแผนการใช้ประโยชน์ทุนชุมชนเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับสื่อสารให้สังคมภายนอกได้รู้จักได้เป็นอย่างดี ซึ่งเครื่องมือนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยในการรวบรวมทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน แต่ยังสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรอันมีค่าของชุมชนและยังสามารถเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ได้อีกทางหนึ่งด้วย

ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการในลักษณะนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 (สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยแม่โจ้) ในพื้นที่บ้านโปง จังหวัดเชียงใหม่ และในพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (สนับสนุนโดย สกว.) ซึ่งผลตอบรับจากผลงานวิจัยอยู่ในระดับดีมากคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรขยายขอบเขตของการวิจัยในรูปแบบเดียวกันนี้ออกไปยังพื้นที่อื่นๆด้วยอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายโครงข่ายพื้นที่สีเขียวในประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมกัน คิด วิเคราะห์ วางแผนและปฏิบัติ เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนา รวมถึงเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ดีทางหนึ่งอีกด้วย ดังนั้น โครงการวิจัยนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะใช้แผนที่สีเขียว (Green Map) มาปรับใช้กับตำบลกืดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดการทุนชุมชนที่มีอยู่มาพัฒนาเป็นแผนที่สีเขียวสำหรับวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ภายใต้กลไกการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจและกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมและเกิดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ควบคู่ไปกับ

ความร่วมมือจากองค์กรภายในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในการจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ถูขนานไปกับการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับคนในพื้นที่ดั้งเดิมอย่าง แท้จริงและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลของชุมชนด้านทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทาง ธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม โดยใช้แผนที่สีเขียว (Green Map)
3. เพื่อเผยแพร่แผนที่สีเขียวผ่านสื่อออนไลน์ เช่น www.greenmap.org และเว็บไซต์ของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยประยุกต์รูปแบบ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นระเบียบวิธีในการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ การวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ดังนี้

ด้านกระบวนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดทำแผนที่สีเขียวเพื่อการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทุนของชุมชนเพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการร่วมสำรวจพื้นที่เชิงประจักษ์ และ 3) การเผยแพร่แผนที่สีเขียวผ่านสื่อออนไลน์ เช่น www.greenmap.org และเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายช่องทางการสื่อสารสำหรับ การท่องเที่ยวชุมชน

ด้านเนื้อหา ด้านเนื้อหาของการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาข้อมูลดังนี้

1. ทุนของชุมชน อันได้แก่ ด้านทุนมนุษย์หรือทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุน ทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมและความตระหนักของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
3. กระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง
4. ทักษะคติของชุมชนต่อกระบวนการเรียนรู้

ด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในพื้นที่บ้านเมืองกีด (หมู่ที่ 1) บ้านแม่ตะมาน (หมู่ที่ 2) และบ้านทุ่งละคร(หมู่ที่ 6) ตำบลกีดช้าง อำเภอมะเขง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านเวลา ใช้ระยะเวลา 1 ปี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและพัฒนาอยู่ในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2556

นิยามศัพท์

แนวคิดสีเขียว (Green Concept)แนวความคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน และการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ที่มีการปฏิบัติเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างเป็นรูปธรรม

แผนที่สีเขียว (Green Map)แผนที่ของชุมชนที่มีการจัดสรรและวางแผนการใช้พื้นที่โดยคนในชุมชนเอง แสดงถึงทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต/กิจกรรมของคนในชุมชนที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเป็นแผนที่ที่ใช้สัญลักษณ์สากล ซึ่งสามารถทำให้เข้าใจได้ทั่วโลกไม่ว่าจะใช้ภาษาใด และชุมชนยังสามารถออกแบบสัญลักษณ์ด้วยตนเองที่สื่อให้คนต่างภาษาเข้าใจได้ในสิ่งที่ชุมชนต้องการสื่อ ซึ่งหมวดหมู่ของทรัพยากรจะบ่งบอกถึงสถานะความเป็นชุมชนสีเขียว ประกอบไปด้วย ด้านความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

แผนพัฒนาฉบับที่ 10 นี้จะไม่เน้นเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและความสามัคคี การสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนาทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กรและธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ในที่สุดซึ่งมีแนวคิดที่เกี่ยวกับการวิจัยดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน

วีระพล ทองมา (2553) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้านพร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2552) ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอีกว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน(โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540: ระบบออนไลน์)ซึ่งมีองค์ประกอบของการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ได้แก่

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้
1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ 3) ส่งเสริม

ความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (วิระพล ทองมา, 2553: ระบบออนไลน์)

กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) **ศักยภาพของคน**ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเอง ให้ดีเสียก่อนเพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ 2) **ศักยภาพของพื้นที่** หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมาคนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตนสามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย 3) **การจัดการ**เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนสมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน: "Community-based Tourism: CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไรควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไรทั้งหมดที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วมอันหมายถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม 4) **มีส่วนร่วม** มีได้อย่างไรการสื่อสารพูดคุยเป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุยร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆเพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

แนวคิดเกี่ยวกับ Green Tourism

Green Tourism แปลว่า การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติโดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ biotourism แปลว่าการท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และ agrotourism แปลว่า

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผลไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติและต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนชนบทธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยวอีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539: อ้างใน สฤษฎ์, 2548)

โดยสรุปก่อนอื่นมีข้อสังเกตจากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมาจากนิยามศัพท์และความหมายของคำ " Ecotourism" นั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานอาชีพ ความเข้าใจ และวัตถุประสงค์ของแต่ละคนหรือองค์กร ซึ่งในภาษาไทยอาจเรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์" แต่ในที่สุดราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณากำหนดคำศัพท์ Ecotourism ว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ"

ข้อพิจารณาต่อมาคือความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น เกือบทั้งหมดให้การยอมรับว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตัวเอง และแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นคือ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน (Nature - Based Tourism) เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท อุทยาน วนอุทยาน เกาะแก่ง และชายทะเล เป็นต้นแต่อาจหมายรวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นหากสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหรือเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยหรือต่ำ หรือไม่มีผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เพราะฉะนั้นการป้องกันและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการเช่น ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น เน้นธรรมชาติและองค์ประกอบของธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้ และเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติ (รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น) ตลอดจนผลกระทบของมนุษย์ที่มีต่อระบบนิเวศเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นการจัดระบบบริการข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติรวมทั้งการเพิ่มพูนศักยภาพของมัคคุเทศก์จึงเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น

การท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคิด (วางแผน) การทำ (ปฏิบัติหรือดำเนินการ) และการติดตามตรวจสอบประเมินผล ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องส่วนอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมได้รับผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น ด้วยความเหมาะสมเป็นธรรม

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติแวดล้อมพร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต”

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้ 1) เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ 2) มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 3) เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว 4) ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม 5) เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม 6) เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาอยู่ 3 ประการ คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและระบบนิเวศหากปัจจัยข้างต้นได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่จะเกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายจนด้อยคุณค่าไปก็มีอยู่สูง

1. การให้ความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวพร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการปกป้องรักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็นรวมถึงการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มักคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่ง

ท่องเที่ยวขึ้นด้วย วิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมใช้กัน โดยทั่วไปได้แก่การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่นการจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวการจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษารับรู้การจัดการจัดการ/ แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆการจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติรวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆทั้งสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและท้าทายนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ่ง ซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวและขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลต่อการคงอยู่ของธรรมชาติแวดล้อมดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมและทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลงซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนและยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดน้อยหรือเสื่อมโทรมลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวคิดที่มีสาเหตุจากการบรรจบของแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติโดยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้าง

รายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้แก่นายทุนในชนบทให้ตระหนักถึงความสำคัญและช่วยสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติ

สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่พบในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มนุษย์มีความต้องการการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัยมากขึ้นรวมทั้งการได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริงนอกจากนี้นักท่องเที่ยวธรรมชาติมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ได้ไปเยือนทั้งในด้านระบบนิเวศชนิดพันธุ์พืช และสัตว์ที่ได้พบเห็น รวมถึงประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

จากกรอบแนวความคิด Earth Summit ที่ประเทศบราซิลในปี 2535 กำหนดกระแสการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ด้าน คือความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้และความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้าซึ่งจะนำไปสู่การกระจายรายได้ที่เหมาะสมในท้องถิ่นจึงนำไปสู่การเกิดทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ดังนั้นโดยนัยแนวความคิดระดับชาติและนานาชาติสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกี่ยวกับการนำแหล่งทุนทางธรรมชาติและแหล่งทุนทางวัฒนธรรม มาพัฒนาบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นนั้นๆ (การสัมมนาระดับชาติเรื่องท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, 2545 อ้างในทิพาพร พิมพิสุทธิ., 2548)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
- 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
- 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรงและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกด้วย
- 4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและการอนุรักษ์ธรรมชาติในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือ

ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช (2531) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกันคือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยวิธีการที่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและการช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญห ะบวนการวิจัยจึงดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้นๆ ส่วนกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในเชิงการวิภาษ (Dialectic) ซึ่งชาวบ้านจะค่อยๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง และด้วยวิธีการวิจัยเช่นนี้ ข้อมูลที่ได้จึงมีความชัดเจน สะท้อนความคิดอ่าน ตลอดจนนิสัยใจคอของชาวบ้าน สะท้อนความต้องการและแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา จึงเป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยการศึกษาเรียนรู้หาข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา รวมทั้งการแก้ไขปัญหที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผน และกำหนดการดำเนินงานตามแผนพร้อมทั้งการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญห ะประกอบกับการใช้ภูมิปัญญาและทุนที่มีอยู่ในชุมชน

โดยทั่วไปแล้ว ข้อกำหนดของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นแตกต่างไปจากแนวคิดของการวิจัยแบบเดิมอยู่มาก แนวคิดในการวิจัยแบบเดิมนั้น หยั่งอยู่บนฐานของปรัชญา ปณิธานนิยมเชิงตรรก (Philosophy of Logical Positivism) และพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioralism) ซึ่งมีข้อกำหนดว่า นักวิจัยทุกคนจะต้องรักษาความเป็นกลาง (Neutrality) โดยแยกตัวเองโดยสิ้นเชิงออกจากสิ่งที่ศึกษาเพื่อมิให้เกิดอคติ (bias) ต่อการศึกษา อันจะทำให้ผลของการศึกษาเบี่ยงเบนและไม่น่าเชื่อถือ แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย และนักพัฒนาหรือนักปฏิบัติการ (Practitioners) ตลอดจนกระบวนการศึกษาค้นคว้า จึงให้ความหมายได้ว่าเป็นการวิจัยที่จัดกระทำโดยผู้ปฏิบัติการเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ไขปัญห โดยทันที และต้องกระทำเป็นหมู่คณะร่วมกัน (กมล สดุดประเสริฐ 2537)

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) ยืนยันว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ท้าทายที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

การทอ้งเทียวงนิเวศน์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน

มีการศึกษาวิจัยโดยชุมชนเป็นฐานในเรื่องการทอ้งเทียวงนิเวศ แต่ยังคงการศึกษาประเมินความยั่งยืนของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลจัดการการทอ้งเทียวงนิเวศ อย่างไรก็ตามได้มีสิ่งบ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะยั่งยืนได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. **ความต้องการของชุมชน** โครงการพัฒนาการทอ้งเทียวงนิเวศสำหรับชุมชนใดก็ตามจะต้องเกิดจากความสนใจและความต้องการของสมาชิกชุมชนเองเป็นหลัก มิใช่หน่วยงานของทางราชการหรือองค์การภาคเอกชนหรือใครก็ตามไปยึดเยื้อดให้โดยที่ชุมชนไม่เต็มใจที่รับ โครงการไว้และมีส่วนร่วม อาจเพราะความเกรงใจเกรงบารมีหรืออำนาจตามวิถีธรรมชาติของชุมชนในชนบท

2. **ความรู้และความตระหนักของชุมชน** เป็นปัจจัยสำคัญอีกตัวหนึ่งที่จะชี้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะยั่งยืนหรือไม่ ความรู้และความตระหนักนี้ รวมไปถึงแนวคิดและองค์ประกอบของการทอ้งเทียวงนิเวศ ท้าทายการทอ้งเทียวงของชุมชนและศักยภาพ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน (ต้นทุนทางสังคม) และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ (ต้นทุนทางธรรมชาติแวดล้อม) หากดำเนินงานด้านการทอ้งเทียวงนิเวศและความรู้อื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาและการบริหารจัดการ

3. **การได้รับการสนับสนุนจากภายนอก** ชุมชนท้องถิ่นในชนบทส่วนใหญ่มักอยู่ในภาวะด้อยโอกาสในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความรู้และทักษะในการพัฒนาและการจัดการ ยิ่งเรื่องการทอ้งเทียวงนิเวศ ซึ่งเป็นงานบริการที่ต้องมีมาตรฐานขั้นต่ำเพราะมีการแข่งขันทางการตลาดแล้ว เป็นสิ่งที่ชุมชนท้องถิ่นไม่คุ้นเคยก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดความท้อแท้และไม่สามารถดำเนินการต่างๆ ตามความตั้งใจได้ ตรงจุดนี้หน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชนรวมทั้ง NGOs

หรือผู้รู้ต่างๆ จะต้องเข้ามาสนับสนุนหรือช่วยเหลือ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนดังกล่าวในข้อ 2 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง พร้อมสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานต่ออิทธิพลต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการท่องเที่ยวด้วย

4. การตัดสินใจและการแบ่งปันประโยชน์ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาให้รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการติดตามประเมินผลแบบครบวงจร ไม่ใช่ผู้นำหรือกลุ่มผู้นำท้องถิ่นดำเนินการเองทั้งหมด และที่สำคัญจะต้องมีกลไกและระบบการแบ่งปันรายได้หรือประโยชน์อื่นๆ อันเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นธรรมและความโปร่งใส โดยเฉพาะประเด็นหลังนี้มักจะพบว่าเป็นสาเหตุของความไม่ยั่งยืนในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นค่อนข้างสูงทีเดียว

แนวความคิดและกระบวนการจัดทำมาตรฐานชุมชนสีเขียว

แนวคิดในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับชุมชนสีเขียว เป็นการจัดทำมาตรฐานที่มีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่และการบริหารจัดการของชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเพื่อคงคุณค่าความเป็นธรรมชาติและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จัดกิจกรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชุมชนสีเขียวที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ และเกิดจากความเห็นของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ

การใช้เทคนิคกรีนแมปเป็นเครื่องมือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1995 โดยกลุ่มองค์กรกรีนแมป (www.greenmap.org) ได้มีส่วนร่วมกับประชาชนในชุมชนมากกว่า 550 ชุมชน จาก 54 ประเทศ ทำให้เกิดแผนที่ท้องถิ่นกว่า 365 แผนที่ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีทีมออกแบบไอคอนขององค์กรกรีนแมปเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาแผนที่ที่มีไอคอนสะท้อนความเป็นชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นที่และการใช้ประโยชน์ (Zoning) ซึ่งแผนที่ดังกล่าว จะปรากฏต่อผู้ใช้ที่มีสถิติผู้เข้าชมเว็บไซต์กรีนแมปกว่า 1,000,000 คน ที่กระจายอยู่ทั่วโลก

เทคนิคการทำแผนที่กรีนแมป เริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม จากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ กำหนดภาพแทนซึ่งเป็นสัญลักษณ์และไอคอนที่จะบ่งบอกถึงข้อมูลในแต่ละด้านของชุมชน เช่น พื้นที่เกษตรปลอดสารพิษ เส้นทางเดินเท้า สวนดอกไม้ น้ำตก เส้นทางจักรยาน ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร้านอาหาร ที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

หลังจากนั้นจึงออกแบบไอคอน แล้วนำไอคอนเหล่านั้นจัดทำเป็นแผนที่ที่เป็นดิจิทัลไฟล์ ติดตั้งลงในระบบฐานข้อมูล เว็บไซต์ทั้งที่เป็นเว็บไซต์ของกรีนแมปและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

อุปกรณ์ในการจัดทำกรีนแมป ได้แก่ กระดาษปรีฟ สีชอล์คหรือสีเทียน คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เสริม เช่น สแกนเนอร์ ปริ้นเตอร์ เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ยุ่งยากซับซ้อนในการจัดทำแผนที่ด้วยเทคนิคกรีนแมปเพราะหัวใจสำคัญของการทำแผนที่กรีนแมปนั้นอยู่ตรงที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มากกว่าการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ที่บางครั้งแผนที่ที่ได้จากเครื่องมือเหล่านั้นกลายเป็นแผนที่ที่ถูกเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูล แต่แผนที่กรีนแมปเป็นแผนที่ที่จะอยู่ในความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของของคนในชุมชน และจะถูกจดจำและเข้าใจร่วมกันจากกระบวนการ การออกแบบไอคอน อันเป็นกลไกที่จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง แล้วนำเสนอให้บุคคลภายนอกได้รู้จักผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตออนไลน์ ซึ่งสามารถเผยแพร่ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และมีแนวโน้มผู้ใช้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์มาตรฐานชุมชนสีเขียว

การจัดทำมาตรฐานชุมชนสีเขียวมีกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้น คณะกรรมการที่ดำเนินการประเมินนั้นจึงเป็นผู้แทนที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตนเองซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวได้มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่นการสำรวจพื้นที่ขึ้นต้นเพื่อรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลของชุมชนการสอบถามความคิดเห็นของชุมชน การประชาสัมพันธ์โครงการ การประชุมกลุ่มย่อยจากนั้นจึงประมวลความคิดเห็นต่างๆ มาพัฒนาเป็นเกณฑ์มาตรฐานสถานชุมชนสีเขียว

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้โครงการจัดทำฐานข้อมูลส่งเสริมสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชน ผู้ประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2542: ระบบออนไลน์)

แนวคิดเกี่ยวกับแผนที่สีเขียว (Green Map)

ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนที่สีเขียวนั้นบางทีเราเรียกว่าแผนที่สิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการศึกษาชุมชน ที่แสดงที่ตั้งและสภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านต่างๆ เพื่อให้ชุมชนเข้าใจและตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสากล เพื่อสามารถปรับใช้กับชุมชนอื่นและพัฒนาเป็นฐานข้อมูลอื่นๆ ได้ แผนที่สีเขียวเริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) โดย Wendy Brawer นักออกแบบนิเวศวิทยา (ecological designer) ซึ่งได้ทำแผนที่สีเขียวของเมืองนิวยอร์ก ประเทศอเมริกาเป็นครั้งแรก และในปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) แผนที่สีเขียวก็เริ่มนำมาใช้ในหลายๆ ประเทศทั่วโลก โดยในปัจจุบันมีมากกว่า 50 ประเทศที่นำแผนที่สีเขียวมาใช้ ซึ่งเว็บไซต์ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของแผนที่สีเขียวทั่วโลกคือ www.greenmap.org ซึ่งเป็นสื่อกลางในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่สีเขียวกว่า 100 แผนที่แล้ว ที่สามารถสร้างพื้นที่ได้ตอบสำหรับทุกคนในการแบ่งปันข้อมูลเชิงลึก ภาพและความเคลื่อนไหวการท่องเที่ยวที่สามารถปรับปรุงได้ง่ายและขยายการสำรวจใน online ไม่ว่าจะทำผ่านมือถือ

แผนที่สีเขียว หรือแผนที่สิ่งแวดล้อม (Green Map) เป็นแผนที่ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนภาพเมืองของตนในมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งแผนที่สีเขียวนี้มีความแตกต่างจากแผนที่ทั่วไป คือ มีการใช้สัญลักษณ์รูปภาพ (Icon) แทนแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่สำคัญต่างๆ ของเมือง รวมถึงแหล่งมลพิษของเมือง (บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย, 2553: ระบบออนไลน์)

แผนที่สีเขียวแต่ละชุดเป็นโครงการที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้น แต่ละคนมีการจัดการอย่างอิสระและทีมผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนทั่วโลกแบ่งปันความคืบหน้าของทรัพยากรและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายระดับโลกกระบวนการทำแผนที่สีเขียวจะให้ประชาชนทุกวัยภูมิหลังและทักษะด้านเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่แท้จริงในการสร้างชุมชนยั่งยืน เริ่มต้นจากการชี้แนะจากผู้นำในชุมชนที่มีประสบการณ์มากกว่า กำหนดวิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาทีมงานของพวกเขา จากนั้นจึงออกแบบและผลิตแผนที่สีเขียวเพื่อพิมพ์เผยแพร่หรือเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งแผนที่นั้นเป็นภาพวาดร่วมกันที่อาจใช้เพียงกระดาษแผนที่แต่หลายพันคนอาจค้นพบวิธีการใหม่ของการดูและได้ตอบกับสิ่งแวดล้อมของตนมันเป็นวิธีที่ดีของการทำงานกับชุมชนเพื่อช่วยให้เข้าใจสิ่งที่จริงหมายถึงการ พัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

และสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานชุมชนสีเขียว แบ่งเป็น 5 หมวดหลัก คือ 1) สภาพทางกายภาพและโครงการสร้างพื้นฐานของชุมชน 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน 3) การบริหารจัดการชีวอนามัยและสุขภาพ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว 5) คุณค่าและความสำคัญของการศึกษา เศรษฐกิจ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนเทคนิคการทำแผนที่แผนที่สีเขียวมีขั้นตอนคือ 1) การรวบรวมข้อมูลท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม เป็นแผนที่ที่จะอยู่ในความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของของคนในชุมชน และจะถูกจดจำและเข้าใจร่วมกันจากกระบวนการ 2) นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ กำหนดภาพแทนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่จะบ่งบอกถึงข้อมูลในแต่ละด้านของชุมชน เช่น พื้นที่เกษตรปลอดสารพิษ เส้นทางเดินเท้า สวนดอกไม้ น้ำตก เส้นทางจักรยาน ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ร้านอาหาร ที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การออกแบบสัญลักษณ์จะเป็นกลไกที่จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง 3) นำสัญลักษณ์จัดทำเป็นแผนที่ที่เป็นดิจิทัลไฟล์ ติดตั้งลงในระบบฐานข้อมูลเพื่อนำเสนอให้กับบุคคลภายนอกได้รู้จักผ่านทางเว็บไซต์ต่างๆ (สวช.สุภาวดี, 2556)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เจมส์ คี บีนทง (2526) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เพื่อกำหนดเป็นกรอบการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่

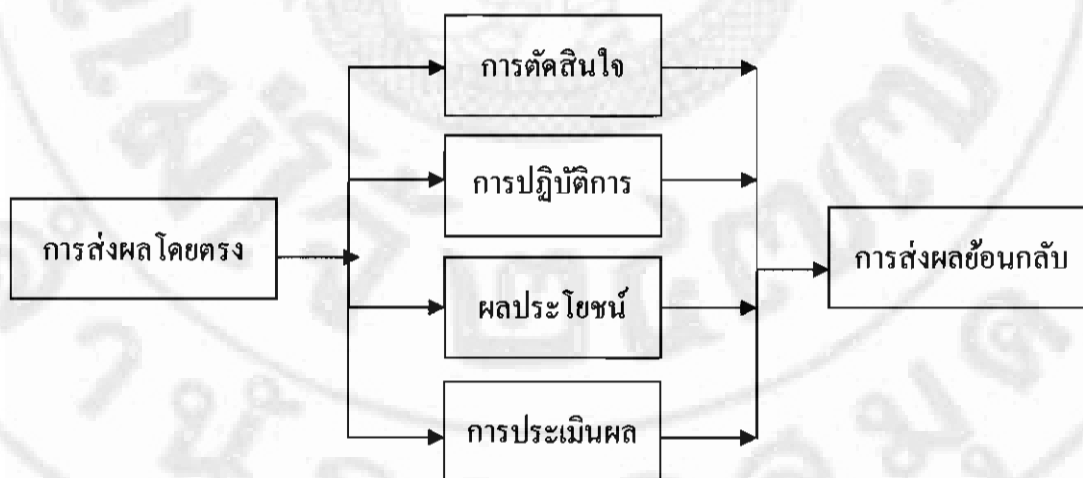
1. ร่วมแสดงความคิดเห็นวางแผนและเสนอแนะ
2. ร่วมปฏิบัติตามแผนรวมทั้งสละเวลาหรือแรงงาน
3. ร่วมดูแลรักษาและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน
4. ติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ประชุมหารือเพื่อวางแผนทั้งการตัดสินใจในโครงการ
2. ลงมือปฏิบัติตามแผน
3. ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา
4. ประเมินโครงการและผลงานที่เกิดขึ้น

Peter W. C. Hoare (1986) ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำงายว่าเกิดจากการวางแผนที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนใหญ่อาศัยการวางแผนในรูปแบบจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง โดยไม่มีข้อมูลที่เพียงพอและได้เสนอทางออกว่าการแก้ปัญหาต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจเพราะชุมชนมีศักยภาพจากฐานวัฒนธรรมชุมชนและฐานการผลิตที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบการเกษตรทางเลือกยั่งยืนอยู่ได้ โดยที่ชุมชนนั้นไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

Christopher J. N. Gibbs (1986) ได้สรุปว่า การแก้ไขปัญหทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยมาตรการหลายประการรวมทั้งการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ การตัดสินใจ การใช้ทรัพยากร การสื่อสาร และการจัดการแก้ไขความขัดแย้ง

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดและสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุปคือ ความสำเร็จของการฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งผู้ใช้ทรัพยากรด้วย หากชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจด้านนิเวศวิทยาของป่า น้ำ และที่ดินเป็นอย่างดี เมื่อชาวบ้านเห็นว่าป่าและทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้แล้วพวกเขาก็ยอมหวง

แผนป่า และพยายามดูแลรักษาป่าให้ดี เพราะประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากป่าของชุมชนไม่ใช่ประโยชน์ทางการค้าเพื่อหวังผลกำไร หากแต่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่นน้ำใช้ในการเกษตร อาหาร สมุนไพร ไม้ฟืน หรือแม้แต่ไม้ที่ใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมบ้าน ซึ่งมีจำนวนมากก็ยังคงผ่านการพิจารณาถ่วงทอนจากคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มธรรมชาติอื่นๆ ในหมู่บ้านด้วยว่าจะไม่กระทบกระเทือนระบบนิเวศนอกจากการรับรองให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นแล้ว การอนุรักษ์ป่าควรจะควบคู่ไปกับการพัฒนา รัฐควรมุ่งพัฒนาชนบทโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนมากกว่าพัฒนาวัตถุ โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ในท้องถิ่นไม่ต้องคัดไม้ขายหรือไม่ต้องออกไปหางานทำนอกหมู่บ้านหรืออพยพเข้าเมือง อีกประการหนึ่งการอนุรักษ์หรือการพัฒนาที่ดีควรจะต้องผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ไม่ทำลายวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาที่สั่งสมมานับศตวรรษ เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ของชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนั้นการอนุรักษ์และการพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชาวบ้านตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

Uphoff (1993 อ้างใน ประวิทย์ เรืองจักร, 2544) ได้มีการมองการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถึงลักษณะและผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอกโดยอาศัยอำนาจบารมีหรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจหรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจนอกชุมชนเองถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จแต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ก็จะลดลง
2. รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กร จัดตั้งของประชาชนเองโดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชนสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านกลุ่มตัวแทน เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ
3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาของการมีส่วนร่วม การใช้เวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลามากน้อยแตกต่างกัน ความถี่ของจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมในแต่ละครั้ง
4. ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) ยืนยันว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

งานวิจัยนี้เชื่อว่าการจัดการชุมชนที่ผ่านโดยนักวิจัยในด้านนี้หลายท่านที่ได้กล่าวมา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอกเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้น และเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญของการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เด่นชัด จะเป็นการทำให้งานวิจัยนี้ได้ผลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ/หรือ ดำเนินการในรูปของธุรกิจท้องถิ่นรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรท่องเที่ยวของหมู่บ้าน หรือตำบล เป็นต้น (ครรรชนี เอมพันธุ์, 2550 : 11-12)

1. การมีส่วนร่วมระดับรับผลประโยชน์โดยตรงรายบุคคล เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือนำเที่ยว บังกะโล ที่พัก อาหาร การนำทาง หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการในรูปกิจกรรมต่างๆ ให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน

ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วมคือ (ดรธรณี เอ็มพันธุ์, 2550:14-15)

1. ชุมชนต้องมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านพื้นที่และสิ่งดึงดูดใจ (attraction) และสามารถเข้าถึง (access) หรือได้รับความเห็นชอบให้เข้าไปดำเนินการจัดบริการท่องเที่ยวได้
2. ต้องมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่แล้วในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียง หรือมีโอกาสนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน
3. ชุมชนต้องมีองค์กรรองรับสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
4. ชุมชนต้องมีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดระบบการเงิน การบัญชี การให้บริการที่เกี่ยวข้อง เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร การตลาดและประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน เป็นต้น

จากหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งระบุให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ฉบับปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพและความพร้อมในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น กระบวนการสร้างความพร้อมและกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและการติดตามประเมินผลกระทบต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชุมชนถึงหน่วยงานรับผิดชอบถึงโอกาส ความเป็นไปได้ ข้อจำกัดหรือปัญหาใดๆ จากการดำเนินการดังกล่าวอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการดูแลทรัพยากรดังกล่าวด้วยตนเอง และสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

เทคนิคที่นำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างนักพัฒนา ชาวบ้านและนักวิจัย มีแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ

1. แนวคิดที่เชื่อมั่นว่าชาวบ้านมีความสามารถในการกำหนดปัญหาและจัดการปัญหาของชาวบ้าน
2. แนวคิดที่คำนึงถึงบทบาทของผู้นำ

3. แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมของชุมชน

4. แนวคิดการทำงานระหว่างชาวบ้าน นักพัฒนาและนักวิจัยในทุกขั้นตอน โดยมีขั้นตอนสำคัญรวม 4 ขั้นตอนคือ

4.1 ขั้นตระหนักและศึกษาปัญหา

4.2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา

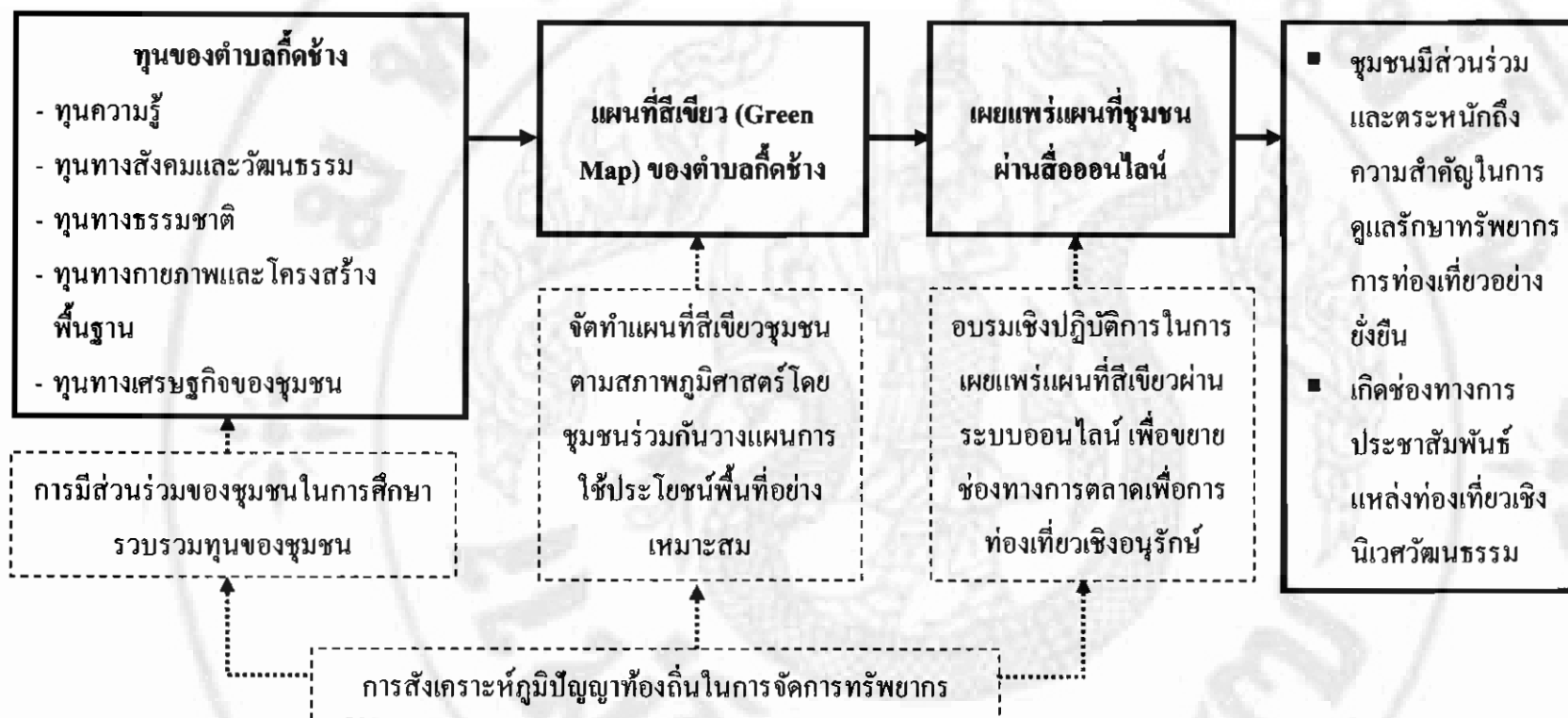
4.3 ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา

4.4 ขั้นประเมินผลและสรุปผลรวม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมข้างต้น สามารถสรุปขั้นตอนของแนวคิดในการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจการ 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวในระดับบุคคล เช่น เช่น เรือนำเที่ยว บังกะโล ที่พัก อาหาร การนำทาง หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน และในระดับกลุ่ม โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการในรูปกิจกรรมต่างๆ ให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะศึกษารวบรวมข้อมูลด้านทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและทุนทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนที่สีเขียว (Green Map) อันจะเป็นฐานเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญและมีประโยชน์อย่างมากสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จะจัดทำขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อแสดงพื้นที่สำคัญและพื้นที่ท่องเที่ยวในชุมชน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นการสนับสนุนช่องทางการตลาดท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง โดยการจัดเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ในพื้นที่ของตนเองและร่วมกันสร้างแผนที่สีเขียวของชุมชนขึ้นมา จากนั้นจะนำฐานข้อมูลไปเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กว้างขวางมากขึ้น

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. สมมติฐานด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่

H_0 :ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน

H_1 :ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ก่อนและหลังแตกต่างกัน

2. สมมติฐานด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว

H_0 :ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลังไม่แตกต่างกัน

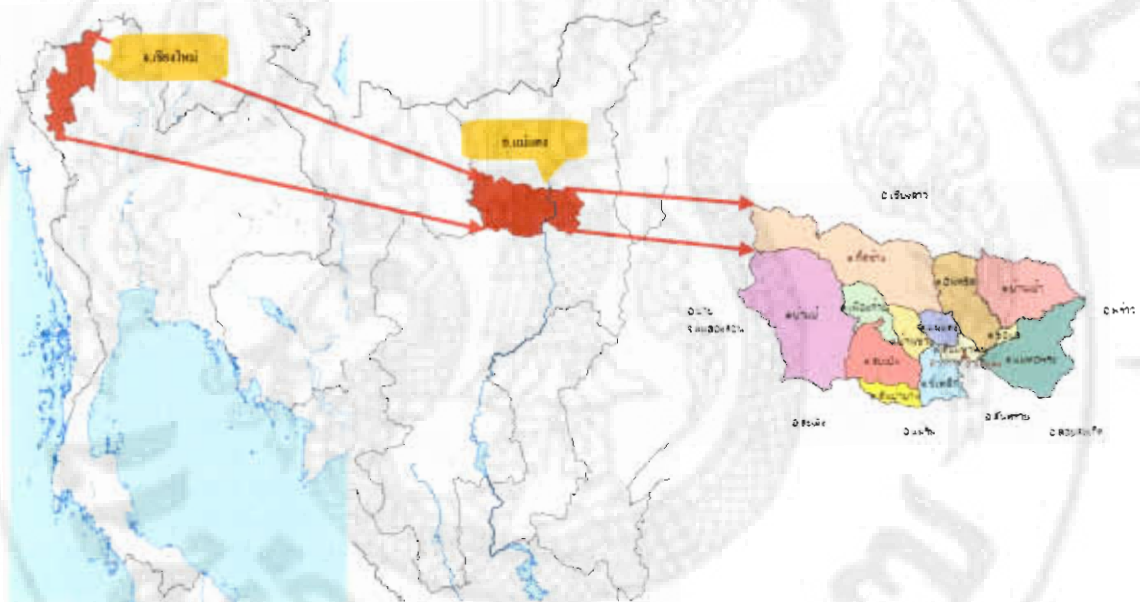
H_1 :ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลังแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกสถานที่ดำเนินการวิจัยคือตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านเมืองกุด บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร

ภาพที่ 4 พื้นที่เป้าหมายในการวิจัย

(ที่มา: <http://wikipedia.org>, <http://www.amphoe.com>)

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสถานที่ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 306.25 ตารางกิโลเมตรหรือ 191,406.25 ไร่ มีจำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,899คน มีจำนวนครัวเรือน 1,860 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง, 2555 : ออนไลน์) ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) ตำบลกุดช้างตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นชนเผ่า ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างมาก

2) เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในขณะเดียวกันเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคงอยู่ซึ่งอัตลักษณ์ของพื้นที่

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บ้านเมืองกีดบ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ รวมถึงมีกิจกรรมและการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนเกิดขึ้นแล้วจำนวนมาก เช่น ล่องแก่ง ปางช้าง โฮมสเตย์ และกิจกรรม Adventure ทั้งที่เป็นของเอกชนและของคนในชุมชนเอง จึงเป็นพื้นที่ที่ควรเร่งส่งเสริม สร้างความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน อีกทั้งผู้นำในชุมชนดังกล่าวยังให้ความสนใจและความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย การสุ่มตัวอย่างนั้นใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกตัวอย่างประชากรโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

- 1) ตัวแทนหมู่บ้านผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านเมืองกีดบ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร จำนวน 40 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ
- 2) เจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีส่วนผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างมากคือเทศบาลตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 ราย อันได้แก่ ผู้บริหารและ/หรือสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกีดช้าง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบทดสอบ (Test) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งได้จำแนกตามเนื้อหาเป็น 3 ประเด็นคือ 1) การท่องเที่ยวสีเขียว 2) การจัดทำแผนที่สีเขียวและรวบรวมทุนชุมชน 3) การมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรชุมชน 4) ความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์การท่องเที่ยว 5) การเผยแพร่แผนที่สีเขียวสู่ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยมีการวัดผลก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถามชุดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบไปด้วย เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, จำนวนบุตร, จบการศึกษาในระดับ, อาชีพหลัก, อาชีพเสริม, จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน, กลุ่มในชุมชนที่ท่านเป็นผู้นำ/สมาชิก, ทักษะด้านภาษา และความรู้/ความสามารถอื่นๆ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) และคำถามแบบปลายปิด (Close-End Questions)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นแบบทดสอบ (Test) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวโดยเนื้อหาได้ออกแบบตามแนวคิด 7 Green Concept โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้ความเข้าใจ
11 - 15	มาก
6 - 10	ปานกลาง
0 - 5	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้การความยาก (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest) โดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่างแล้วนำมาคำนวณหาค่าเพื่อวัดความยากของข้อคำถาม และสามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้เป็นรายชื่อ ซึ่งผลจากการคำนวณแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.22 – 0.62 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ (Test) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวโดยเนื้อหาได้ออกแบบตามแนวคิดการจัดทำแผนที่สีเขียวของ www.greenmap.org ซึ่งคำถามเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 14 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้ความเข้าใจ
11 - 14	มาก
6 - 10	ปานกลาง
0 - 5	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้การความยาก (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest) โดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่างแล้วนำมาคำนวณหาค่าเพื่อวัดความยากของข้อคำถาม และสามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้เป็นรายชื่อ ซึ่งผลจากการคำนวณแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.22 – 0.44 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.24 – 0.78 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยเนื้อหาจะครอบคลุม 4 ประเด็น คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามที่มีหลายระดับ (Rating scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 4 ระดับ จำนวน 26 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ช่วงคะแนน	การมีส่วนร่วม
4	ทุกครั้ง
3	บ่อยครั้ง
2	น้อยครั้ง
1	ไม่เคยเลย

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ (SPSS) โดยใช้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งใช้กับเครื่องมือที่วัดแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผลจากการคำนวณความเชื่อมั่น (r) มีค่าเท่ากับ 0.936 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

2) แบบสอบถามชุดหลังเข้าร่วมกิจกรรม (Posttest) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน และความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และทัศนคติต่อความรู้ ประสิทธิภาพและทักษะการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นแบบทดสอบ (Test) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวโดยเนื้อหาได้ออกแบบตามแนวคิด 7 Green Concept โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้ความเข้าใจ
11 - 15	มาก
6 - 10	ปานกลาง
0 - 5	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้การความยาก (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) หลังเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest) โดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่างแล้วนำมาคำนวณหาค่าเพื่อวัดความยากของข้อคำถาม และสามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้เป็นรายข้อ ซึ่งผลจากการคำนวณแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.38 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.20 – 0.58 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ (Test) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวโดยเนื้อหาได้ออกแบบตามแนวคิดการจัดทำแผนที่สีเขียวของ www.greenmap.org ซึ่งคำถามเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 14 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้ความเข้าใจ
11 - 14	มาก
6 - 10	ปานกลาง
0 - 5	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้การความยาก (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) หลังเข้าร่วมกิจกรรม (Pretest) โดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่างแล้วนำมาคำนวณหาค่าเพื่อวัดความยากของข้อคำถาม และสามารถจำแนกกลุ่มสูงกลุ่มต่ำได้เป็นรายชื่อ ซึ่งผลจากการคำนวณแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) อยู่ในช่วง 0.49 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วง 0.22 – 0.62 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนโดยเนื้อหาจะครอบคลุม 4 ประเด็น 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามพฤติกรรม การมีส่วนร่วมที่มีหลายระดับ (Rating scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 4 ระดับ จำนวน 26 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความสำคัญ
4	สำคัญมาก
3	สำคัญปานกลาง
2	สำคัญน้อย
1	ไม่สำคัญเลย

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความสำคัญ
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ (SPSS) โดยใช้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งใช้กับเครื่องมือที่วัดแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผลจากการคำนวณความเชื่อมั่น (r) มีค่าเท่ากับ 0.897 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 4 ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามทัศนคติที่มีหลายระดับ (Rating scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 4 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
4	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	เห็นด้วย
2	ไม่แน่ใจ
1	ไม่เห็นด้วย

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความตระหนักในความสำคัญ
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ (SPSS) โดยใช้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งใช้กับเครื่องมือที่วัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผลจากการคำนวณความเชื่อมั่น (r) มีค่าเท่ากับ 0.839 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ตอนที่ 5 ทัศนคติต่อความรู้ ประสิทธิภาพและทักษะการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียว เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบตามทัศนคติที่มีหลายระดับ (Rating scale) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแปลผลโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับทัศนคติต่อความรู้
3.67 - 5.00	มาก
2.34 - 3.66	ปานกลาง
1.00 - 2.33	น้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ (SPSS) โดยใช้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งใช้กับเครื่องมือที่วัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผลจากการคำนวณความเชื่อมั่น (r) มีค่าเท่ากับ 0.881 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มี 3 ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบข้อมูลของชุมชน 2 แหล่ง คือข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย หรือวารสาร เช่น เอกสารประจำตำบล หรืออำเภอจากองค์การบริหารส่วนตำบล ป่าไผ่ ตลอดจนข้อมูลปฐมภูมิจากการเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อพูดคุยซักถามเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนโดยใช้วิธีการสังเกตและใช้ชุดคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเพื่อสอบถามและระดมความคิดเห็นในการรวบรวมทุนของชุมชน โดยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้ ทุนความรู้, ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม, ทุนทางธรรมชาติ, ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจจากนั้นนัดหมายชุมชนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำแผนที่สีเขียวเพื่อศึกษาทุนชุมชน โดยคณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นเทคนิคประกอบในการดำเนินการวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ของตนเองศึกษาทรัพยากรทุนของชุมชนโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจงใจ (Purposive sampling) คือการเลือกผู้ให้ข้อมูลเอง (Key informant) เป็นการเลือกโดยใช้หลักเหตุผลและพิจารณาของของผู้วิจัย โดยเลือกตัวอย่างที่มีความสนใจและมีศักยภาพในการให้ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มตัวแทนชุมชนที่เป็นประธาน และสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้สนใจทั่วไป รวมถึงสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ชุดก่อนเข้าร่วมโครงการ (Pretest) ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน

2) ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนที่ชุมชนขึ้นเพื่อสะท้อนภาพชุมชนของตนในมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม มีการใช้สัญลักษณ์รูปภาพ (Icon) แทนแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสถานที่สำคัญต่างๆ ของชุมชน ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาชุมชน ที่แสดงที่ตั้งและสภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านต่างๆ และเพื่อให้ชุมชนเข้าใจและตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

3) ชุมชนร่วมสำรวจพื้นที่และเก็บพิกัดดาวเทียมและเก็บภาพถ่าย โดยในขั้นตอนนี้จะใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมตามจุดสนใจต่างๆ ที่อยู่ในแผนที่ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การเผยแพร่แผนที่สีเขียวสู่ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ชุมชนเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์และช่องทางการตลาด และยังสามารถเผยแพร่สื่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1) ตัวแทนชุมชนร่วมรับรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการนำข้อมูลที่ได้ พิกัดดาวเทียมและภาพถ่ายไปเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ตในเวปไซต์ที่เกี่ยวข้องพร้อมกับทบทวนความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

2) ทำการศึกษาข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ชุดหลังเข้าร่วมโครงการ (Posttest) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน และความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และทัศนคติต่อความรู้ประสบการณ์และทักษะการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียว

3) จัดเวทีประชาพิจารณ์ผลงานชุมชน เพื่อให้สมาชิกชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมรับรู้รับทราบและลงมติเห็นชอบร่วมในผลงานที่ตัวแทนชุมชนได้จัดทำขึ้นพร้อมเปิดรับข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไปในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จำแนกประเภทของข้อมูลไว้ 2 ประเภทคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลด้านบริบทชุมชนที่ได้จากเครื่องมือประเภทต่างๆ มาจัดหมวดหมู่ และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานในบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) ในส่วนข้อมูลทุนชุมชนจำแนกตามได้เป็น 1) ความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน 2) ทุนด้านธรรมชาติ และ 3 ทุนด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิด Green Map

ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations: S.D.) เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ

- 1.1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.2. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว
- 1.3. ความรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่
- 1.4. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
- 1.5. ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วม
- 1.6. ความตระหนักในความสำคัญของการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 1.7. ทักษะต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ T-test (Paired samples t-test) สำหรับ

- 2.1. ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2. ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวและการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อรวบรวมข้อมูลของชุมชนด้านทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมโดยใช้แผนที่สีเขียว (Green Map) และ 3) เพื่อเผยแพร่แผนที่สีเขียวผ่านสื่อออนไลน์ เช่น www.greenmap.org และเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายจำแนกตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. แผนที่สีเขียว ทุนของชุมชนและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต
3. ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต
4. ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
6. ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
7. ทักษะต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เพศ

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากทั้ง 3 ชุมชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.00) เป็นเพศหญิง ทั้งบ้านเมืองก๊ิด (ร้อยละ 51.85) และบ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 80.00) ในขณะที่บ้านทุ่งละครมีเพศชายเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 66.67)

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	เมืองกีด (n = 27)		แม่ตะมาน (n = 15)		ทุ่งละคร (n = 3)		รวม (n = 45)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ								
หญิง	14	51.85	12	80.00	1	33.33	27	60.00
ชาย	13	48.15	3	20.00	2	66.67	18	40.00
อายุ								
มากกว่า 61 ปี	3	11.11	-	-	-	-	3	6.67
46 - 60 ปี	4	14.81	-	-	-	-	4	8.89
31 - 45 ปี	6	22.22	6	40.00	1	33.33	13	28.89
16 - 30 ปี	6	22.22	5	33.33	2	66.67	13	28.89
น้อยกว่า 16 ปี	8	29.63	4	26.67	-	-	12	26.67
Min-Max	9 - 64							
Mean	30.22							
S.D.	17.44							
สถานภาพ								
หย่าร้าง	-	-	2	13.33	-	-	2	4.44
สมรส	13	48.15	2	13.33	3	100.00	18	40.00
โสด	14	51.85	11	73.33	-	-	25	55.56
จำนวนบุตร								
3	2	15.38	-	-	-	-	2	10.00
2	11	84.62	4	100.00	-	-	15	75.00
1	-	-	-	-	3	100.00	3	15.00
จบการศึกษาในระดับ								
ปริญญาตรี	3	11.11	5	33.33	2	66.67	10	22.22
มัธยมศึกษา	5	18.52	7	46.67	1	33.33	13	28.89
ประถมศึกษา	11	40.74	3	20.00	-	-	14	31.11
ไม่ได้รับการศึกษา	8	29.63	-	-	-	-	8	17.78

อายุ

ในภาพรวมผู้เข้าร่วมมีอายุน้อยที่สุดคือ 9 ปี ในขณะที่ผู้ที่มีอายุมากที่สุดคือ 64 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.44 ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากมีอายุระหว่าง 16 – 30 ปี และ 31 – 45 ปี (ร้อยละ 28.89) บ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 40.00) มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 45 ปี และบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 66.67) มีอายุอยู่ในช่วง 16 – 30 ปี ในขณะที่บ้านเมืองกีดส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 29.63) มีอายุน้อยกว่า 16 ปี ส่วนผู้ที่มีอายุมากที่สุดมาจากบ้านเมืองกีด

สถานภาพสมรสและจำนวนบุตร

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากเป็นโสด (ร้อยละ 55.56) คือบ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 73.33) และบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 51.85) ตามลำดับ ยกเว้นบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 100) ที่สมรสแล้วทุกราย ซึ่งผู้ที่สมรสแล้วส่วนมาก (ร้อยละ 75.00) มีบุตรจำนวน 2 คน คือบ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 100) และบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 84.62) ตามลำดับ ในขณะที่บ้านทุ่งละครนั้น (ร้อยละ 100) ทุกรายมีบุตรเพียง 1 คน

ระดับการศึกษา

ด้านระดับการศึกษาพบว่า ภาพรวมจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 31.11) คือบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 40.74) บ้านแม่ตะมานพบว่าหนึ่ง (ร้อยละ 46.67) จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ส่วนบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 66.67) พบว่าจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว

ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

อาชีพหลัก

จากการศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมในตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.89) เป็นนักเรียนและนักศึกษา คือ บ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 66.67) และบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 66.67) ส่วนบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 37.04) เป็นนักเรียนนักศึกษาและเกษตรกร (ร้อยละ 37.04)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

สำหรับผู้เข้าร่วมที่มีรายได้แล้วพบว่า เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.63) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คือบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 76.92) ในขณะที่บ้านทุ่งละครมีรายได้สูงกว่าอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 100) และแม่ตะมานมีรายได้สูงที่สุดอยู่ในช่วง 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 100) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลทั่วไป	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละคร		รวม	
	(n = 27)		(n = 15)		(n = 3)		(n = 45)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
อาชีพหลัก								
รับราชการ	1	3.70	1	6.67	-	-	2	4.44
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1	3.70	2	13.33	-	-	3	6.67
เกษตรกร	10	37.04	1	6.67	-	-	11	24.44
รับจ้าง	5	18.52	1	6.67	1	33.33	7	15.56
นักเรียน/นักศึกษา	10	37.04	10	66.67	2	66.67	22	48.89
รายได้เฉลี่ย								
10,001 - 15,000	-	-	3	100	-	-	3	15.79
5,001 - 10,000	3	23.08	-	-	3	100	6	31.58
ต่ำกว่า 5,000	10	76.92	-	-	-	-	10	52.63
จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน								
มากกว่า 61 ปี	2	7.41	-	-	-	-	2	4.44
46 - 60 ปี	3	11.11	-	-	-	-	3	6.67
31 - 45 ปี	3	11.11	4	26.67	1	33.33	8	17.78
16 - 30 ปี	10	37.04	7	46.67	-	-	17	37.78
น้อยกว่า 16 ปี	9	33.33	4	26.67	2	66.67	15	33.33
Min-Max	4 - 64							
Mean	25.64							
S.D.	16.76							
กลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก								
กลุ่มออมทรัพย์	-	-	6	66.67	1	33.33	7	43.75
กลุ่มเยาวชน	-	-	1	11.11	2	66.67	3	18.75
กลุ่มโฮมสเตย์	4	100	2	22.22	-	-	6	37.50

จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยที่สุดคือ 4 ปี และมากที่สุดคือ 64 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 25.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.76 ซึ่งภาพรวมพบว่า อาศัยอยู่ในชุมชนอยู่ในระหว่าง 16 – 30 ปี คือบ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 46.67) และบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 37.04) ตามลำดับ ในขณะที่บ้านทุ่งละครอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 16 ปี (ร้อยละ 66.67)

การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

ในภาพรวมพบว่า ผู้เข้ากิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.75) เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน คือบ้านแม่ตะมาน (ร้อยละ 66.67) ส่วนบ้านเมืองกีด (ร้อยละ 100) เป็นสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ ในขณะที่บ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 66.67) เป็นสมาชิกกลุ่มแกนนำเยาวชน

ทักษะการใช้ภาษาและทักษะด้านอื่นๆ

ทักษะการใช้ภาษาไทย

ตามแผนภาพที่ 1 พบว่า ทักษะการใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับ “ดี” ทั้งด้านทักษะการพูด (ร้อยละ 76.00) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน (ร้อยละ 73.00) ทักษะการเขียน (ร้อยละ 69.00) และทักษะการฟัง (ร้อยละ 64.00) ตามลำดับ ซึ่งสามารถจำแนกทักษะการใช้ภาษาไทยของแต่ละชุมชนได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด ทักษะการใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับ “ดี” คือ ทักษะด้านการพูด (ร้อยละ 67.00) ทักษะการฟังและการอ่าน (ร้อยละ 56.00) และทักษะการเขียน (ร้อยละ 48.00) ตามลำดับ

บ้านแม่ตะมาน ทักษะการใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับ “ดี” คือ ทักษะด้านการอ่านและการเขียน (ร้อยละ 100) ทักษะการพูด (ร้อยละ 87.00) และทักษะการฟัง (ร้อยละ 73.00) ตามลำดับ

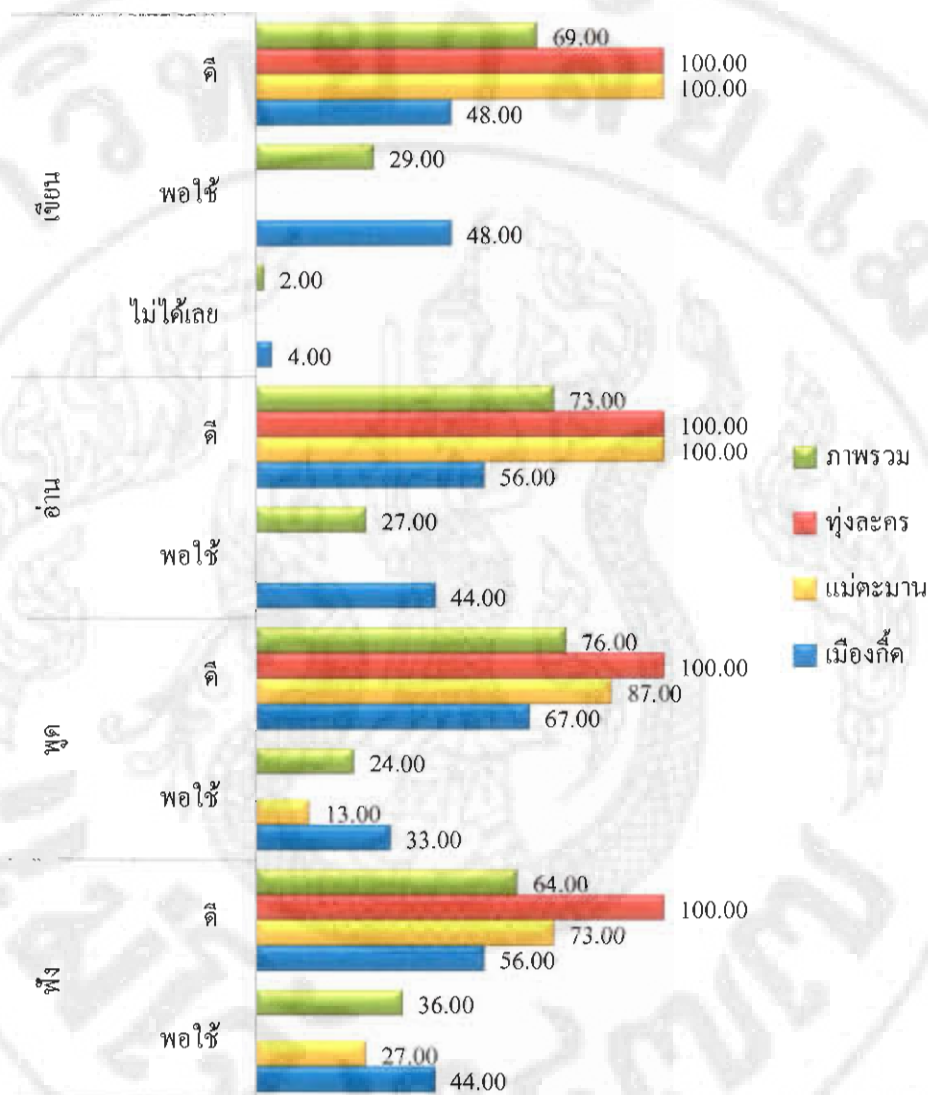
บ้านทุ่งละคร ทักษะการใช้ภาษาไทยอยู่ในระดับ “ดี” ทุกด้าน (ร้อยละ 100) ทั้งในด้านทักษะด้านการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน

ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

ตามแผนภาพที่ 2 พบว่า ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” คือด้านทักษะการฟังและการพูด (ร้อยละ 62) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน (ร้อยละ 56.00) ทักษะการเขียน (ร้อยละ 53.00) ตามลำดับ ซึ่งสามารถจำแนกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของแต่ละชุมชนได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” คือ ทักษะด้านการฟัง (ร้อยละ 52.00) ส่วนด้านทักษะการเขียน ทักษะการอ่านและทักษะการพูด “ไม่ได้เลย” (ร้อยละ 63.00, 59.00 และ 56.00) ตามลำดับ

ทักษะการใช้ภาษาไทย

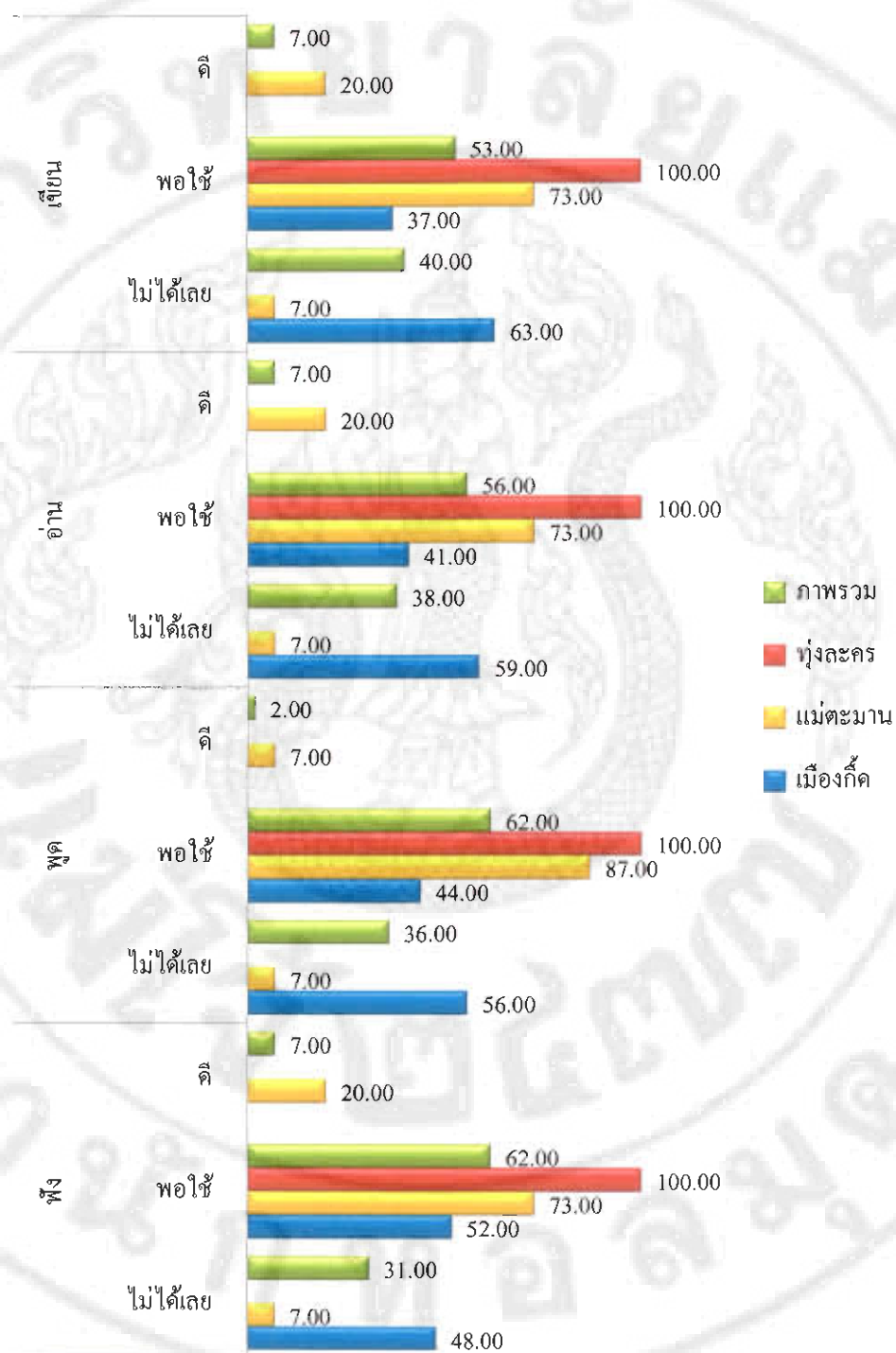

แผนภาพที่ 1 ทักษะการใช้ภาษาไทย (ร้อยละ)

บ้านแม่ตะมาน ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” คือ ทักษะด้านการพูด (ร้อยละ 87.00) รองลงมาคือ ทักษะการฟัง ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน (ร้อยละ 73.00) ตามลำดับ

บ้านทุ่งละคร ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” ทุกด้าน (ร้อยละ 100) ทั้งในด้านทักษะด้านการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

ทักษะการใช้อังกฤษ

แผนภาพที่ 2 ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ(ร้อยละ)

ทักษะด้านอื่นๆ

ตามแผนภาพที่ 3 พบว่า ทักษะด้านอื่นๆ ของชุมชนนั้นเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.00) ไม่มีความรู้ความสามารถพิเศษ ซึ่งหากจำแนกตามทักษะอื่นๆของแต่ละชุมชนได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด พบว่า เกือบกึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.00) ไม่มีความรู้ความสามารถพิเศษ แต่มีบางส่วน (ร้อยละ 37.00) สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้ ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 15.00) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

บ้านแม่ตะมาน พบว่า เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 67.00) ไม่มีความรู้ความสามารถพิเศษอื่นๆ แต่มีส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 20.00) มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรี ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 13.00) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

บ้านทุ่งละคร พบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 67.00) มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรี ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 33.33) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

แผนภาพที่ 3 ทักษะด้านอื่นๆ (ร้อยละ)

แผนที่สีเขียว ทูนของชุมชนและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต

การจัดทำแผนที่สีเขียวของแต่ละชุมชน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวาดภาพร่างของชุมชนเพื่อให้สามารถจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์ได้ 2) การระดมความคิดเกี่ยวกับทุนที่มีอยู่ในชุมชนทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและด้านวัฒนธรรม และ 3) การกำหนดสัญลักษณ์ตามทุนชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดของแผนที่สีเขียว เพื่อให้เป็นภาษาที่สามารถเข้าใจร่วมกันได้ทั่วโลก

การวาดภาพชุมชนเพื่อการจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์

ตัวแทนชุมชนร่วมกันวาดภาพร่างพื้นที่ใช้สอยของชุมชนเพื่อให้ทุกคนสามารถเห็นภาพร่วมกันได้ชัดเจนขึ้นไม่ว่าจะเป็นวัยเด็กหรือผู้ใหญ่ ซึ่งแผนที่นี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารกันระหว่างคนต่างวัย ทำให้สามารถร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากร/ทุนที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างราบรื่น เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่วัยอื่นก็ได้รับรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง และสิ่งที่ควรปรับปรุง/พัฒนา หรือเป็นปัญหาของชุมชนสิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจในสภาพของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้นทั้งในด้านดีและด้านที่ไม่ดีมองเห็นในสิ่งที่ชุมชนควรต้องปรับปรุง/พัฒนา เช่น จุดทิ้งขยะของชุมชน จุดที่ป่าถูกทำลาย เป็นต้น

บ้านเมืองกีด

บ้านแม่ตะมาน

บ้านทุ่งละคร

ภาพที่ 5 ชุมชนวาดภาพเพื่อแสดงการจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์

การกำหนดสัญลักษณ์ในแผนที่สีเขียว

หลังจากวาดภาพชุมชนของตนเองแล้ว ชุมชนจึงร่วมกันระดมความคิดเพื่อให้ทราบถึงทุนที่มีอยู่ในชุมชนจากนั้นนำทุนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดหมวดหมู่และกำหนดเป็นสัญลักษณ์สากลตามแนวคิด Green Map เพื่อให้เป็นภาษาสัญลักษณ์ที่คนทั่วโลกเข้าใจได้

บ้านเมื่องกีด

บ้านแม่ตะมาน

บ้านทุ่งสะคร

ภาพที่ 6 ตัวแทนชุมชนร่วมกำหนดสัญลักษณ์ในแผนที่สีเขียว

ภาพที่ 7 แผนที่สีเขียวบ้านเมืองก๊าด

ภาพที่ 9 แผนที่สีเขียวบ้านทุ่งละคร

ทุนชุมชน

แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ในการวาดภาพชุมชนของตนเองว่ามีกิจกรรมใดบ้างในชุมชนที่แสดงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่สามารถทำให้เกิดความภาคภูมิใจต่อชุมชนของตนเองได้ และในทางกลับกันยังช่วยให้ชุมชนเกิดความตระหนักมากขึ้น หากชุมชนมีแหล่ง/บริเวณ/กิจกรรมที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในแผนที่/พื้นที่ของตนเองซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้ชุมชนเกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นและเกิดจิตสำนึกและความพยายามที่จะต้องแก้ไขปัญหามีอยู่ในชุมชนของตนเองให้หมดไป เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนสีเขียวเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์

ทุนของชุมชนนั้นสามารถอธิบายตามแนวคิดแผนที่สีเขียว (Green Map) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การจัดการการใช้พื้นที่ของชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ได้แก่

1. **ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน (Sustainable Living)** ซึ่งหมายถึง การใช้ชีวิตเพื่อสิ่งแวดล้อม, ธุรกิจ, เทคโนโลยีการออกแบบการเคลื่อนไหวและอันตรายและความท้าทายชุมชนในการใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งนั้นๆ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) 2) เทคโนโลยีและการออกแบบ (Technology & Design) 3) การเคลื่อนไหว (Mobility) 4) อันตรายและความท้าทาย (Hazard & Challenges)

2. **ธรรมชาติ (Nature)** หมายถึง สถานที่และโอกาสที่จะอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ, พืช, สัตว์, ที่อยู่อาศัยและภูมิทัศน์ ในแนวทางที่ยั่งยืนรวมถึงที่ดินและแหล่งน้ำ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ธรณีวิทยาและภูมิทัศน์ทั้งธรรมชาติและการออกแบบ (Land & Water) 2) พืชพรรณ (Flora) 3) สัตว์ (Fauna) 4) กิจกรรมกลางแจ้ง (Outdoor Activities)

3. **วัฒนธรรมและสังคม (Culture & Society)** หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์, และทรัพยากรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย 1) คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม (Cultural Character) 2) ข้อมูลทางนิเวศวิทยา (Eco-Information) 3) ความยุติธรรมและกระบวนการที่บริสุทธิ์ (Justice & Activism) 4) งานสาธารณะและสถานที่สำคัญ (Public Works & Landmarks)

ผลจากการระดมความคิดของชุมชน สามารถอธิบายทุนของชุมชนที่มีอยู่ทั้ง บ้านเมืองกีด บ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร ตามองค์ประกอบของแนวคิดแผนที่สีเขียวได้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

บ้านเมืองกีด

SUSTAINABILITY (ความเป็นอยู่ยั่งยืน)

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ตลาดท้องถิ่น

พืชผัก

- ร้านค้าในชุมชนที่รับ
สินค้าเกษตรของชุมชนมา
ขายในบางครั้ง

Farmer's/Local Market

แม่บ้าน

- ร้านค้าในชุมชนซึ่งขาย
อาหารแห้งและอาหารสด
ซึ่งส่วนใหญ่สินค้าเกษตร
จะมาจากคนในชุมชน
นำมาฝากขาย

เกษตรกรรมยั่งยืน

ลูกหลาน

- (ศูนย์สาธิต)แหล่งเรียนรู้
ด้านการเกษตรของชุมชน
ซึ่งเป็นเกษตรอินทรีย์

Eco-Agricultural/Permaculture

พี่เจ็ก

- ปศุสัตว์สวนครัวไว้
บริโภคในครัวเรือนปลอด
สารพิษ

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ขยายฐาน

- ปลุกผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือนปลอดสารพิษ

อาหารอินทรีย์/อาหารท้องถิ่น
มะนาวไร้เมล็ด (บ้านลุงหนาน)

- ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี

Organic/Local Food

ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม
ฟิตติก

- เลือกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดไฟเบอร์ 5

Eco-Products

ขยายฐาน

- เลือกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ประหยัดไฟเบอร์ 5

ธุรกิจท้องถิ่น

เตียงไม้ (ลุงแก้ว)

- ผลิตไว้เพื่อขายให้คนในชุมชน

Local Business

เปล (หนานแก้ว)

- ผลิตไว้เพื่อขายให้คนในชุมชน

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ร้าน/ตลาดสินค้าใช้แล้ว
ขายเสื้อผ้ามือสอง (อ้ายหิน)

Reuse Shop/Market

การค้าที่เป็นธรรม
ปางช้างแม่แตง

Fair Trade

- มีอัตราค่าจ้างงานที่เป็นธรรม

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
แก่งกัตรีเวอร์วิว

Ecotourism Resource

- ให้บริการกิจกรรมล่องแพ
ยางในแก่งกัตรี

ล่องแก่ง (KC รีเวอร์ไซด์)

- ให้บริการกิจกรรมล่องแพ
ยางในแก่งกัตรี

น้ำตกตาดหมอก

- น้ำตกธรรมชาติที่เป็น
แหล่งกิจกรรมใน
ครอบครัวและเป็นส่วน
หนึ่งของเส้นทางเดิน
ศึกษาธรรมชาติของชุมชน

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

นำกลับมาใช้ใหม่

Reuse

ยางรถปลูกผัก (ลุงหนาน)

- ยางรถเก่าที่หมดสภาพแล้วแต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ตัดแต่งเป็นกระถางต้นไม้ได้

ขวดน้ำใช้ใหม่ (แม่อุ๊ค)

- ขวดน้ำที่ใช้แล้วนำมาจัดเรียงอย่างเป็นระเบียบเพื่อนำส่งไปบรรจุน้ำใหม่

ทำโมบาย (พี่เป็ก)

- การนำวัสดุเหลือใช้มาผลิตโมบายไว้ประดับบ้าน

การรีไซเคิล

Recycling

บุญทิ้ง

- คัดแยกขยะเตรียมไว้เพื่อขายอย่างเป็นหมวดหมู่

โรงเรียน

- มีการคัดแยกขยะเพื่อสะดวกในการนำไปขายต่อเพื่อรีไซเคิล

ให้เช่า/แบ่งปัน

Rental/Share

วัด

- สถานที่ที่ชุมชนสามารถยืมอุปกรณ์ได้

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ร้านซ่อม

Repair Shop

ซ่อมรถ (ลุงตัน)

ซ่อมรถ (อ้ายเจต)

ซ่อมผ้า (พี่หมวย)

Technology Design (เทคโนโลยีและการออกแบบ)

แหล่งพลังงานแสงอาทิตย์

Solar Energy Site

บ้านอ้อพชา

- ใช้โซลาร์เซลล์ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าไว้ใช้ในครัวเรือน

แหล่งพลังงานน้ำ

Water Energy Site

โรงไฟฟ้าพลังน้ำ

Technology Design (เทคโนโลยีและการออกแบบ)

บ้านสร้างเอง

Self-Built House

ดูงาน

- บ้านสร้างเองทำจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

พื้ดัก

- บ้านสร้างเองทำจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ปุ๋ยหมัก

Composting

ดูงาน

- สถานที่ๆเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำเกษตรของชุมชน เช่น กองปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุธรรมชาติ

Mobility (การเคลื่อนไหว)

พื้นที่ต้องระมัดระวัง
บริเวณนี้เคยเกิดเหตุดินถล่ม

Caution Zone

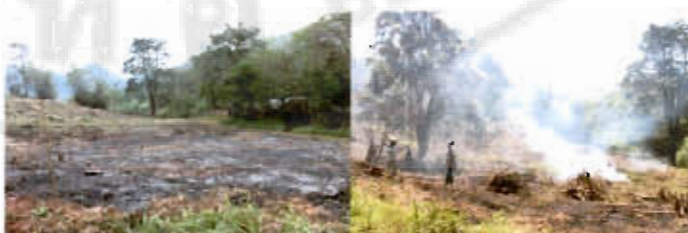

Hazard Challenges (ความท้าทายอันตราย)

มลพิษทางอากาศ
การเผาป่า

Air Pollution

Hazard Challenges (ความท้าทายอันตราย)

แหล่งทิ้งของเสีย
บริเวณห้วยถ้ำ

Waste Dump

บริเวณโถงห้วยลึก

พื้นที่เปราะบาง
บริเวณริมแม่น้ำแดงเคยเกิดดิน
สไลด์

Vulnerable Site

การตัดไม้ทำลายป่า
ปากทางเข้าห้วยทึบก็มีสภาพป่าถูก
ที่ถูกทำลายบางส่วน

Deforestation

NATURE (ธรรมชาติ)

Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

สวนริมน้ำ
ศาลา (หน้า อบต. กีดช้าง)
■ ที่นั่งพักผ่อนริมน้ำ

Waterfront/Riverside Park

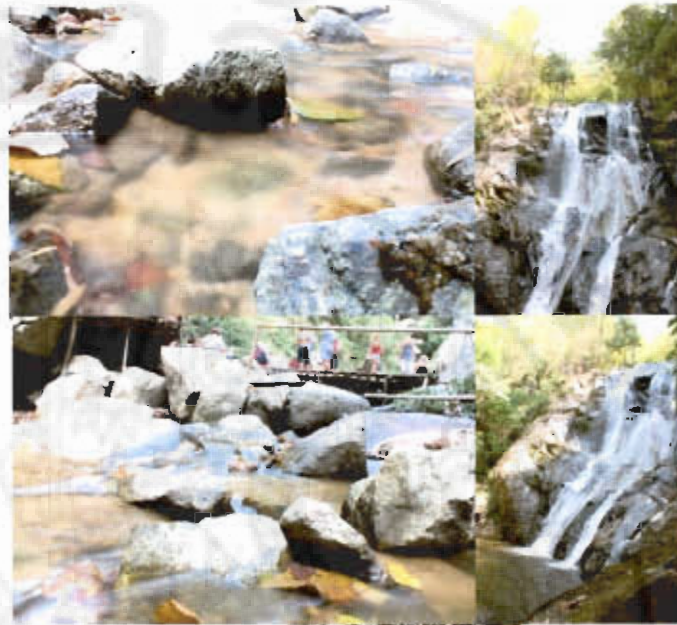
Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

แหล่งน้ำ

น้ำตกตาดหมอก

Water Feature

แก่งกีด

แหล่งน้ำดื่ม

บริเวณใกล้แก่งกีด

- เป็นแหล่งน้ำใช้ของคนในชุมชน

Drinking Water Source

ทางเดินธรรมชาติ

เส้นทางน้ำตกตาดหมอก

- ทางเดินศึกษาธรรมชาติ

Natural Corridor/Greenway

Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

การวางแผน/ออกแบบเชิงนิเวศ

Eco-Design/Planning Feature

ชุ่มน้ำเล่นริมน้ำ

- สร้างจากวัสดุธรรมชาติ

ถนนร่มรื่น

Shaded Boulevard

บริเวณถนนใกล้วัด

- สองข้างทางประกอบไปด้วยต้นไม้ที่ให้ความร่มรื่น

Flora (พืชพรรณ)

ป่าสาธารณะ/พื้นที่ธรรมชาติ

Public Forest/Natural Area

ไม้แดง

- ลำต้นสูงใหญ่ ดอกสีขาวมีกลีบดอกประมาณ 4-5 กลีบ

ไม้ยาง

ป่า/พืชพรรณท้องถิ่น

Native Forest/Plants

ต้นเงาะ

- นำลูกไปทำเป็นสีย้อมผ้า ได้สีที่ออกมาเป็นสีแดง
- เป็นต้นไม้ที่มีลูกคล้ายๆ เงาะซึ่งรับประทานไม่ได้
- พบเห็นได้ต้นฤดูฝน

Flora (พืชพรรณ)

ดอกเสี้ยว

- ดอกสีขาว
- พบเห็นได้เดือนมีนาคม

ต้นไม้กวาด

- เป็นช่อ มีขน ใบคล้าย ใบหญ้าคา

ใบตองสาค

- ใช้ห่อข้าว
- เป็นใบยาวใหญ่ คล้ายใบบัวหรือใบบอน
- พบเห็นได้ตลอดปี

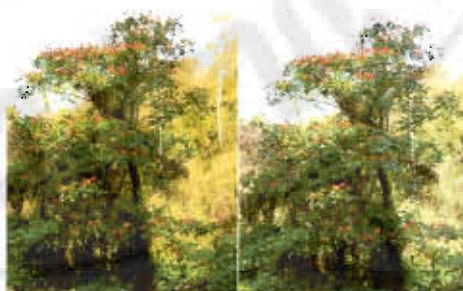

แหล่งกำเนิดมวลดอกไม้

Spring Blossoms

ดอกตอง

- เป็นไม้เลื้อย มีดอกสีแดงสด
- พบเห็นได้เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนมีนาคม

พืชทดแทนโตรวรวดเร็ว

Rapidly Renewable Plants

ไม้ไร่

- ทำอาหาร
- คล้ายๆ ต้นไผ่ มีหน่อ สามารถกินได้
- พบเห็นได้เดือนพฤษภาคม - เดือน

Flora (พืชพรรณ)

มิถุนายน

แหล่งเก็บอาหาร

Food Gathering Site

ยาเอ็นซิด

- ใช้ทำยาแก้เคล็ด ชัดยอก แก้ปวดตามเส้น
- ส่วนก้านจะเป็นสีเขียว เมื่อหักแล้วภายในจะมี เส้นใยคล้ายเส้นเอ็นและ สามารถยืดออกได้
- พบเห็นได้ตลอดปี

ต้นเมี่ยง (ชา)

- ทำอาหาร
- ลำต้นไม่สูงมาก ลักษณะ ใบเรียวยาว สีเขียว
- พบเห็นได้ตลอดปี

ต้นจระก้า

- ทำอาหารเช่นแกงแค
- เป็นไม้เลื้อย
- พบเห็นได้ตลอดปี

ไม้ป้าง

- ใช้ทำยา (แก้ปวดหลังหรือ ปวดเอว) นำไปต้ม เพื่อ กินน้ำ โดยใช้ส่วนราก เท่านั้น
- ดอกสีแดง เป็นพวง
- พบเห็นได้ตลอดปี

มะขามป้อม

- ทำยา ซึ่งสามารถกินลูก สดได้เลย ทำให้ชุ่มคอ
- ต้นสูงใหญ่ มีดอกสีขาว ผลกลมสีเขียวอ่อน รสชาติฝาด เมื่อกินสักพัก จะหวาน

Flora (พืชพรรณ)

▪ พบเห็นได้เดือนมีนาคม
หน้าจะได้

- รับประทานได้
- ลำต้นสูงใหญ่ เปลือก
สามารถนำไปกินกับ
หมากได้
- พบเห็นได้ตลอดปี

ใบบอน

- เป็นอาหารให้สัตว์ เช่น
หมู
- ลักษณะคล้ายใบบัว อยู่
บริเวณริมน้ำ
- พบเห็นได้ตลอดปี

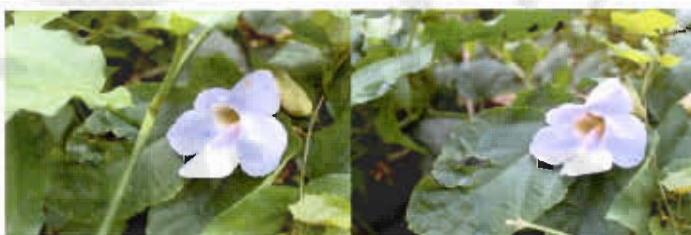
มะเขือพวงป่า

- ทำอาหาร
- ลำต้นเล็ก มีดอกสีขาว
และสีม่วง เหมือนมะเขือ
ทั่วไป
- พบเห็นได้ตลอดปี

รางจืด

- ใช้ทำยาแก้พิษได้ นำไป
ต้มเพื่อกินน้ำ กินอาทิตย์
ละ 1 แก้ว
- พบเห็นได้ตลอดปี

ผักกูด

- ทำอาหาร กินกับน้ำพริก
- ลำต้นคดคด เป็นพืชต้อง
อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ลักษณะ
ใบยาวขอบหยัก คล้ายๆ
ใบเฟิร์น
- พบเห็นได้ตลอดปี

Fauna (สัตว์)

ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ
หนองอ้อ

Aquatic Habitat

ทุ่งนา

ฟาร์มสัตว์
ศูนย์สาธิตเกษตร (อุ้งหนาม)

Farm Animals

Outdoor Activities (กิจกรรมกลางแจ้ง)

สวนและพื้นที่นันทนาการ
สนามกีฬาของชุมชน

Park/Recreation Area

สถานที่เล่นกีฬาในแหล่งธรรมชาติ *Sport Site/Play with Nature*

- สนามบอล (บริเวณ
อบต.กุดช้าง)
- เป็นสนามหญ้าบริเวณ
กว้างสำหรับเล่นกีฬา

Outdoor Activities (กิจกรรมกลางแจ้ง)

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ
เส้นทางน้ำตกตาดหมอก

Eco-tour/Nature Walk

ที่พักแรม

Camping

บริเวณ อบต. กุดช้าง

- สนามหญ้าซึ่งเป็นลานกว้างสามารถกางเต็นท์พักแรมได้

จุดชมวิวทิวทัศน์

Scenic Vista

สะพาน

- จุดชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงามของแก่งกุด

จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น/ตก

Sunrise/Sunset Site

สะพาน

- สามารถชมได้ทั้งพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

CULTURE (วัฒนธรรม)

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

แหล่งวัฒนธรรม
วัดเมืองกุด

Cultural Site

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

จุดแสดงศิลปะ

Art Spot

วัดเมืองกุด

- สถาปัตยกรรมที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

การแสดงทางวัฒนธรรม

Cultural Performance

แหล่งกิจกรรมทางวัฒนธรรม

Lively Spot

โรงเรียน

- กิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดที่โรงเรียนเนื่องจากสถานที่กว้างขวาง

แหล่งช่างฝีมือ/ช่างศิลป์

Artisan/Art Studio

จักสาน (อู๋ยโสม)

โบราณสถาน

Archeological Site

วัดเมืองกุด

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

พระธาตุเก๊าหน้า

- เป็นที่เคารพบูชากราบไหว้ของประชาชน
- เป็นองค์พระธาตุ สีทอง ทรงระฆังคว่ำ บริเวณยอดพระธาตุ มีรูปพระพักตร์พระพุทธเจ้า ทั้งหมด 9 หน้า ล้อมรอบ

ศูนย์กลางชุมชน ศาลาวัดเมืองกืด

Community Center

สถานที่เป็นมิตรกับเด็ก สนามเด็กเล่นบริเวณโรงเรียน

Child Friendly Site

สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หอพ่อบ้าน

Eco-spiritual Site

- สถานที่เคารพบูชาของคนในชุมชน ที่ดูแลปกป้องรักษามรดกในชุมชน ซึ่งจะมีพิธีกรรมเป็นประจำทุกปี

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

พ่อขุน

อนุสรณ์สถาน/สถานที่อยู่ในความ
ทรงจำ
เส้นทางเดินทัพ

Memorial/Site of Conscience

Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
ชุมชน (ศูนย์สาธิตเกษตร)

Environmental Education

ห้องสมุดสาธารณะ
โรงเรียนบ้านเมืองกุด

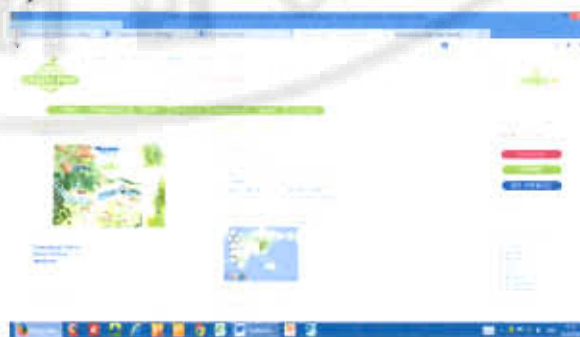
Public Library

แผนที่สีเขียวใช้ประโยชน์ได้

Green Maps Available

<http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16462>

Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

ทรัพยากรออนไลน์

<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/muang-ku-ed-green-map>

Online Resource

จุดบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย
อบต.กุดช้าง

WiFi Spot

สังเกตการณ์มลพิษ

Pollution Monitor

ต้องการการนัดหมาย
กลุ่มโฮมสเตย์บ้านเมืองกุด
เบอร์โทรศัพท์: 081-6815491

Appointment Needed

Justice Activism (ความยุติธรรม)

ชมรม/องค์กรด้านนิเวศวิทยา
กลุ่มโฮมสเตย์บ้านเมืองกุด

Eco Club/Organization

- กลุ่มแกนนำด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Justice Activism (ความยุติธรรม)

อาสาสมัคร

ดุงหนาน

- หนึ่งในอาสาสมัครของชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือสมาชิกชุมชนได้

Volunteer Site

โรงทาน

วัดเมืองก๊ด

Food Bank

สถานที่ปราศรัย

ศาลาวัดเมืองก๊ด

Free Speech Zone

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

สำนักงานรัฐบาล

องค์การบริหารส่วนตำบลก๊ดช้าง

- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่คอยดูแลความเรียบร้อยด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน

Government Office

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

โรงพยาบาล
คลินิกหมอแอ๊ด

Hospital

โรงเรียน
โรงเรียนบ้านเมืองกีด

School

สถานที่เคารพบูชา
โบสถ์

Place of Worship

- เป็นสถานที่เคารพบูชา
ของกลุ่มคนผู้นับถือ
ศาสนาคริสต์

ป่าช้า
ป่าช้าบ้านเมืองกีด

Cemetery

ร้านอาหาร
ร้านแม่วัน

Landmark Dining/Pub

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

น้องขวัญริมน้ำ

ห้องน้ำสาธารณะ

WC/Public Restroom

อบต.กุดช้าง

- บริการห้องน้ำสะอาด
สำหรับทุกคน

โรงเรียนบ้านเมืองกุด

- ห้องน้ำสาธารณะที่ทุกคน
สามารถใช้บริการได้

โฮมสเตย์

Homestay

พี่เป็ก

เบอร์โทรศัพท์: 081-6815491

- บริการที่พักแบบโฮมส
เตย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
วัฒนธรรมร่วมกัน

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

แม่ต๋ำ

เบอร์โทรศัพท์: 082 - 7595856

- บริการที่พักแบบโฮมสเตย์

บุญสนอง

- บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์โฮมสเตย์ไทย

สุดา คำวิไล

เบอร์โทรศัพท์: 082 - 3906881

- บริการที่พักแบบโฮมสเตย์

แก่งกุดRiver view

ชื่อผู้ติดต่อ: พี่ขวัญ

เบอร์โทรศัพท์: 081 - 6810733

- บริการที่พักอยู่ในแหล่งธรรมชาติ

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

บ้านแม่ตะมาน

SUSTAINABILITY (ความเป็นอยู่ยั่งยืน)

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

เกษตรกรรมยั่งยืน

Living Room @hill Resort &
Coffee Shop

Eco-Agricultural/Permaculture

Thai Elephant Home

สถานประกอบการสีเขียว

ปางช้างโชคชัย แอ็ดดี้
คุณโชคชัย ศรีศิริวิไล (เจ้าของ)
คุณพรชัย (ผจก.) โทร: 08-6915-
9798, 08-5039-0110

Eco Business/Services

- การจ้างงานคนในชุมชน
- รับซื้ออ้อยจากชุมชน
- เข้าร่วมชมรม
ผู้ประกอบการ
สนับสนุนกิจกรรม
ชุมชน

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

บ้านฤกษ์พิธีสิทธิ์

คุณกิ่งแก้ว วาณิ

132 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-4614-5038

เปิดบริการ: 08.00 – 17.00 น.

- บริการที่พัก ร้านอาหาร
- แยกขยะ
- จ้างคนในชุมชน
- สนับสนุนงบประมาณในชุมชน
- ซื้อผัก วัตถุดิบ จากคนในพื้นที่

ปางช้างแม่แตง

คุณปานทอง สะอาดศรี

ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

โทร: 08-1408-8894

เปิดบริการ: 08.00 – 17.00 น.

- มีงบประมาณสมทบทุน 3,000 บ./เดือนเพื่อกิจกรรมในหมู่บ้านทุกเดือน
- นำช้างมาทำเป็นกระดาษช้างและปุยช้าง
- รักษาสิ่งแวดล้อม
- มีการกำจัดขยะด้วยตัวเอง มีบ่อขยะของตนเองแต่ขาดเตาเผา

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ปางช้างแม่แต่มาน

คุณกชพร ชัยเรืองสุข

- มีงบประมาณช่วยกิจกรรมในชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก
- จ่ายสมทบกองทุน 3,000 บ./เดือน
- ผลิตกระดาษจากมูลช้าง
- มีการคัดแยกขยะ กำจัดขยะ
- เช่าพื้นที่ทิ้งมูลช้าง

รวี วารี รีสอร์ทแอนด์สปา เชียงใหม่

คุณพิชชา เรืองยศ (ผู้จัดการฝ่าย

ขาย) โทร: 085-6150799, 081-

9809070-4

168 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.

เชียงใหม่

เปิดบริการ 24 ชม.

- ที่พัก ร้านอาหาร นวด/สปา
- จ้างคนในชุมชน
- สนับสนุนกิจกรรมชุมชน เป็นสมาชิกชมรมผู้ประกอบการ
- ปลุกผักออร์แกนิกส์ เพื่อนำมาทำอาหารในโรงแรม
- ใช้ปุ๋ยหมักทำจากเศษต้นไม้ที่ตัด
- แยกขยะ ฝังขยะเอง ไม่เผา ถ้าย่อยยากนำไปทิ้ง

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

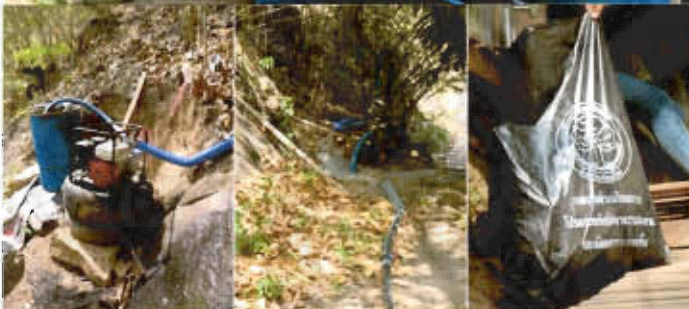
นอกพื้นที่

- ให้แขกที่มาพักปลูกต้นไม้
- มีโครงการจะเข้าร่วมโครงการไบโอดีเซล/ Green Project

ZiplineChiangmai

- แนวป้องกันไฟป่า
- ไม่ทิ้งขยะในชุมชน
- รักษาป่า
- เป็น ECO tourism
- คุณน้ำขึ้นที่สูงแล้วปล่อยน้ำลงผาทำให้ป่าชุ่มชื้น

Thai Elephant Home

คุณวนชาติ บุรพาเกียรติ (โจ)

102/1 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่ โทร: 08-9434-2047

เปิดบริการ 08.00 – 17.00 น.

- ฝึกช้าง เรียนรู้วิถีชีวิต ความรู้ช้าง ปลูกป่า โคลนดำ (สปา ช้าง) ที่พัก
- ทำแนวกันไฟ
- มูลช้างทำแก๊สชีวภาพ
- ใช้ใบตองห่อข้าวไว้รองรับแขกเมื่อกินเสร็จก็ใช้ใบตองนั้นเป็นอาหารช้างต่อ
- ปลูกป่าหน้าฝน

- แยกขยะที่ย่อยสลายไปเป็นปุ๋ยและขยะที่ไม่ย่อยสลายจะนำไปกำจัดต่อไป
- จี๋ช้างทำปุ๋ยหมัก
- จำหน่ายของที่ระลึกที่ชาวบ้านผลิตเอง
- จ้างแรงงานในพื้นที่
- ดูแลผืนป่าอนุรักษ์ของทางราชการและป่าชุมชนบางส่วน

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

- หลังคาทำจากหญ้าคาที่ได้มาจากการอนุรักษ์ในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง
- ซื้อผลผลิตจากชาวบ้านเพื่อทำเป็นอาหารข้าง เช่น อ้อย กกล้วย ข้าวโพด
- พลังงานทดแทน (โซลาร์เซลล์) สํารองในกรณีที่ไฟฟ้าดับ หรือบางส่วนใช้ส่องสว่างแทนไฟฟ้า
- ปลูกพืชสมุนไพร
- ใช้สมุนไพรแซมมือแช่เท้า เพื่อสุขภาพ
- ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
- ปลูกป่าหน้าฝน นำชาวบ้านปลูกป่าวันแม่ และในฤดูฝน
- ในฤดูร้อนทำแนวกันไฟ
- มีโคลนดำสำหรับพอกข้าง หรือใช้พอกคนก็ได้
- มีโปรแกรมค้างคืน 1-3 วัน และสามารถทำอาหารทานเองได้หรือมากกว่า
- รับวันละไม่เกิน 12 คนที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาฝึกขี่ช้างเท่านั้น

ธุรกิจท้องถิ่น

ร้านค้า ป่าม้น

นางจันแก้ว บุญเรือง

1/1 หมู่ 2 ต. กัดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

- ขายของชำ ผักและอาหาร

ร้านพี่แอ้ว

- ขายของชำ ผักและอาหาร

Local Business

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปางช้างโชคชัย

หมู่ 2 ต. กัดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

เปิดบริการ 8.00 น. – 17.00 น.

- ล่องแพ

Ecotourism Resource

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

- ชี่ช้าง (ปางช้างโชคชัย)

- โหนสลิง (ปางช้างโชคชัย)

Gater Club

คุณดุสิต เจริญพานิช

182 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-2762-6288

เปิดบริการทุกวัน 07.00 – 18.00 น.

- ร้านอาหาร นวดแผนไทย ATV ยิงธนู
- เส้นทาง ATV จากที่ร้านไปแม่ตะมาน – บ้านทุ่งละคร – ดันขาม – ป่าเมี่ยง (มูเซอ)

วังน้ำหยาตริสอร์ท

- น้ำตกธรรมชาติ

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

หมู่บ้านกระเหรี่ยงคอยาว

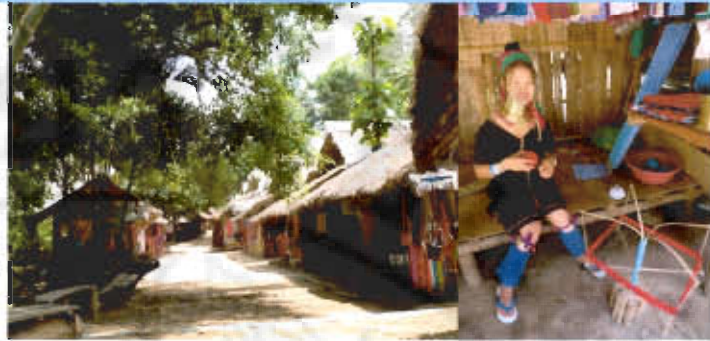
คุณบัวผาย บุญตัน

4/2 หมู่ 2 ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.
เชียงใหม่

โทร: 08-4613-0609

เปิดบริการ 08.00 – 17.00 น.

- วิถีชีวิตของชนชาวกระ
เหรี่ยงคอยาว

ปางช้างแม่แตง

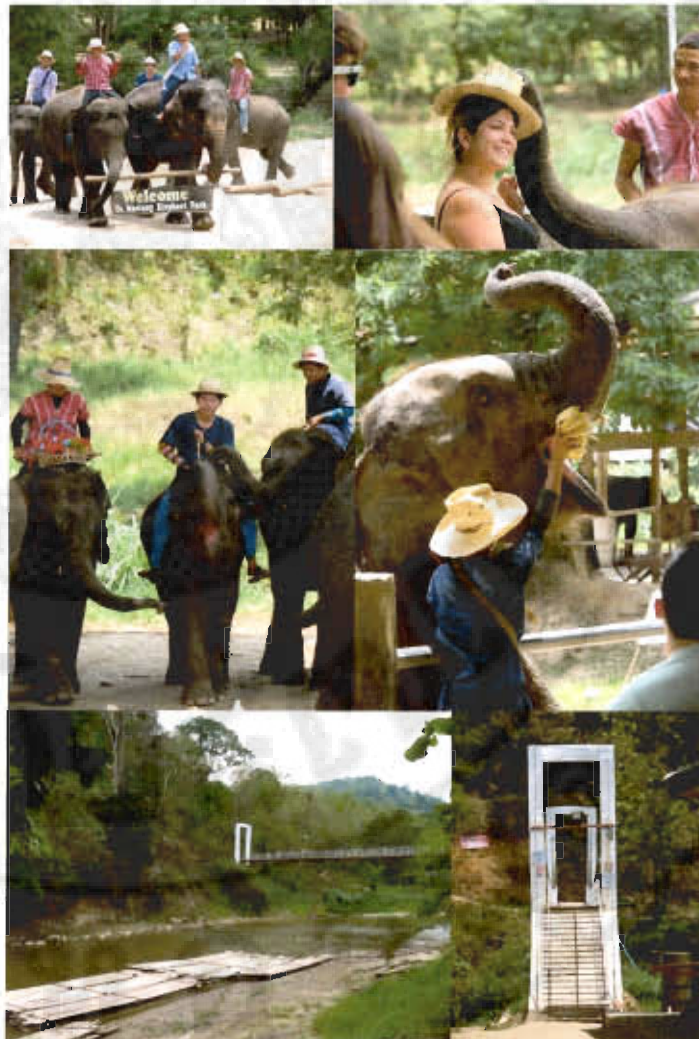
คุณปานทอง สะอาดศรี

ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

โทร: 08-1408-8894

เปิดบริการ: 08.00 – 17.00 น.

- ปางช้าง ช้าง ช้าง ไชวช้าง
ขี่เกวียน ล่องแพ
จำหน่ายของที่ระลึก
กระดานมุลช้าง ภาพวาด
ช้าง มีแปลงนาสาธิต ซึ่ง
นักท่องเที่ยวสามารถลอง
ทำนาด้วยตัวเองได้
- วิถีชีวิตบ้านควายไทย
- มีแคมป์ลูกเสือ

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

■ ล่องแพ

ปางช้างแม่ตะมาน
คุณกชพร ชัยเรืองสุข
132 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง
จ.เชียงใหม่

โทร: 08-3580-8525

เปิดบริการ 08.00 – 15.00 น.

- ไหว้ช้าง ชี่ช้าง
- นั่งเกวียน
- ล่องแพไม้ไผ่

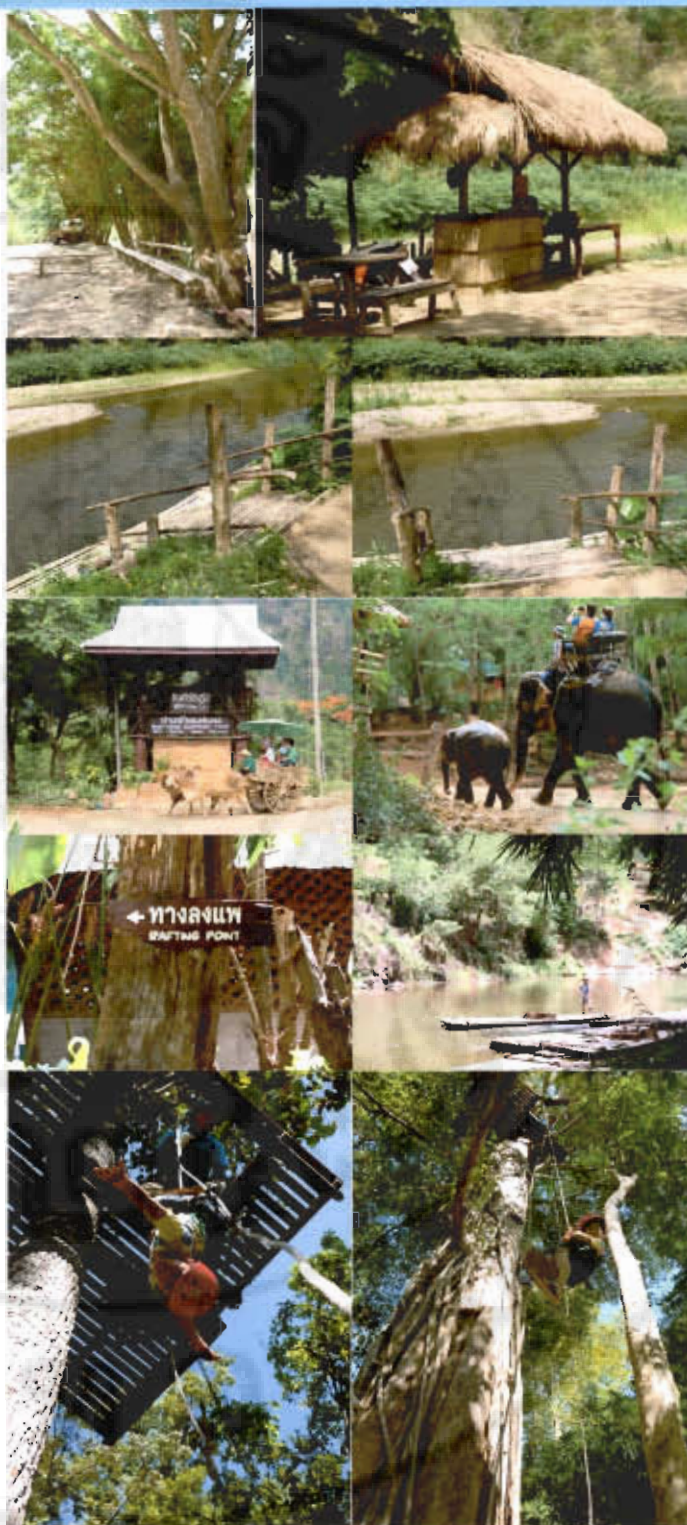
Zipline Chiangmai

คุณอาทิตย์วงศ์ ศรีวิชัย

บ้านแม่ตะมาน หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.
แม่แตง จ.เชียงใหม่

75 หมู่ 6 ต.ไชยสถาน อ.สารภี

เปิดบริการ 09.30 – 16.00 น.

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

Thai Elephant Home

คุณวนชาติ บุรพาเกียรติ

102/1 หมู่ 2 ต.เก็ดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-9434-2047

เปิดบริการ 08.00 – 17.00 น.

- ฝึกช้างช้าง เรียนรู้วิถีชีวิตควานช้าง สป่า ปูลูกป่า โคลนคำ ที่พัก

นำกลับมาใช้ใหม่

วังน้ำหยาตริสอร์ท

Reuse

รวิ วาริสอร์ท

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

Thai Elephant Home

อัมไมคาราโอเกาะ

ร้านค้า ป่ามัน

ร้านซ่อม

Repair Shop

พล การช่าง

นายสุพจน์ เตจ๊ะ

089-5559369 , 085-0419283

รับซ่อมเครื่องยนต์ เบรก คลัช

ช่วงล่าง รับต่อภาษี รับทำ

ประกันภัยรถยนต์และจักรยานยนต์

Technology Design (เทคโนโลยีและการออกแบบ)

แหล่งพลังงานแสงอาทิตย์

Thai Elephant Home

Solar Energy Site

ปุ๋ยหมัก

Thai Elephant Home

Composting

ปุ๋ยหมักธรรมชาติจากมูลช้าง
(บริเวณใกล้ห้องน้ำ)

NATURE (ธรรมชาติ)

Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

แหล่งน้ำ

ตาน้ำผุด

- ใช้ในสำนักงาน
- มีน้ำผุดออกมาตลอดปี
- ไม่แห้ง

Water Feature

Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

ห้วยน้ำหยา

น้ำบ่อคง

- แหล่งน้ำธรรมชาติของชาวบ้านแม่ตะมาน เพื่อการอุปโภค (ประปาหมู่บ้าน)

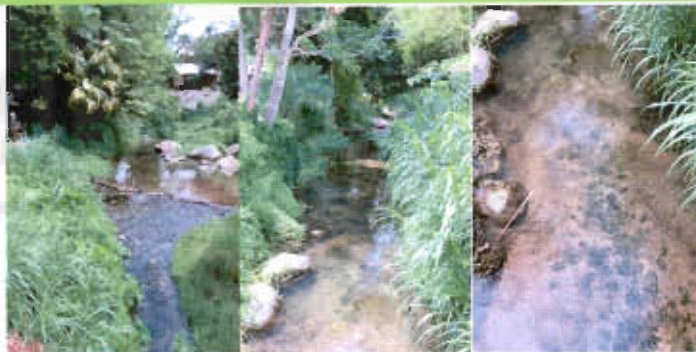
น้ำออกสู่

- น้ำไหลตลอดปี ปั่นขึ้นเก็บในแท็งก์ ผ่านการกรอง และใช้เป็นน้ำประปาในหมู่บ้าน

Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)

ลำน้ำแม่ตะมาน

แหล่งน้ำดื่ม

โรงน้ำดื่มชุมชน

Drinking Water Source

แหล่งน้ำดื่มของชุมชน

Flora (พืชพรรณ)

ต้นไม้พิเศษ

ไม้แดง

- ความเชื่อ เมื่ออดีตจะเอา
จี๋เถาที่เกิดจากการ
ฉาปนกิจมาโรยใต้ต้นไม้
ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าตัด
- ต้นไม้ใหญ่ ดอกสีแดง

Special Tree

Flora (พืชพรรณ)

แหล่งกำเนิดมวลดอกไม้

กล้วยไม้ (ดอกสีม่วง)

- พบเห็นได้ปลายฤดูฝน ก่อนเข้าสู่ฤดูหนาว
- ก้านโผล่ขึ้นมาจากดิน มี ดอกสีม่วง ลักษณะคล้าย มอส มีดอก แต่ใหญ่กว่า มาก

เอื้องหิน

Spring Blossoms

Flora (พืชพรรณ)

เอื้องดิน

- พบเห็นได้หน้าแล้ง ก่อนเข้าสู่ฤดูฝน
- ใบยาวรีขึ้นคล้ายตะไคร้ มีดอกสีเหลืองครีม

พืชทดแทนโตรวดเร็ว
หน่อไร่

Rapidly Renewable Plants

หน่อซาง

Flora (พืชพรรณ)

ตองกิ้ง

แหล่งเก็บอาหาร
สาบเสือ

Food Gathering Site

บุก

ผักบุษ

Flora (พืชพรรณ)

ไผ่แดง

ดอกกระเจียว

ต้นกอก

Flora (พืชพรรณ)

ผักบอนแก้ว

ต้นก่อข

มะเดื่อ

ผักเสี้ยว

Flora (พืชพรรณ)

บะตั้น

เห็ดถอบ

- เป็นอาหาร
- พบเห็นได้ฤดูฝน
- เห็ดเมื่อกลมมีสีดำ

จิกคำน

Flora (พืชพรรณ)

หาปลาแม่น้ำแม่ตะมาน

Fauna (สัตว์)

ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ

Aquatic Habitat

เขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืดลำน้ำแม่
แดง

- (ตั้งแต่ ห้วยย่าเถา - ผา
ดอกบัว ระยะทาง 3 กม.)

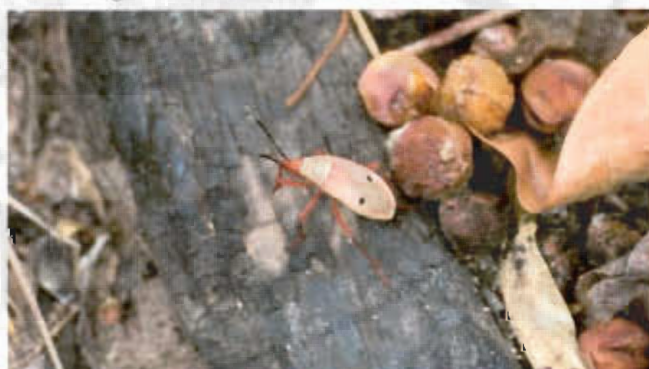
ลำน้ำแม่ตะมาน

จุดชมแมลง

Insect Watching Site

แมลง

ผีเสื้อ

Outdoor Activities (กิจกรรมกลางแจ้ง)

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ
คอยหนอง

Eco-tour/Nature Walk

จุดชมวิวิททัศน์
ยอดคอยหนอง

Scenic Vista

- ไหว้พระ
- แหล่งอาหารธรรมชาติ
- ป่าไม้

จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น/ตก
ยอดคอยหนอง

Sunrise/Sunset Site

- จุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้น
พระอาทิตย์ตก

CULTURE (วัฒนธรรม)

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

โบราณสถาน
ม่อนจองคำ

Archeological Site

ความหลากหลายของพื้นที่ใกล้เคียง Diverse Neighborhood
ชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาว (วังน้ำ
หยาคริสต์ศอร์ท)

ศูนย์กลางชุมชน
วัดแม่ตะมาน

Community Center

สถานที่ที่เป็นมิตรกับเด็ก
โรงเรียนบ้านแม่ตะมาน

Child Friendly Site

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

แหล่งสุขภาพทางเลือก
รวิวารีสอร์ท

- นวด และสปา

Alternative Health Resource

Thai Elephant Home

- สมนไพรไทย

Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
คุณวนชาติ นูรพาเกียรติ (โจ)
102/1 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง
จ.เชียงใหม่
โทร: 08-9434-2047

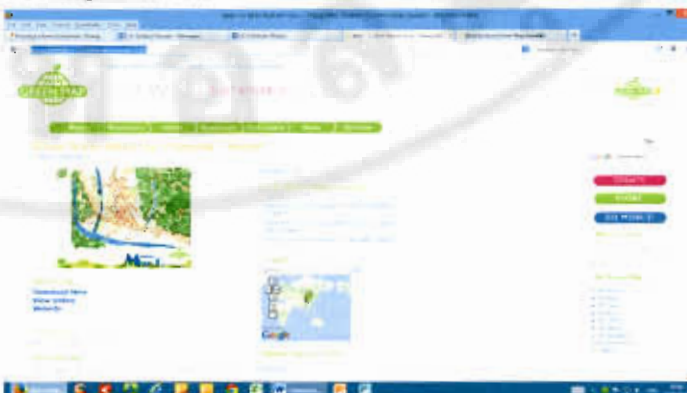
Environmental Education

แผนที่สีเขียวใช้ประโยชน์ได้

Green Maps Available

<http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16462>

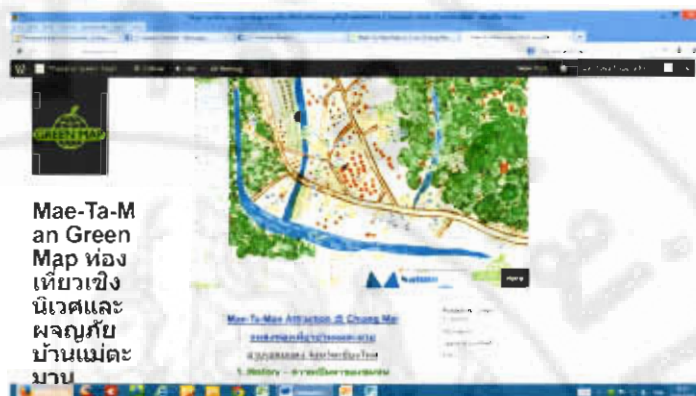
Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

ทรัพยากรออนไลน์

<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/mae-ta-man-green-map>

Online Resource

ต้องการการนัดหมาย
ที่ฝน (พัชรภรณ์)
โทร 081-6023814

Appointment Needed

Justice Activism (ความยุติธรรม)

อาสาสมัคร
ป้อม ชรบ.
คูแลชุมชน

Volunteer Site

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

โรงพยาบาล
อนามัย

Hospital

โรงเรียน
โรงเรียนบ้านแม่ตะมาน

School

สถานที่เคารพบูชา
หอพ้อบ้าน

Place of Worship

- เป็นที่สักการะนับถือของ
ผู้คนในหมู่บ้าน
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม
- เจ้าทรง
- ชาวบ้าน
- ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
 - หน้าเทศกาลจะมาทำบุญ
เช่น สงกรานต์
เข้าพรรษา ออกพรรษา
ประเพณีเดือน 4 ขอพร

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

- มีผู้ดูแลคือพ่อด้ง จะจัดแจงนัดหมายชาวบ้านมาทำบุญ
- มีการคัดเลือกผู้สืบทอดเป็นรุ่นๆ ไป

วัดแม่ตะมาน

สำนักสงฆ์ดอยหนอก

- สถานที่ปฏิบัติธรรม สถานที่ทำบุญ

ป่าช้า

ป่าช้าแม่ตะมาน

Cemetery

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

ร้านอาหาร

Living Room @hill Resort &

Coffee Shop

คุณัชฎาพร เจ้าของกิจการ

โทร: 0801269433 / 081-8350028

เปิดบริการ เวลา 07.00 – 18.00 น.

- บริการ เครื่องดื่ม และเบเกอรี่ / มีที่พักแต่ยังไม่เปิดบริการ ปहुคักสวนครัว (ถั่วแขก กระน้ำ)

Landmark Dining/Pub

วังน้ำหยาดรีสอร์ท

ร้านสองพี่น้อง (แม่ตะมาน)

คุณตุ้ยนันตะ (ป้าอ้อฟ)

โทร: 08-2382-7096

เปิดบริการ 06.00 – 18.00 น.

- ขายอาหารตามสั่ง ก๋วยเตี๋ยว ขนมนจีน ส้มตำ

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

ปางช้างแม่แตง

- ซาลาถได้รับการรับรองระดับโลก
- ร้านกาแฟ

ส้มไม้คาราโอเกะ

คุณอัมภา สุวรรณศรี

โทร: 08-9705-0409

เปิดบริการ 11.00 – 24.00 น

- บริการอาหารและเครื่องดื่ม
- เศษอาหารใช้เลี้ยงสุนัขและไก่
- มีการแยกขยะ
- ปลุกผักปลอดสารพิษ ไม่ใช้สารเคมีนำมาใช้ทำอาหารในร้าน
- เศษผักนำไปทำเป็นปุ๋ย
- ให้เงินสนับสนุนการทำกิจกรรมในชุมชน
- อุทยานผลิตผลของชุมชน
- ใช้วัสดุจากธรรมชาติในการสร้างร้าน เช่น ไม้ไผ่ ใบก๊อบ

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

โฮมสเตย์

แม่ตะมานโฮมสเตย์

คุณเอก

โทร: 08-9578-1926

เปิดบริการ 24 ชม.

- เน้นการปลูกป่า พบเห็นการ
บุกรุกป่าแจ้งเจ้าหน้าที่ ไม่มี
เสียงรบกวน ไม่ยุ่งกับป่า
- มีหอนมวัว

Homestay

พี่ฝน (พัชรภรณ์)

โทร. 091-6023814

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

บริการที่พัก

บ้านฤๅษีรีสอร์ท

ณกึ่งแก้ว วาณิ

132 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

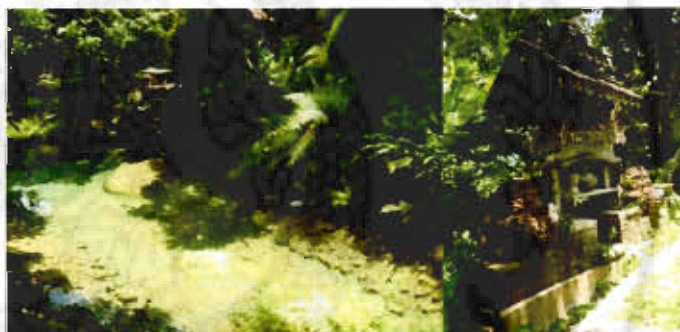
จ.เชียงใหม่

โทร: 08-4614-5038

เปิดบริการ: 08.00 – 17.00 น.

- บริการที่พัก ร้านอาหาร

Accommodation

จิตนลิ แคมป์

นายอรุจิต จันกัทอง

หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

วังน้ำหยาดรีสอร์ท

นางบัวผาย บุญตัน

4/2 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-4613-0609

เปิดบริการ 08.00 – 17.00 น. (ส่วน
ท่องเที่ยว)

- ที่พัก 24 ชม. ร้านอาหาร
มินิมาร์ท เล่นน้ำตก เขียว
ชมกระเหียงคอยาว
- แยกขยะ
- เข้าร่วมชมรม
ผู้ประกอบการ สนับสนุน
กิจกรรมในชุมชน
- ปลุกต้นไม้ ดูแลต้นไม้

บ้านอุกษรพิริยาลัย

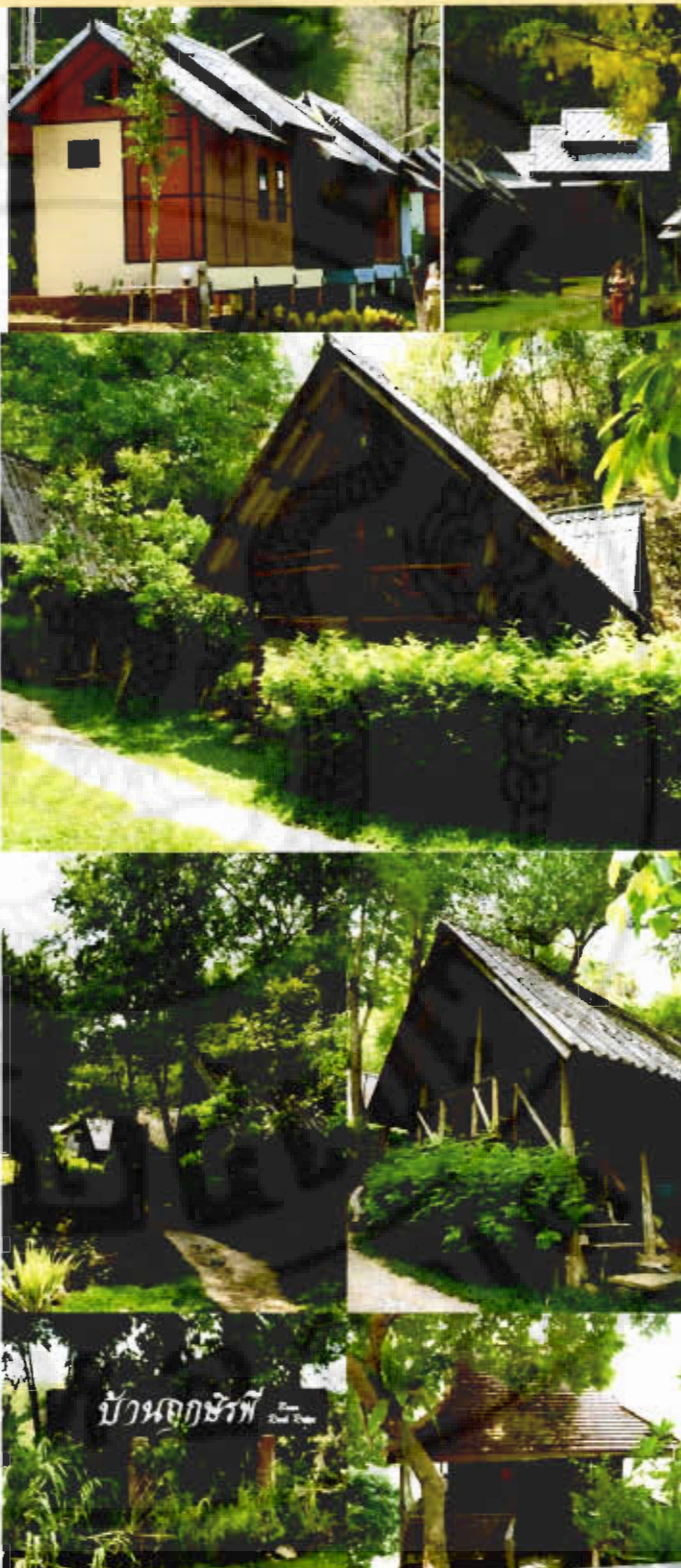
คุณกิ่งแก้ว วาณิ

132 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-4614-5038

เปิดบริการ: 08.00 – 17.00 น.

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

Thai Elephant Home

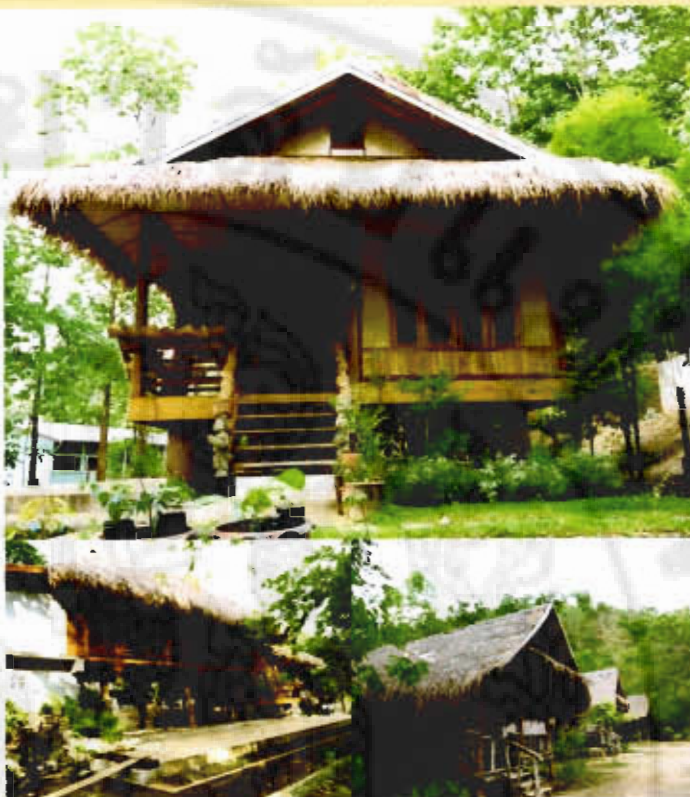
102/1 หมู่ 2 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 08-9434-2047

เปิดบริการ: 08.00 ~ 17.00 น.

- บริการที่พัก
- ฝึกขี่ช้าง เรียนรู้วิถีชีวิต
ความซึ้ง สป่า ปศุรักษ์
โคลนดำ ที่พัก

บ้านทุ่งละคร

SUSTAINABILITY (ความเป็นอยู่ยั่งยืน)

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

เกษตรกรรมยั่งยืน

คอยดาว รีสอร์ท

- ปลูกต้นไม้ พืชสมุนไพร
และเลี้ยงสัตว์

Eco-Agricultural/Permaculture

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

บ้านสมุนไพร ห้วยละคร

คุณสุนทร กองจม

tonglakorn_herb@hotmail.com

121/2 หมู่ 6 ต.กีดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 083-7607370

- ที่พัก
- ศูนย์กลางการนวด

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

- และสป่า ด้วยสมุนไพร
- ป่า
- ปลุกสมุนไพร 300 กว่าชนิด
- ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติใช้
- โครงการทำนาและปลูกพืชสมุนไพรที่เป็นผักแทรก

นายดำรง พานศรีวงศ์ (บ้านพืดิบ)
54/1 หมู่ 6 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.
เชียงใหม่

- ที่พัก จุฑมออาทิตย์ขึ้น – ตก จุฑมอขาว
- ปลูกผักสวนครัว

สถานประกอบการสีเขียว
ทุ่งละคร รีสอร์ท
นางบัวผา เปียงทา (ผู้ดูแล) /
คุณธงชัย ลือสกุล (เจ้าของ)
113/2 หมู่ 6 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง
จ.เชียงใหม่

Eco Business/Services

โทร: 085-0379322 / 081-6815585

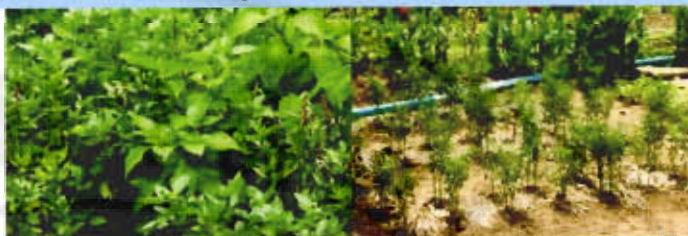
- บริการที่พัก
- แหล่งงานของคนในชุมชน (แม่บ้าน / ทำสวน / นวด)
- ให้การสนับสนุนกิจกรรม

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

ของชุมชน

- ชาวบ้านมาเก็บผักปลอดสารพิษไปทานได้
- ปลุกผักปลอดสารพิษ (สำหรับแขกที่มาพัก ลูกจ้าง และชาวบ้านในชุมชน)

บริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อ

แคมป์ช้าง แพนด้าทัวร์

www.pandatourchiangmai.com

คุณวิเชียร สิทธิสงคราม

โทร: 081 - 8815902

เปิดบริการ 9.00 น. - 17.00 น.

Responsible Company

- สอนการเลี้ยงช้าง ที่พัก นังช้างชมธรรมชาติ

ธุรกิจเพื่อสังคม

แคมป์ช้าง แพนด้าทัวร์

- แหล่งงานของคนในชุมชน
- จ่ายค่าขยะหมู่บ้านเป็นรายปี
- มีโครงการปลูกพืชปลอดสารพิษ ผลิตปุ๋ยจากมูลช้าง ทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงหมูและปลา โดยให้ปลากินขี้หมู

Social Enterprise

Green Economy (เศรษฐกิจยั่งยืน)

คอบคาวรีสอร์ท

คุณสุภกร กิจสุวรรณ (คุณต๊อ)

โทร: 085-6240439

เปิดบริการ: 8.00 น. – 18.00 น.

- ที่พัก วิถีชนเผ่าลีซอ
- ไม่ใช้สารเคมี ใช้น้ำหมัก (คิม รวดห้องน้ำ เลี้ยงปลารดต้นไม้)
- ปลุกต้นไม้ พืชสมุนไพร และเลี้ยงสัตว์
- Reuse ประตูลูกไม้ต่าง

นำกลับมาใช้ใหม่

คอบคาวรีสอร์ท

- Reuse ประตู ไม้ต่าง

Reuse

ให้เช่าแบ่งปัน

แม่วังสี่สาร

- ให้เช่าจักรยาน/ATV

Rental/Share

Technology Design (เทคโนโลยีและการออกแบบ)

ปุ๋ยหมัก

Composting

ทุ่งละคร รีสอร์ท

- การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร ใบไม้ ใบหญ้า (น้ำหมักจุลินทรีย์)
- มีถังบำบัดน้ำเสียฝังไว้ใต้ดิน
- ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยคอกจาก มูลไก่ วัว ช้าง โดยซื้อจากชาวบ้าน

คอกดาว รีสอร์ท

- ไม่ใช้สารเคมี ใช้น้ำหมัก (คีม รวดห้องน้ำ เลี้ยงปลารดต้นไม้)
- ปลุกต้นไม้ พืชสมุนไพร และเลี้ยงสัตว์

CULTURE (วัฒนธรรม)

Cultural Characteristic (คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม)

แหล่งวัฒนธรรม

Cultural Site

วัดธรรมชัยมงคล (วัดทุ่งละคร)

Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

ข้อมูลด้านนิเวศ

บ้านสมุนไพร ทุ่งละคร

คุณสุนทร กอนจอม

tonglakorn_herb@hotmail.com

โทร: 083-7607370

Eco-Information

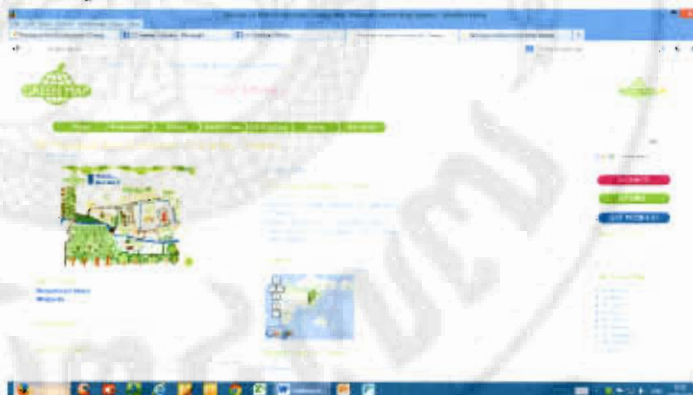
- วิทยากรบรรยาย พลังงานจาก Solar Cell ในชุมชนและทั่วไป
- เป็นศูนย์รวมคนรักป่า นำรายได้จากธุรกิจมาช่วยกิจกรรมคนรักป่า
- อนุรักษ์ไม้ท้องถิ่น
- โครงการทำนาและปลูกพืชสมุนไพรที่เป็นผักแทรก

แผนที่สีเขียวใช้ประโยชน์ได้

Green Maps Available

<http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16464>

ทรัพยากรออนไลน์

Online Resource

<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/thoong-la-korn-green-map>

Eco Information (ข้อมูลเชิงนิเวศ)

ต้องการการนัดหมาย

Appointment Needed

คุณสุนทร กอนจอม

tonglakorn_herb@hotmail.com

083-7607370

การท่องเที่ยวบ้านทุ่งละคร

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

ร้านอาหาร

Landmark Dining/Pub

ร้านป้าจันทร์ดี

นางจันทร์ดี นพผล

เปิดบริการ 6.00 น. – 19.00 น.

- ร้านอาหารในชุมชน
ร้านคำ

ร้านคำ ป้าคำมูล

นางทองคำ จันทร์ทร

เปิดบริการ 6.00 น. – 19.00 น.

- ร้านค้าในชุมชน

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

บริการที่พัก

ทุ่งละคร รีสอร์ท

นางบัวผา เปียงทา (ผู้ดูแล) /

คุณธงชัย ถ้อยสกุล (เจ้าของ)

โทร: 085-0379322 / 081-6815585

■ บริการที่พัก

Accommodation

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

แม่วังสื่อสาร

คุณดวงนภา ก้อนทอง (เจ้าของ)

109 หมู่ 6 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

081-8824116

- บริการที่พัก

Public Works Landmarks (สาธารณะสถาน)

คอยดาว รีสอร์ท

คุณสุภกร กิจสุวรรณ (คุณต๋อง)

129 หมู่ 6 ต.กุดช้าง อ.แม่แตง

จ.เชียงใหม่

โทร: 085-6240439

เปิดบริการ 8.00 น. – 18.00 น.

- ที่พัก วิถีชนเผ่าลีซู

จากผลการสำรวจทุนของชุมชน 3 ชุมชน สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ในภาพรวมทั้งหมดพบว่า กิจกรรมหรือสถานที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนสีเขียวหรือเป็นชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมนั้น บ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่หรือแหล่งกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (จำนวน 110 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 88 และ 21 แห่ง) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สรุปจำนวนทรัพยากรของชุมชนจำแนกตามหมวดหมู่กรีนแมป

หมวดหมู่พื้นที่	บ้านเมืองกีด	บ้านแม่ตะมาน	บ้านทุ่งละคร
ความเป็นอยู่ยั่งยืน (SUSTAINABILITY)	39	28	11
เศรษฐกิจยั่งยืน (Green Economy)	24	25	9
เทคโนโลยีและการออกแบบ (Technology Design)	9	3	2
การเคลื่อนไหว (Mobility)	1	-	-
ความท้าทายอันตราย (Hazard Challenges)	5	-	-
ธรรมชาติ (NATURE)	34	35	-
Land & Water (ที่ดินและแหล่งน้ำ)	7	7	-
Flora (พืชพรรณ)	18	21	-
Fauna (สัตว์)	3	4	-
Outdoor Activities (กิจกรรมกลางแจ้ง)	6	3	-
วัฒนธรรม (CULTURE)	32	18	7
คุณลักษณะด้านวัฒนธรรม (Cultural Characteristic)	12	6	1
ข้อมูลเชิงนิเวศ (Eco Information)	7	4	4
ความยุติธรรม (Justice Activism)	4	2	-
สาธารณะสถาน (Public Works Landmarks)	9	6	2
ด้านอื่นๆ (Other)	5	7	3
โฮมสเตย์ (Homestay)	4	2	-
บริการที่พัก (Accommodation)	1	5	3
ภาพรวม	110	88	21

ด้านความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน ในภาพรวมพบว่า จำนวนกิจกรรมและสถานที่ซึ่งแสดงถึงความ เป็นอยู่ที่ยั่งยืนมากที่สุดคือ บ้านเมืองกีด (39 แห่ง) แต่ในจำนวนนี้รวมพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตราย

จำนวน 5 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ที่ถูกทำลายจากการตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่า รวมถึงพื้นที่สำหรับทิ้งขยะของชุมชนแบบไม่ถูกวิธี ไม่มีการจัดการที่ดี รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมาน (จำนวน 28 แห่ง) และบ้านทุ่งละคร (จำนวน 11 แห่ง) ตามลำดับ จะสังเกตเห็นได้ว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละครไม่มีกิจกรรมทางการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและไม่มีพื้นที่ที่มีความอันตราย

ด้านธรรมชาติ ภาพรวมพบว่า บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีจำนวนทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน (จำนวน 34 และ 35 แห่ง) ด้านทรัพยากรดินและน้ำมีจำนวนเท่ากัน (7 แห่ง) ส่วนด้านพืชพรรณและด้านการพบเห็นสัตว์นั้น บ้านแม่ตะมานสามารถพบเจอได้มากกว่าบ้านเมืองกีด (จำนวน 21 และ 4 แห่ง) ตามลำดับ ด้านกิจกรรมกลางแจ้งซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นที่สำหรับพักผ่อนของชุมชนนั้น บ้านเมืองกีดมีมากกว่าบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 6 และ 3 แห่ง) ตามลำดับ ในขณะที่บ้านทุ่งละครยังไม่พบข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านทุ่งละครมีจำนวนน้อยและไม่มีความรู้ในด้านนี้จึงไม่สามารถระดมความคิดได้

ด้านวัฒนธรรม ภาพรวมพบว่า บ้านแม่ตะมานมีสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 32 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 18 และ 7 แห่ง) ตามลำดับ หากพิจารณาในด้านคุณลักษณะทางวัฒนธรรมพบว่า บ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด (จำนวน 12 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 6 และ 1 แห่ง) ด้านข้อมูลเชิงนิเวศบ้านเมืองกีดมีจำนวนของแหล่งข้อมูลมากที่สุด (จำนวน 4 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 4 แห่ง) ข้อมูลด้านความยุติธรรมบ้านเมืองกีดมีมากกว่าบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 4 และ 2 แห่ง) ตามลำดับ ส่วนด้านสถานที่สาธารณะนั้น บ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่สาธารณะมากกว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 9, 6 และ 2 แห่ง) ตามลำดับ

ด้านอื่นๆ ภาพรวมพบว่าบ้านแม่ตะมานมีจำนวนสถานบริการด้านอื่นๆมากที่สุด (จำนวน 7 แห่ง) รองลงมาคือบ้านเมืองกีดและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 5 และ 3 แห่ง) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละบริการแล้วพบว่า การให้บริการแบบโฮมสเตย์นั้น พบว่าบ้านเมืองกีดมีจำนวนผู้ให้บริการมากกว่า (จำนวน 4 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 2 แห่ง) ส่วนบ้านทุ่งละครไม่มีบริการแบบโฮมสเตย์ มีเพียงการให้บริการที่พักลักษณะเช่านอนรายวัน เช่น รีสอร์ท ซึ่งบ้านแม่ตะมานมีจำนวนผู้ให้บริการมากที่สุด (จำนวน 5 แห่ง) รองลงมาคือ บ้านทุ่งละครและบ้านเมืองกีด (จำนวน 3 และ 1 แห่ง) ตามลำดับ

การเผยแพร่แผนที่สีเขียว

ก่อนเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนสู่ระบบอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้วิจัยจัดให้มีกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนที่สำคัญคือ 1) ร่วมกันสำรวจพื้นที่เพื่อจับพิกัดดาวเทียม 2) นำข้อมูลพิกัดดาวเทียมที่ได้เข้าสู่แผนที่ Google Map 3) เผยแพร่ข้อมูลแผนที่ชุมชนในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์กรีนแมป และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดในกระบวนการจัดทำดังนี้

สำรวจพิกัดดาวเทียม

การสำรวจพิกัดดาวเทียมโดยใช้ GPS เป็นเครื่องมือในการสำรวจพิกัดดาวเทียม ตามเนื้อหาข้อมูลที่ชุมชนร่วมกันระดมความคิดในขั้นตอนการจัดทำแผนที่สีเขียว ซึ่งชุมชนมีส่วนร่วมในการนำทางตามเส้นทางที่ได้มีการกล่าวถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดกรีนแมป (Green Map) โดยใช้แบบเก็บข้อมูลเป็นเครื่องมือในการจดบันทึก และการสัมภาษณ์เพิ่มเติมระหว่างการเดินทางของชุมชน

(ก)

(ข)

ภาพที่ 10 การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและตัวอย่างแบบเก็บข้อมูลพิกัดและภาพถ่าย

ภาพ (ก) สำรวจพิกัดและเก็บภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติบ้านเมืองกีด

ภาพ (ข) สำรวจพิกัดและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติคอยหนอง ฒ บ้านแม่ตะมาน

(ค)

(ง)

ภาพที่ 10 (ต่อ)

ภาพ (ค) สำรวจพิกัดและสัมภาษณ์เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวบ้านแม่ตะมาน

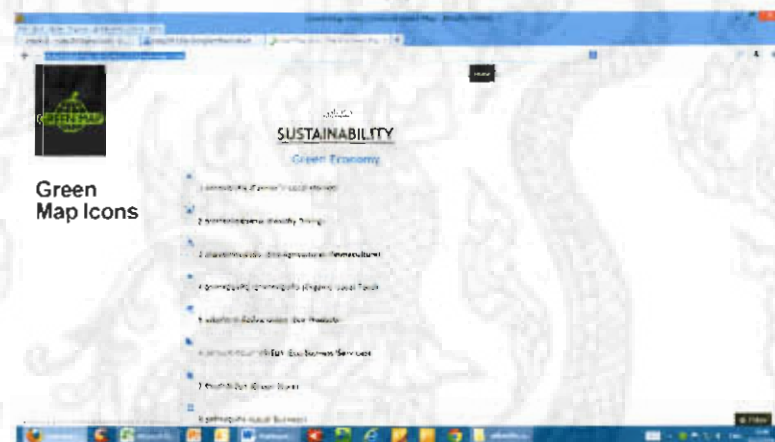
ภาพ (ง) สำรวจพิกัดและเก็บภาพถ่ายในชุมชนบ้านทุ่งละคร

การนำข้อมูลพิกัดเข้าสู่แผนที่ Google Map

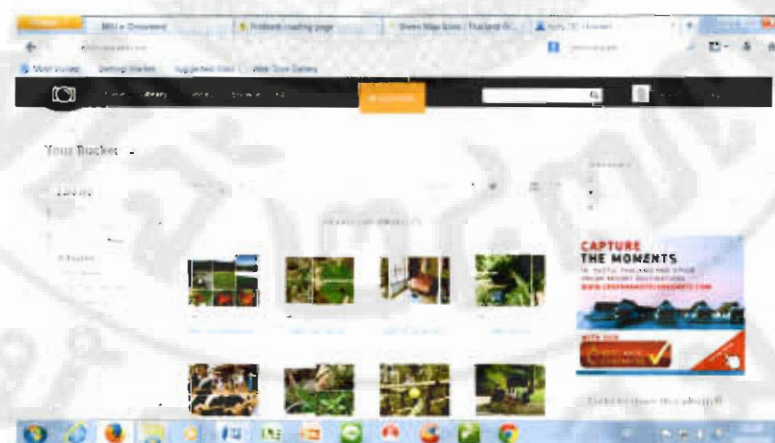
การนำพิกัดสู่แผนที่ออนไลน์ (Google Map) นั้น จะต้องมาจากการเก็บรวบรวมและจดบันทึกพิกัดไปพร้อมๆ กับการสำรวจพื้นที่ เพื่อบันทึกลำดับของ Waypoint ของ GPS เพื่อให้ทราบว่าสถานที่เหล่านั้นอยู่ ณ จุดพิกัดละติจูด ลองจิจูดที่เท่าไรจากนั้นจึงจะสามารถถ่ายโอนข้อมูลพิกัดจาก GPS เข้าสู่แผนที่ Google Map โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการนำข้อมูลพิกัดเข้าสู่แผนที่ Google Map ดังแสดงขั้นตอนในภาพด้านล่างนี้

(ก)

(၅)

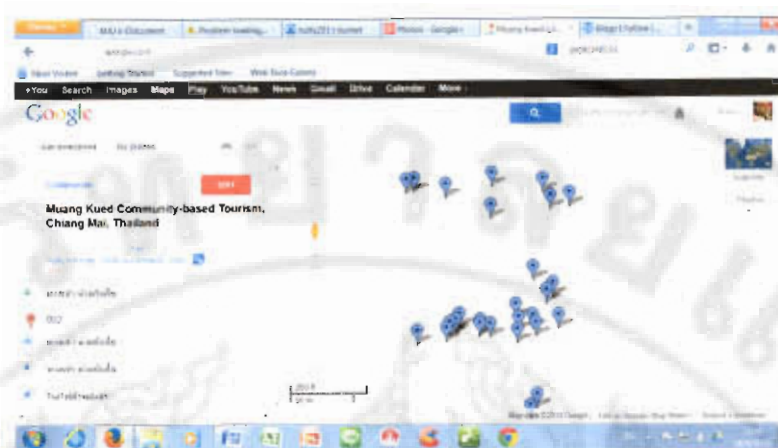
(ค)

ภาพที่ 11 แสดงขั้นตอนการสร้างแผนที่ใน Google Map

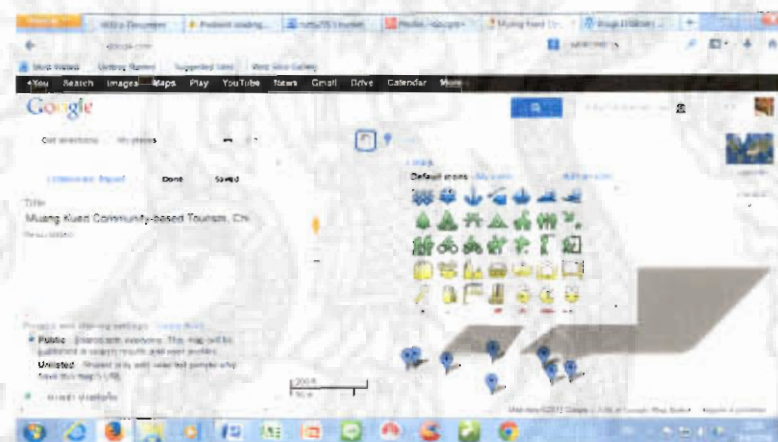
ภาพ (ก) ถ่ายโอนข้อมูลจากเครื่อง GPS สู่อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ภาพ (ข) นำเข้าภาพสัญลักษณ์ที่ต้องการใช้ประโยชน์

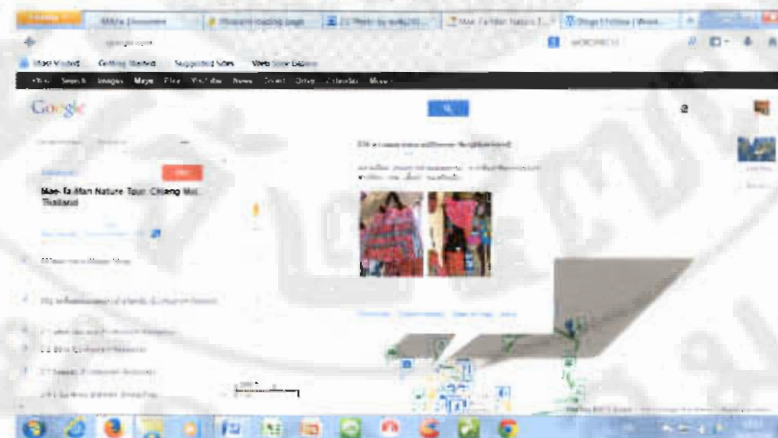
ภาพ (ค) นำเข้าภาพถ่ายที่ต้องการใช้ประโยชน์

(ง)

(จ)

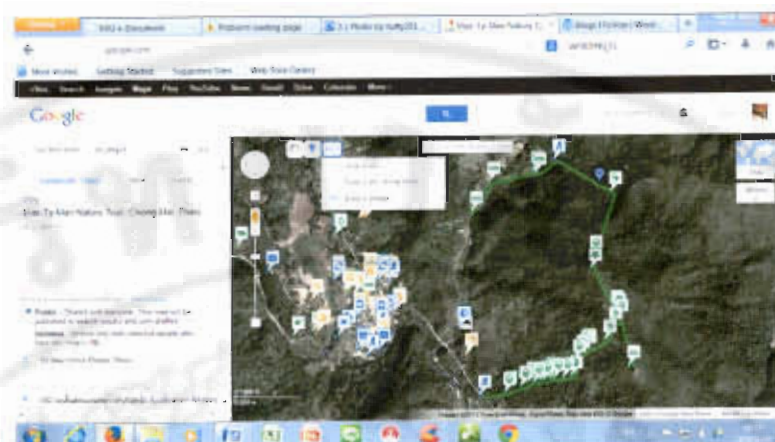
(ฉ)

ภาพที่ 11 (ต่อ)

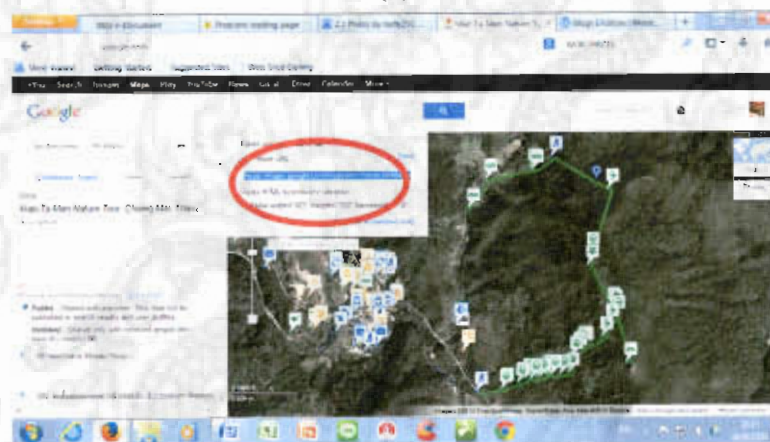
ภาพ (ง) ปักหมุดสถานที่โดยนำเข้าข้อมูลพิกัด (Waypoint)

ภาพ (จ) แกะไขรูปสัญลักษณ์ให้เป็นสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้

ภาพ (ฉ) เพิ่มภาพและข้อมูลในแต่ละจุด

(ข)

(ข)

ภาพที่ 11 (ต่อ)

ภาพ (ข) ลากเส้นระหว่างจุดที่เป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

ภาพ (ข) ได้ URL และ HTML ที่สามารถนำไปใช้เผยแพร่ได้

จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดทำแผนที่นั้นมีรายละเอียดขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้

1. การถ่ายโอนข้อมูลจากเครื่อง GPS สู่อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยบันทึก Waypoint ที่ถูกบันทึกโดยเครื่อง GPS ในแต่ละจุดไว้
2. การนำเข้าภาพสัญลักษณ์สู่ www.wordpress.com เพื่อเป็นแหล่งเก็บภาพสัญลักษณ์เอาไว้ใช้ในการทำแผนที่ออนไลน์ต่อไป เหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้เพราะเป็น Webblog ฟรี และสามารถจัดการข้อมูลด้านอื่นๆเพิ่มเติมได้ เช่น สร้างหน้าเว็บ (Page) สำหรับนำเสนอข้อมูล/แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนพร้อมภาพถ่าย และในอนาคตยังสามารถสร้างหน้าเว็บเพิ่มเติมสำหรับชุมชนอื่นๆ ต่อไป เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและยังเป็นการสร้างโอกาสในการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวสีเขียวได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งการใช้งานง่าย ซึ่งหากชุมชนต้องการสร้างหน้าเว็บของตนเอง

ในอนาคต ก็สามารถเรียนรู้วิธีการทำได้ง่าย ซึ่งภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้สร้างไว้แล้วสามารถเข้าถึงได้ที่ <http://thailandGreen map.wordpress.com/green-map-icons/>

3. การนำเข้าภาพถ่ายที่เราต้องการในระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อจะสามารถนำเข้าภาพไปสู่แผนที่ Google Map ดังนั้นจึงต้องนำเข้าภาพบน www.photobucket.com ซึ่งเป็น Server ฟรีสำหรับนำเข้าภาพต่างๆ และสามารถจัดการภาพให้เป็นหมวดหมู่ได้ง่าย สะดวกต่อการนำไปใช้ต่อไปซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ <http://s1355.photobucket.com/>

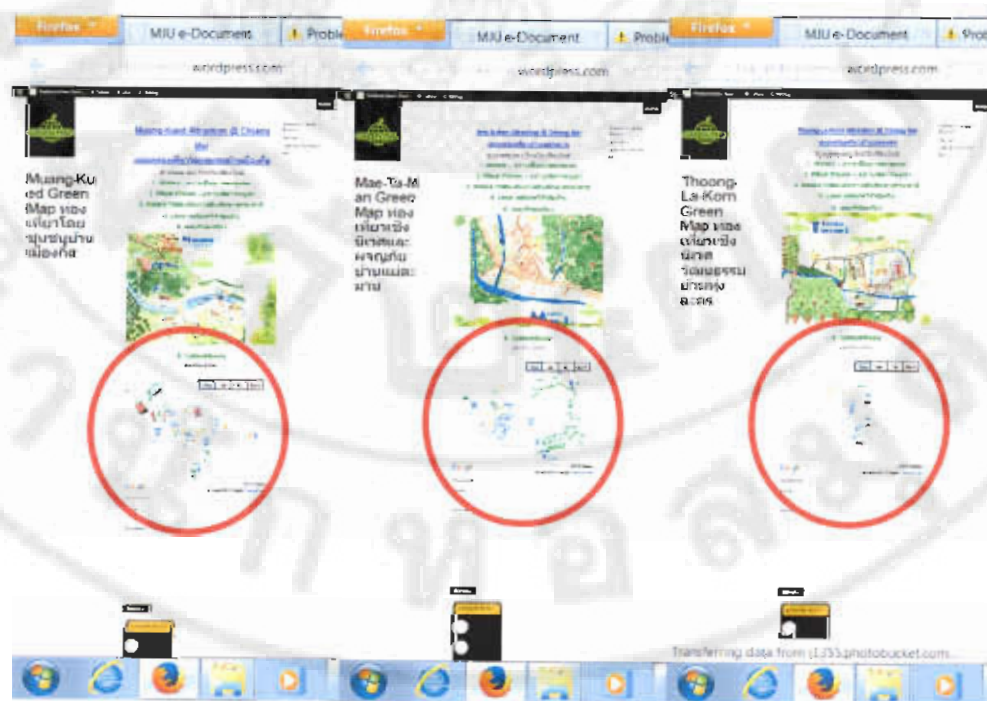
4. การสร้างแผนที่ชุมชนด้วยการปักหมุดจากพิกัดที่ได้ (Waypoint) โดยนำเข้าข้อมูล Waypoint เข้าสู่แผนที่ Google Map

5. การแก้ไขสัญลักษณ์ตามแนวคิดของ Green map โดยการอ้างอิงถึง Link ของภาพที่นำเข้าเป็นหมวดหมู่ไว้ใน www.wordpress.com

6. การเพิ่มภาพถ่ายตามที่ได้กำหนดไว้ โดยการอ้างอิงถึง Link ของภาพที่นำเข้าไว้ใน www.photobucket.com รวมถึงเพิ่มข้อมูลที่เป็น

7. การลากเส้นในแต่ละจุดที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อแสดงถึงเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ

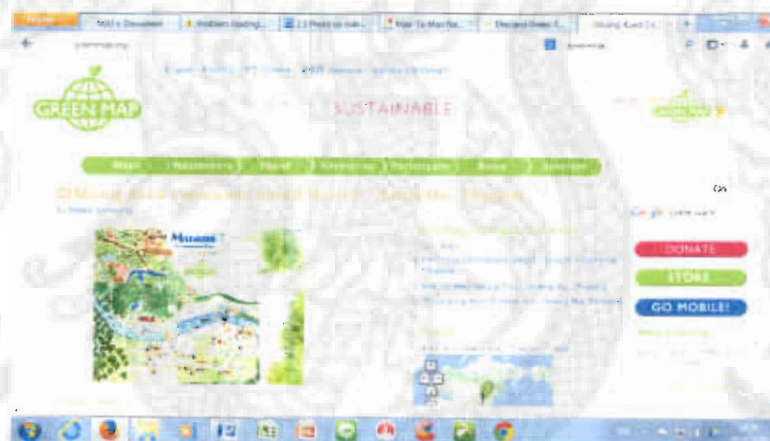
8. URL และ HTML ที่สามารถใช้ในการเผยแพร่โดยการฝังลงในเว็บไซต์ต่างๆ ได้

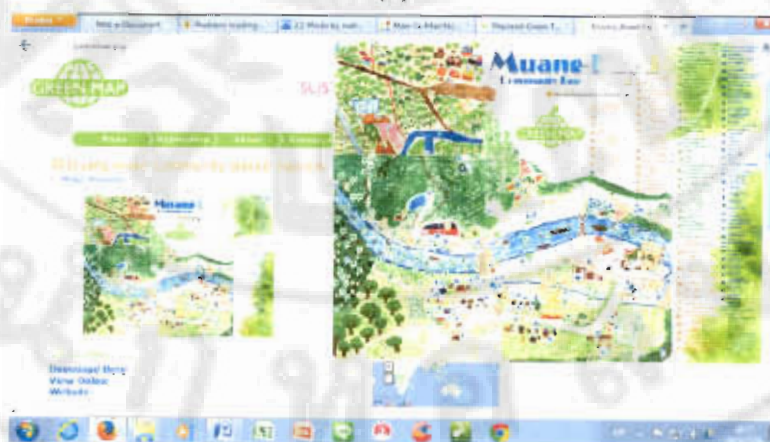
ภาพที่ 12 การฝัง HTML ลงในเว็บไซต์

เผยแพร่ข้อมูลแผนที่ชุมชนในระบบอินเทอร์เน็ต

การเผยแพร่ผลงานสู่เว็บไซต์ Green map ซึ่งเป็นผู้คิดค้นเกี่ยวกับการนำ Greenmap! และ สัญลักษณ์ต่างๆมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมและความตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งชนบทและชุมชนเมือง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้พื้นที่อย่างมีจิตสำนึก รวมถึง wordpress ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นฐานข้อมูล การท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ดังนั้น ข้อมูลของ 3 ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมไว้ในแหล่ง เดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นของผู้ที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ จึงจะทำให้เป้าหมายของ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตวิถีภูมิปัญญาได้ มากกว่าการแยกข้อมูลออกจากกัน ซึ่งการ เผยแพร่ข้อมูลมีขั้นตอนแสดงดังภาพต่อไปนี้

(ก)

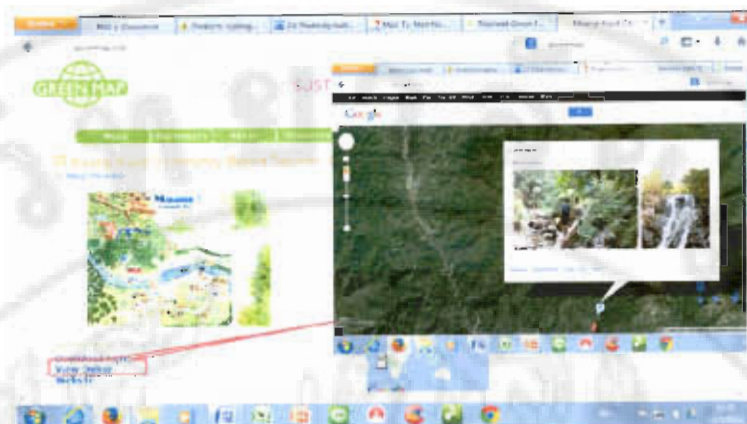

(ข)

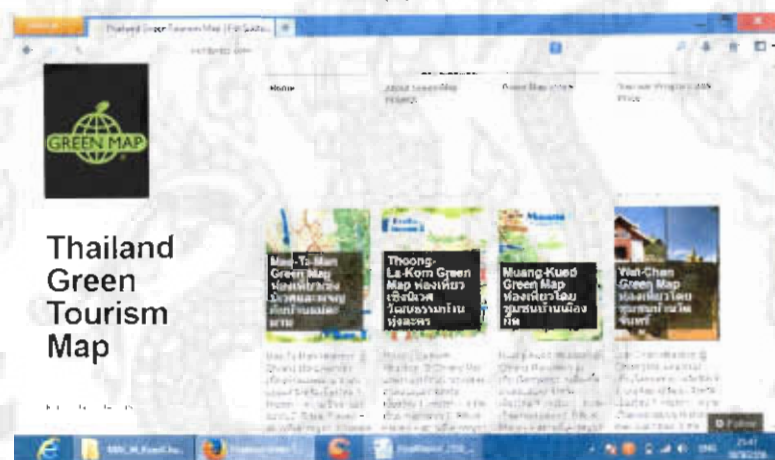
ภาพที่ 13 ขั้นตอนการสร้างแผนที่ใน Google Map

ภาพ (ก) นำเข้าข้อมูลสู่เว็บไซต์กรีนแมป (Green Map)

ภาพ (ข) เพิ่มแหล่งดาวน์โหลดข้อมูลแผ่นพับ (PDF 2 ภาษา)

(ค)

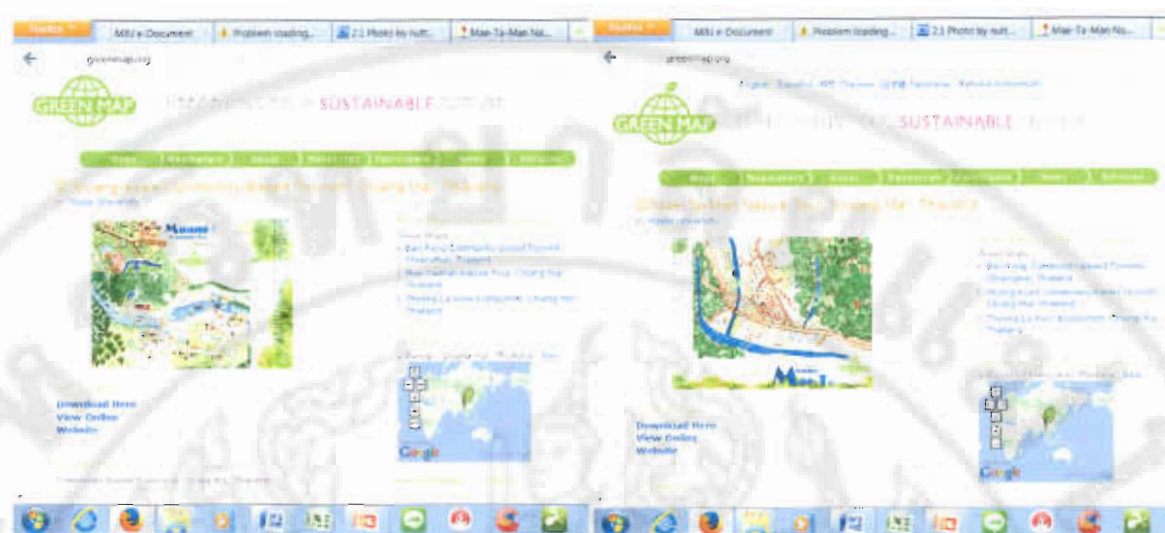
(ง)

ภาพที่ 13 (ต่อ)

ภาพ (ค) เพิ่มแหล่งดูแผนที่ออนไลน์ใน Google Map

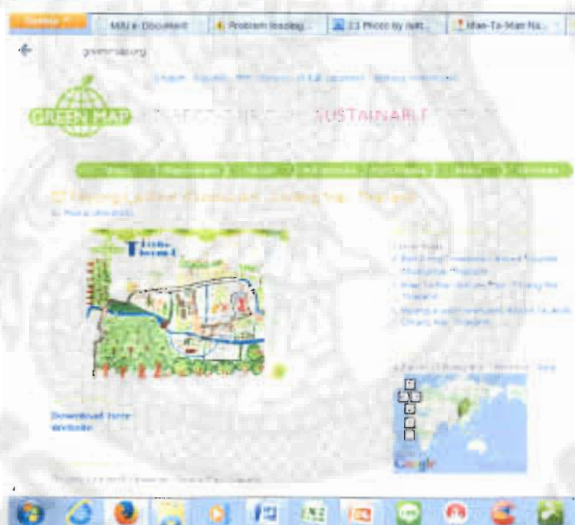
ภาพ (ง) เพิ่มแหล่งเผยแพร่อื่นๆ ผ่านเว็บบล็อกWordPress

1. การเผยแพร่แผนที่ในระบบอินเทอร์เน็ต สามารถสร้างชุดข้อมูลในเวปไซด์กรีนแมป (www.greenmap.org) นำเข้าแผนที่ชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและระบุ URL ของแผนที่ Google Map ที่เราทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ผู้ที่เข้าชมเวปไซด์สามารถเข้าไปเยี่ยมชมแผนที่ผ่าน Google Map ที่มีพิกัดดาวเทียมที่แม่นยำได้ และสามารถใช้แผนที่นี้เดินทางได้ โดยใช้อุปกรณ์ เช่น GPS นำทาง โทรศัพท์มือถือ (Smartphone) หรือแท็บเล็ต (Tablet) ซึ่งช่วยส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายอีกด้วย ซึ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลสามารถทำได้ดังนี้

(ก)

(ข)

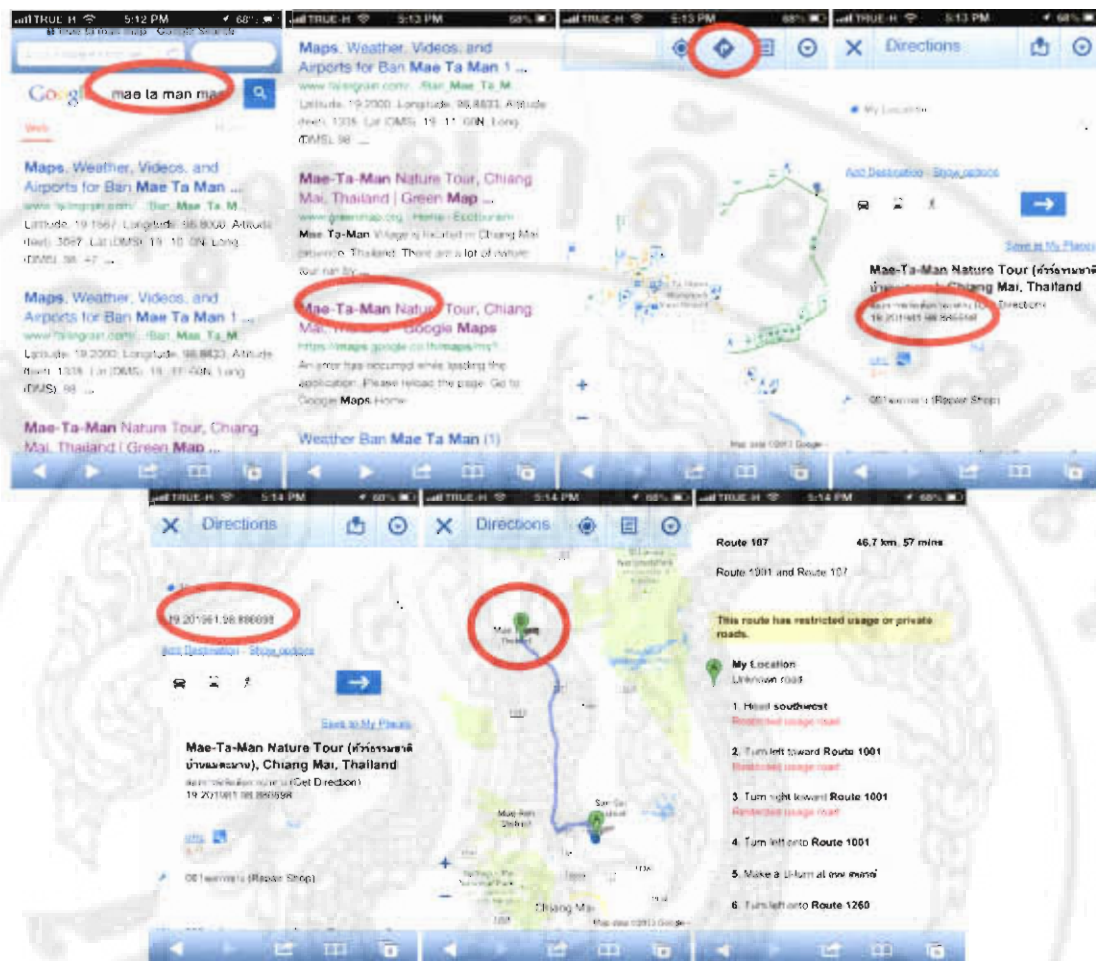
(ค)

ภาพที่ 14 การเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์ Green map

ภาพ (ก) บ้านเมืองกิด <http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16462>

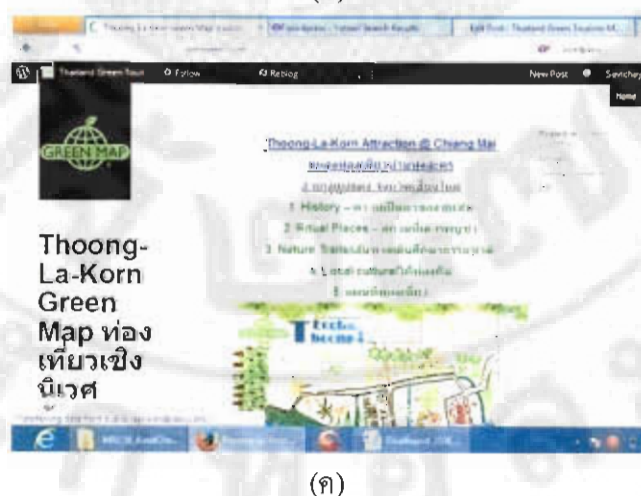
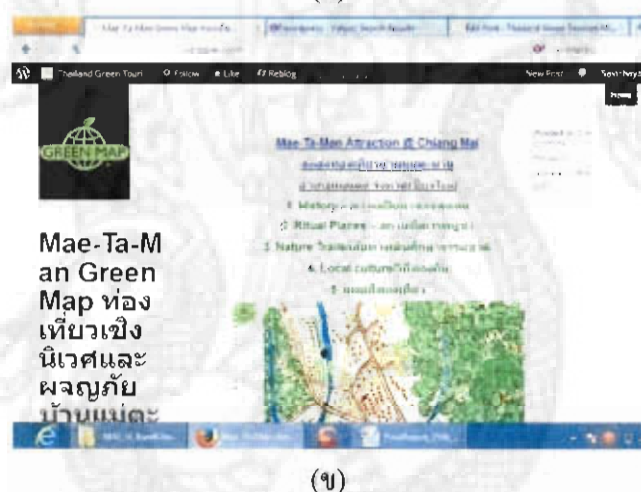
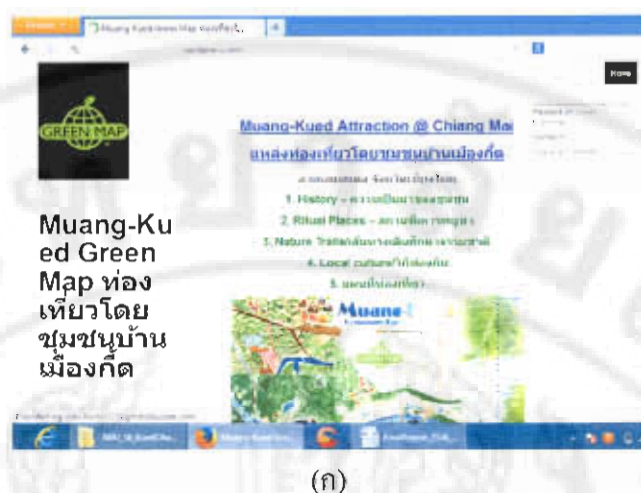
ภาพ (ข) บ้านแม่ตะมาน <http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16463>

ภาพ (ค) บ้านทุ่งละคร <http://www.greenmap.org/greenhouse/en/node/16464>

ภาพที่ 15 ตัวอย่างการนำทางโดยใช้โทรศัพท์มือถือ (Smart Phone)

2. เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ไปสู่Website (www.wordpress.com) ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจทางการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน คือ บ้านเมืองก๊ิด บ้างแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ <http://thailandgreenmap.wordpress.com>/ตามภาพด้านล่าง

ภาพที่ 16 การเข้าถึงข้อมูลเว็บไซต์ Wordpress

ภาพ (ก) หน้าเพจของบ้านเมืองก๊ิด (<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/muang-gued-green-map/>)

ภาพ (ข) หน้าเพจของบ้านแม่ตะมาน (<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/mae-ta-man-green-map/>)

ภาพ (ค) หน้าเพจของบ้านทุ่งละคร (<http://thailandgreenmap.wordpress.com/2013/08/11/thoong-la-korn-green-map/>)

ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต

ระดับความรู้เกี่ยวกับแผนที่เขียวก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวนั้น ได้มีการวัดผลก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ภาพรวม ในแผนภาพที่ 4 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ในภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวของชุมชน มีคะแนนความรู้สูงสุดเท่ากับ 11 คะแนน ต่ำสุดเท่ากับ 3 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.90 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44.44) มีความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือ มีความรู้ในระดับ “น้อย” และระดับ “มาก” (ร้อยละ 33.33, และ 22.22) ตามลำดับ

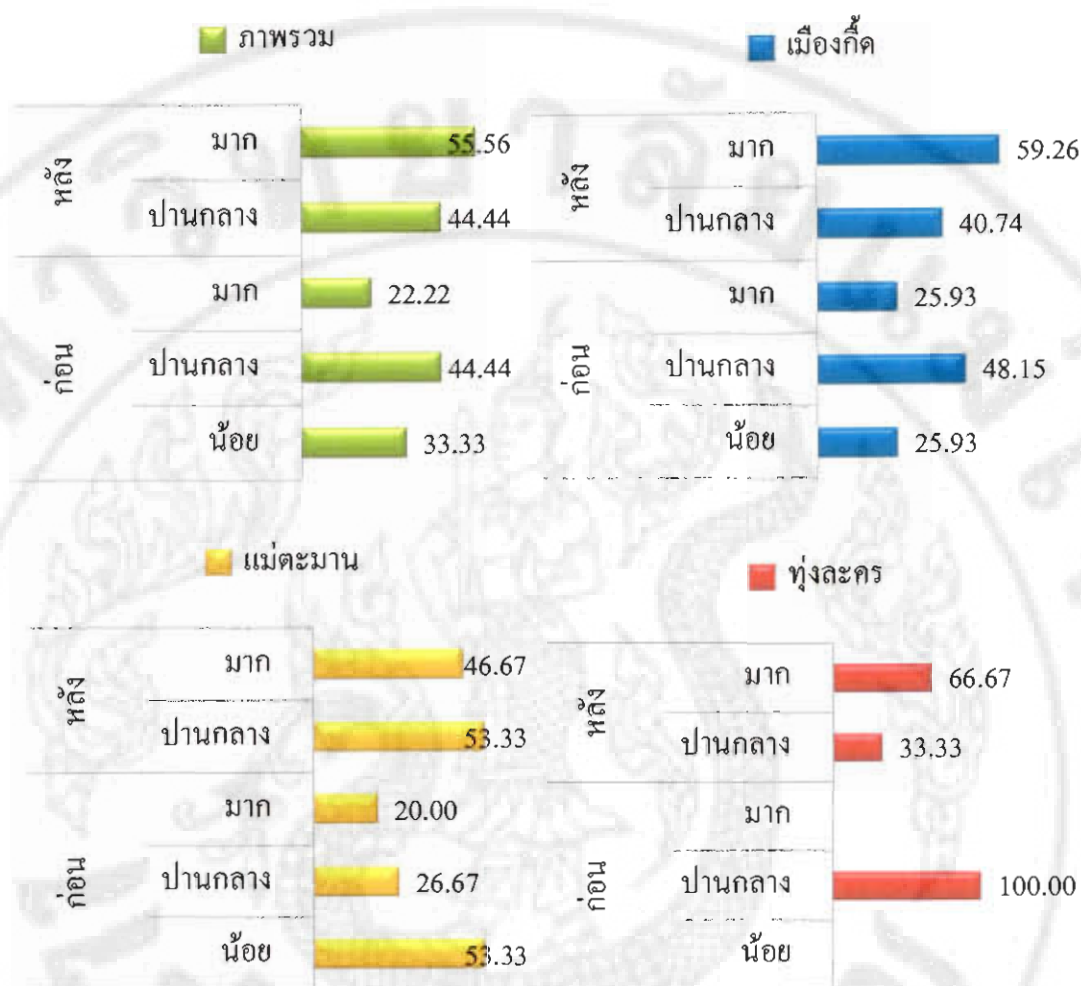
หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.62 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.56) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 44.44) ซึ่งสามารถสรุปผลจำแนกตามแต่ละชุมชนได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านเมืองกีดมีระดับคะแนนสูงสุดคือ 11 คะแนน ต่ำสุดคือ 3 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.99 ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมทั้งหมด (ร้อยละ 48.15) มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมา มีความรู้ในระดับ “มาก” และ “น้อย” (ร้อยละ 25.93) ตามลำดับ

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 7 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.74 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 59.26) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 40.74)

บ้านแม่ตะมาน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านแม่ตะมานมีระดับคะแนนสูงสุดคือ 11 คะแนน ต่ำสุดคือ 3 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.07 ซึ่งเกินกว่าครึ่งของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 53.33) มีความรู้ในระดับ “น้อย” รองลงมา มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” และ “มาก” (ร้อยละ 26.67 และ 20.00) ตามลำดับ

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.49 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.33) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “มาก” (ร้อยละ 46.67)

	เมืองกีด		แม่ตะมาน		หุ่นละคร		รวม		การแปลผล:	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
Range	3-11	7-14	3-11	8-14	7-7	7-11	3-11	7-14	11 - 14	มาก
$\bar{X}$	7.63	11.04	6.87	10.27	7.00	9.67	7.33	10.69	6 - 10	ปานกลาง
S.D.	2.99	2.74	3.07	2.49	-	2.31	2.90	2.62	0 - 5	น้อย

แผนภาพที่ 4 ระดับความรู้เกี่ยวกับแผนที่สี่เหลี่ยมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

บ้านหุ่นละคร ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านหุ่นละครมีระดับคะแนนสูงสุดและต่ำสุดคือ 7 คะแนน ซึ่งทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง”

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 11 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 7 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.31 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมาก (ร้อยละ 66.67) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” เท่าเดิม (ร้อยละ 33.33)

การทดสอบระดับความรู้จัดทำแผนที่สีเขียวก่อนและหลัง

ผลการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังตามตารางที่ 4 พบว่า ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.69) นั้นมีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.33) ซึ่งสามารถอธิบายจำแนกตามกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ดังต่อไปนี้

บ้านเมืองกีด มีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.04) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (คะแนนเฉลี่ย 7.63)

บ้านแม่ตะมาน โดยทั่วไปมีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.003) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.27) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (คะแนนเฉลี่ย 6.87)

บ้านทุ่งละคร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านทุ่งละคร มีระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.67) ซึ่งก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีระดับคะแนนความรู้ที่น้อยกว่าเพียงเล็กน้อย (คะแนนเฉลี่ย 7.00) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน (0.184) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

ตารางที่ 4 ทดสอบค่าเฉลี่ยของระดับความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่ก่อนและหลัง

กลุ่มผู้เข้าร่วม		n	$\bar{x}$	S.D.	t-test	Sig.
เมืองกีด	ก่อน	27	7.63	2.99	*-5.04	0.000
	หลัง	27	11.04	2.74		
แม่ตะมาน	ก่อน	15	6.87	3.07	*-3.65	0.003
	หลัง	15	10.27	2.49		
ทุ่งละคร	ก่อน	3	7.00	0.00	-2.00	0.184
	หลัง	3	9.67	2.31		
รวม	ก่อน	45	7.33	2.90	*-6.58	0.000
	หลัง	45	10.69	2.62		

*t(0.05)

ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว

ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว Green Concept ได้มีการวัดผลก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการเพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ภาพรวม ในแผนภาพที่ 5 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวของชุมชน มีคะแนนความรู้สูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน ต่ำสุดเท่ากับ 2 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.80 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.56) มีความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือ มีความรู้ในระดับ “น้อย” (ร้อยละ 44.44)

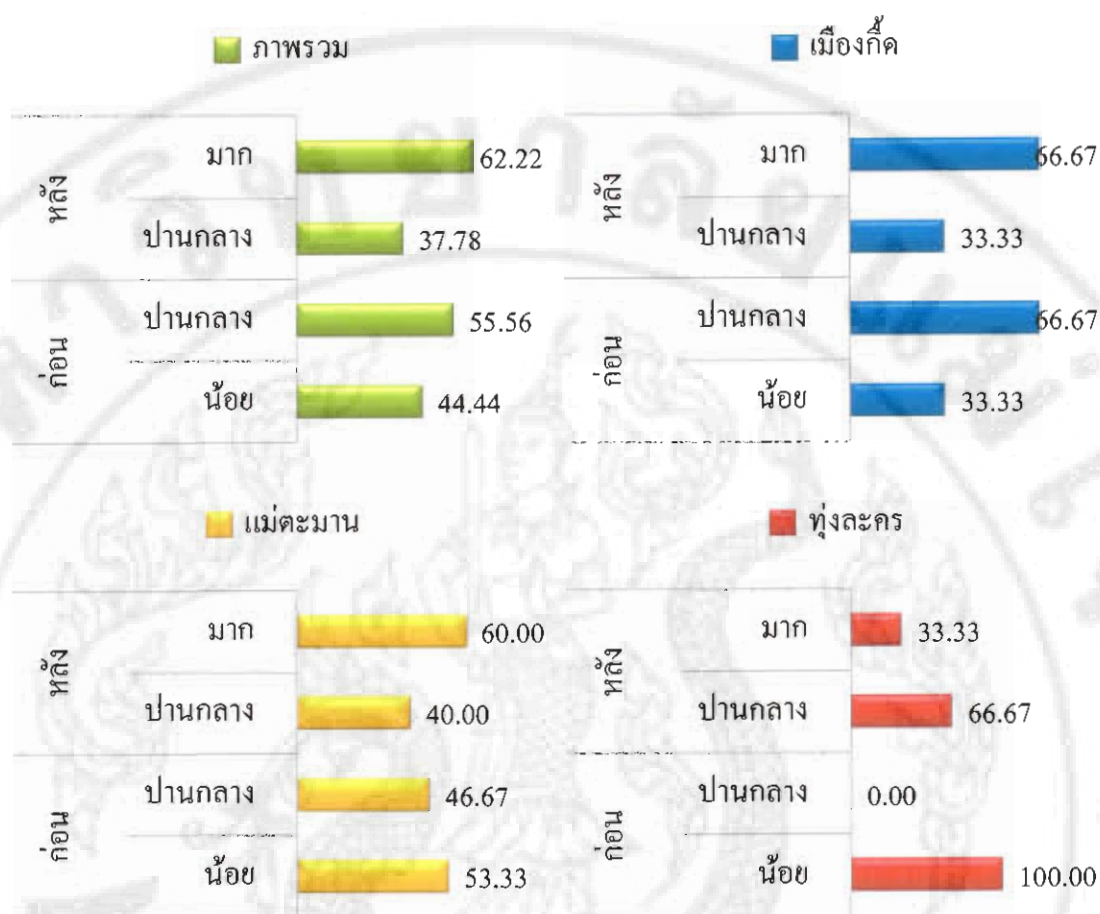
หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 15 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.88 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.22) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 37.78) ซึ่งสามารถสรุปผลจำแนกตามแต่ละชุมชนได้ดังนี้

บ้านเมืองกีด ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านเมืองกีดมีระดับคะแนนสูงสุดคือ 10 คะแนน ต่ำสุดคือ 4 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.42 ซึ่งส่วนมาก (ร้อยละ 66.67) มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมา มีความรู้ในระดับ “น้อย” (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 15 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.74 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 33.33)

บ้านแม่ตะมาน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านแม่ตะมานมีระดับคะแนนสูงสุดคือ 10 คะแนน ต่ำสุดคือ 2 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.78 ซึ่งเกินกว่าครึ่งของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 53.33) มีความรู้ในระดับ “น้อย” รองลงมา มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 46.67)

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.33 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมาก (ร้อยละ 60.00) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 40.00)

	เมืองกิด		แม่ตะมาน		หุ้งละคร		รวม		การแปลผล:	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ช่วงคะแนน	ระดับความรู้
Range	4-10	6-15	2-10	6-14	2-5	9-14	2-10	6-15	11 - 15	มาก
$\bar{X}$	7.78	11.59	6.33	11.27	3.00	11.00	6.98	11.44	6 - 10	ปานกลาง
S.D.	2.42	2.74	2.87	3.33	1.73	2.65	2.80	2.88	0 - 5	น้อย

แผนภาพที่ 5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลัง

บ้านหุ้งละคร ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านหุ้งละครมีระดับคะแนนสูงสุดและต่ำสุดคือ 5 คะแนน และต่ำสุดคือ 2 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 ซึ่งทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “น้อย”

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 9 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.65 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมาก (ร้อยละ 66.67) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “ปานกลาง” ส่วนที่เหลือมีความรู้ในระดับ “มาก” (ร้อยละ 33.33)

การทดสอบระดับความรู้ก่อนและหลังเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว

จากการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังตามตารางที่ 5 ภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.44) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.98) ซึ่งสามารถอธิบายจำแนกตามกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ดังต่อไปนี้

บ้านเมืองกีด มีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.59) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (คะแนนเฉลี่ย 7.78)

บ้านแม่ตะมาน มีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.001) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.27) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (คะแนนเฉลี่ย 6.33)

บ้านทุ่งละคร มีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.005) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.00) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (คะแนนเฉลี่ย 3.00)

ตารางที่ 5 ทดสอบค่าเฉลี่ยของระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวก่อนและหลัง

กลุ่มผู้เข้าร่วม		n	$\bar{x}$	S.D.	t-test	Sig.
เมืองกีด	ก่อน	27	7.78	2.42	*-5.49	0.000
	หลัง	27	11.59	2.74		
แม่ตะมาน	ก่อน	15	6.33	2.87	*-4.31	0.001
	หลัง	15	11.27	3.33		
ทุ่งละคร	ก่อน	3	3.00	1.73	*-13.8	0.005
	หลัง	3	11.00	2.65		
รวม	ก่อน	45	6.98	2.80	*-7.69	0.000
	หลัง	45	11.44	2.88		

*(0.05)

การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

ระดับการมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมนั้นชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.49) ในทุกด้านไม่ว่าจะเป็น 1) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้ หรือ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการทำงานในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 1.58, 1.39, 1.62 และ 1.38) ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน พบว่าภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.58) ทั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มาจากบ้านแม่ตะมาน บ้านทุ่งละคร และบ้านเมืองกืด (ค่าเฉลี่ย 1.73, 1.67 และ 1.50) ตามลำดับ ซึ่งทุกประเด็นชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับ “น้อย” คือด้าน 1) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 2) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 3) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม 4) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) การร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 6) การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ และ 7) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 1.98, 1.96, 1.64, 1.49, 1.33, 1.29 และ 1.22) ยกเว้นด้านการเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ระดับการมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งละครและบ้านแม่ตะมานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.33 และ 2.07) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ภาพรวมพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.33) ในทุกประเด็น ไม่ว่าจะเป็น 1) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 2) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 3) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 4) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม 5) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 6) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 7) การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ และ 8) การร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.51, 1.42, 1.40, 1.38, 1.38, 1.38, 1.36 และ 1.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน

การมีส่วนร่วม	เมืองกิด		แม่ตะมาน		ทุ่งตะกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน								
1.1. เสนอแนะทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	2.00	น้อย	1.93	น้อย	2.00	น้อย	1.98	น้อย
1.2. เสร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.96	น้อย	2.00	น้อย	1.67	น้อย	1.96	น้อย
1.3. เสนอแนะทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	1.52	น้อย	2.07	ปานกลาง	2.33	ปานกลาง	1.76	น้อย
1.4. เสร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม	1.59	น้อย	1.73	น้อย	1.67	น้อย	1.64	น้อย
1.5. เสร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.48	น้อย	1.47	น้อย	1.67	น้อย	1.49	น้อย
1.6. เสร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.26	น้อย	1.47	น้อย	1.33	น้อย	1.33	น้อย
1.7. เสร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ	1.07	น้อย	1.67	น้อย	1.33	น้อย	1.29	น้อย
1.8. เสร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	1.07	น้อย	1.47	น้อย	1.33	น้อย	1.22	น้อย
เฉลี่ยรวม	1.50	น้อย	1.73	น้อย	1.67	น้อย	1.58	น้อย
2. การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้								
2.1. เสร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.37	น้อย	1.73	น้อย	1.67	น้อย	1.51	น้อย
2.2. เสนอแนะทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.37	น้อย	1.47	น้อย	1.67	น้อย	1.42	น้อย
2.3. เสร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.44	น้อย	1.33	น้อย	1.33	น้อย	1.40	น้อย
2.4. เสร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม	1.22	น้อย	1.67	น้อย	1.33	น้อย	1.38	น้อย
2.5. เสนอแนะทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	1.30	น้อย	1.53	น้อย	1.33	น้อย	1.38	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งตะกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
2.6. เคยร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	1.37	น้อย	1.40	น้อย	1.33	น้อย	1.38	น้อย
2.7. เคยร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ	1.30	น้อย	1.40	น้อย	1.67	น้อย	1.36	น้อย
2.8. เคยร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.33	น้อย	1.20	น้อย	1.33	น้อย	1.29	น้อย
เฉลี่ยรวม	1.34	น้อย	1.47	น้อย	1.46	น้อย	1.39	น้อย
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์								
3.1. ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	1.48	น้อย	1.93	น้อย	1.67	น้อย	1.64	น้อย
3.2. ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม	1.37	น้อย	2.00	น้อย	1.67	น้อย	1.60	น้อย
เฉลี่ยรวม	1.43	น้อย	1.97	น้อย	1.67	น้อย	1.62	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
4.1. เคยร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	1.41	น้อย	1.80	น้อย	1.67	น้อย	1.56	น้อย
4.2. เคยร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการจัดสรรการใช้พื้นที่ของชุมชน	1.37	น้อย	1.87	น้อย	1.67	น้อย	1.56	น้อย
4.3. เคยร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมในชุมชน	1.26	น้อย	1.67	น้อย	2.00	น้อย	1.44	น้อย
4.4. เคยร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมด้านการใช้สอยพื้นที่ของชุมชน	1.26	น้อย	1.67	น้อย	1.33	น้อย	1.40	น้อย
4.5. เคยร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยของชุมชน	1.26	น้อย	1.67	น้อย	1.33	น้อย	1.40	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละคร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
4.6. เคยร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน	1.15	น้อย	1.47	น้อย	2.00	น้อย	1.31	น้อย
4.7. เคยร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.07	น้อย	1.40	น้อย	1.33	น้อย	1.20	น้อย
4.8. เคยร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	1.07	น้อย	1.40	น้อย	1.33	น้อย	1.20	น้อย
เฉลี่ยรวม	1.23	น้อย	1.62	น้อย	1.58	น้อย	1.38	น้อย
เฉลี่ยรวมทั้งสิ้น	1.37	น้อย	1.69	น้อย	1.59	น้อย	1.49	น้อย

การแปลผล:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.62) ทุกประเด็น ทั้งในด้าน 1) การได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม 2) ได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.64 และ 1.60) ตามลำดับ

ด้านการติดตามประเมินผล ภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.38) ทุกประเด็น ทั้งในด้าน 1) การร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน 2) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการจัดการใช้พื้นที่ของชุมชน 3) การร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมในชุมชน 4) การร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมด้านการใช้สอยพื้นที่ของชุมชน 5) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยของชุมชน 6) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน 7) การร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 8) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.56, 1.56, 1.44, 1.40, 1.40, 1.31, 1.20 และ 1.20) ตามลำดับ

ระดับความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน

จากตารางที่ 7 ผลการวิจัยหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนพบว่า ชุมชนตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.54) ไม่ว่าจะเป็นบ้านทุ่งละคร บ้านแม่ตะมานและบ้านเมืองกีด (ค่าเฉลี่ย 3.70, 3.59 และ 3.50) ตามลำดับซึ่งสามารถอภิปรายรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.54) ทุกประเด็นทั้งในด้าน 1) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 2) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 3) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 4) การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม 5) การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 6) การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 7) การร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและ 8) การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.76, 3.71, 3.69, 3.47, 3.44, 3.44, 3.44 และ 3.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ระดับการรับรู้ในความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรของชุมชน

การมีส่วนร่วม	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละคร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน								
1.1. การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	3.74	มาก	3.73	มาก	4.00	มาก	3.76	มาก
1.2. การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.63	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.71	มาก
1.3. การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.67	มาก	3.67	มาก	4.00	มาก	3.69	มาก
1.4. การร่วมปรึกษาหารือ/พูดคุยปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม	3.48	มาก	3.33	มาก	4.00	มาก	3.47	มาก
1.5. การร่วมลงมติสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	3.37	มาก	3.47	มาก	4.00	มาก	3.44	มาก
1.6. การเสนอแนวทางแก้ไข/ทางออกสำหรับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.37	มาก	3.47	มาก	4.00	มาก	3.44	มาก
1.7. การร่วมพิจารณา/กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.41	มาก	3.47	มาก	3.67	มาก	3.44	มาก
1.8. การร่วมพิจารณา/กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ	3.33	มาก	3.40	มาก	4.00	มาก	3.40	มาก
เฉลี่ยรวม	3.50	มาก	3.54	มาก	3.96	มาก	3.54	มาก
2. การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้								
2.1. การร่วมสำรวจสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม	3.89	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.93	มาก
2.2. การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.85	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.91	มาก
2.3. การเป็นผู้ถ่ายทอด/เข้าร่วมการปลูกฝังการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.52	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.64	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งตะกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปดผด	ค่าเฉลี่ย	แปดผด	ค่าเฉลี่ย	แปดผด	ค่าเฉลี่ย	แปดผด
2.4. การติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน	3.44	มาก	3.80	มาก	3.33	มาก	3.56	มาก
2.5. การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.44	มาก	3.60	มาก	3.33	มาก	3.49	มาก
2.6. การเป็นผู้ถ่ายทอด/เข้าร่วมการปลูกฝังการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.37	มาก	3.53	มาก	3.33	มาก	3.42	มาก
2.7. การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	3.30	มาก	3.60	มาก	3.33	มาก	3.40	มาก
2.8. การร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.22	มาก	3.47	มาก	4.00	มาก	3.36	มาก
เฉลี่ยรวม	3.50	มาก	3.73	มาก	3.67	มาก	3.59	มาก
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์								
3.1. การได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม	3.70	มาก	3.80	มาก	3.33	มาก	3.71	มาก
3.2. การได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.19	มาก	3.00	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	3.11	มาก
เฉลี่ยรวม	3.44	มาก	3.40	มาก	3.17	มาก	3.41	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
4.1. การร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมด้านการใช้สอยพื้นที่ของชุมชน	3.89	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.93	มาก
4.2. การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการจัดสรรการใช้พื้นที่ของชุมชน	3.70	มาก	3.73	มาก	4.00	มาก	3.73	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
4.3. การร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.59	มาก	3.73	มาก	4.00	มาก	3.67	มาก
4.4. การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.56	มาก	3.67	มาก	4.00	มาก	3.62	มาก
4.5. การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน	3.44	มาก	3.73	มาก	4.00	มาก	3.58	มาก
4.6. การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยของชุมชน	3.48	มาก	3.53	มาก	4.00	มาก	3.53	มาก
4.7. การร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	3.37	มาก	3.53	มาก	4.00	มาก	3.47	มาก
4.8. การร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมในชุมชน	3.30	มาก	3.53	มาก	4.00	มาก	3.42	มาก
เฉลี่ยรวม	3.54	มาก	3.68	มาก	4.00	มาก	3.62	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งสิ้น	3.50	มาก	3.59	มาก	3.70	มาก	3.54	มาก

การแปลผล:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

ด้านการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ภาพรวมจากทุกชุมชนพบว่า ระดับความตระหนักในด้านการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทุกประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้าน 1) การร่วมสำรวจสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม 2) การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) การเป็นผู้ถ่ายทอด/เข้าร่วมการปลูกฝังการใช้ประโยชน์/การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 4) การติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมชุมชน 5) การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 6) การเป็นผู้ถ่ายทอด/เข้าร่วมการปลูกฝังการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) การติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและ 8) การร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.93, 3.91, 3.64, 3.56, 3.49, 3.42, 3.40 และ 3.36) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผลการสำรวจภาพรวมพบว่า ระดับตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในด้านร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.41) ในทุกประเด็น ทั้งในด้าน 1) การได้ประพฤติดำเนินการเพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและ 2) การได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.71 และ 3.11) แต่พบว่าชุมชนบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร ตระหนักในความสำคัญอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.00) เฉพาะในประเด็นการได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ภาพรวมพบว่าระดับความตระหนักในความสำคัญอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.62) ทุกประเด็น ทั้งในด้าน 1) การร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินงานด้านการใช้สอยพื้นที่ของชุมชน 2) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการจัดสรรการใช้พื้นที่ของชุมชน 3) การร่วมติดตามและควบคุมการประพฤติดำเนินการให้เหมาะสมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 4) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) การร่วมพูดคุยเรื่องผลที่ได้รับทั้งด้านดีและไม่ดีจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชน 6) การร่วมพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยของชุมชน 7) การร่วมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและ 8) การร่วมติดตามความเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.93, 3.73, 3.67, 3.62, 3.58, 3.53, 3.47, และ 3.42) ตามลำดับ

ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม

ในตารางที่ 8 แสดงผลจากการสำรวจด้านความตระหนักในความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า ภาพรวมระดับความตระหนักอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.33) ในทั้ง 3 ชุมชน คือ บ้านทุ่งละคร บ้านแม่ตะมาน และบ้านเมืองกีด (ค่าเฉลี่ย 3.47, 3.37 และ 3.29) ตามลำดับ คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติใช้เป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นสำคัญยกเว้นบ้านทุ่งละครที่มีความตระหนักอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.00) รองลงมาคือ 2) ธรรมชาติให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ ความงามของธรรมชาติ 3) ต้นไม้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่พวกเราควรรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป 4) วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 5) วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น/ของชาติ ที่ทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจ 6) การรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยสร้างรายได้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ 7) ธรรมชาติช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติและถ้าสิ่งเหล่านี้ถูกทำลายย่อมมีผลถึงมนุษย์ด้วย 8) วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาของมนุษย์โดยใช้ความรู้ไปประดิษฐ์คิดให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและถ่ายทอดสู่สมาชิกรุ่นต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.29, 3.47, 3.71, 3.58, 3.49, 3.47, 3.44 และ 3.24) ส่วนในประเด็น 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในชุมชนและ 2) วัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ช่วยสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์ได้ ชุมชนมีความตระหนักอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 2.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ระดับความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

การตระหนักในความสำคัญ	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละคร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ทรัพยากรธรรมชาติใช้เป็นอาหารเครื่องนุ่งห่มยารักษาโรคที่อยู่อาศัย เป็นสำคัญ	3.33	มาก	3.27	มาก	3.00	ปานกลาง	3.29	มาก
2. ธรรมชาติให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ ความงามของธรรมชาติ	3.44	มาก	3.53	มาก	3.33	มาก	3.47	มาก
3. ต้นไม้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่พวกเราควรรักษาไว้ให้คงอยู่ ตลอดไป	3.63	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.71	มาก
4. วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	3.59	มาก	3.53	มาก	3.67	มาก	3.58	มาก
5. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น/ของชาติที่ทำให้เรา เกิดความภาคภูมิใจ	3.48	มาก	3.53	มาก	3.33	มาก	3.49	มาก
6. การรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยสร้างรายได้ผ่านการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้	3.41	มาก	3.53	มาก	3.67	มาก	3.47	มาก
7. ธรรมชาติช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติและถ้าสิ่งเหล่านี้ถูกทำลายย่อมมีผล ถึงมนุษย์ด้วย	3.30	มาก	3.60	มาก	4.00	มาก	3.44	มาก
8. วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาของมนุษย์โดยใช้ความรู้ไปประดิษฐ์คิดให้เกิด ประโยชน์ต่อชีวิตและถ่ายทอดสู่สมาชิกรุ่นต่อไป	3.15	มาก	3.33	มาก	3.67	มาก	3.24	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การตระหนักในความสำคัญ	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
9. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในชุมชน	3.00	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง
10. วัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมช่วยสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์ได้	2.59	ปานกลาง	2.53	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	2.60	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งสิ้น	3.29	มาก	3.37	มาก	3.47	มาก	3.33	มาก

การแปลผล:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.01 - 4.00	มาก
2.01 - 3.00	ปานกลาง
1.00 - 2.00	น้อย

ทัศนคติต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบ

อินเทอร์เน็ต

จากตารางที่ 9 แสดงผลการศึกษาด้านทัศนคติที่ชุมชนมีต่อกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่แผนที่สีเขียวสู่ระบบอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ซึ่งในภาพรวมพบว่า ระดับทัศนคติอยู่ในระดับ “พอใจมาก” (ค่าเฉลี่ย 4.30) ทั้งบ้านแม่ตะมาน บ้านทุ่งละคร และบ้านเมืองกืด (ค่าเฉลี่ย 4.42, 4.39 และ 4.23) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายตามประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ทัศนคติต่อความรู้

ภาพรวมพบว่าทัศนคติต่อความรู้ที่ได้รับของชุมชนอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.32) ทั้งบ้านทุ่งละคร บ้านแม่ตะมาน และบ้านเมืองกืด (ค่าเฉลี่ย 4.47, 4.41 และ 4.24) ตามลำดับ คือ 1) การเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในด้านการรักษาทรัพยากรชุมชนและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) แผนที่สีเขียวจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่านต่อไป 3) ท่านได้รับความรู้อย่างมากเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว 4) ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวสีเขียวจะเป็นประโยชน์กับชุมชนของท่านต่อไปและ 5) ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งเผยแพร่แผนที่สีเขียว (ค่าเฉลี่ย 4.82, 4.53, 4.16, 4.13 และ 3.93) ตามลำดับ

ทัศนคติต่อประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ส่วนด้านทัศนคติต่อประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมพบว่าระดับทัศนคติอยู่ในระดับ “พอใจมาก” (4.52) ในทุกประเด็น ทั้งบ้านเมืองกืด บ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร (ค่าเฉลี่ย 4.44, 4.63 และ 4.67) ตามลำดับ ซึ่งชุมชนพึงพอใจในประเด็นที่ว่า 1) กิจกรรมทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ท่านได้มีส่วนร่วม/ออกแบบ/วางแผน/ลงมือทำ 2) กิจกรรมทำให้ท่านได้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น เช่น ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม 3) กิจกรรมเปิดโอกาสให้ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนมากขึ้นและ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ท่านได้มุมมองความคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน จากผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 4.67, 4.60, 4.40 และ 4.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ทศนคติต่อความรู้ ประสพการณ์และทักษะการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว

ทัศนคติ	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ด้านความรู้								
1. การเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในด้านการรักษาทรัพยากรชุมชนและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.74	มาก	4.93	มาก	5.00	มาก	4.82	มาก
2. แผนที่สีเขียวจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่านต่อไป	4.56	มาก	4.53	มาก	4.33	มาก	4.53	มาก
3. ท่านได้รับความรู้อย่างมากเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว	4.00	มาก	4.27	มาก	5.00	มาก	4.16	มาก
4. ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวสีเขียวจะเป็นประโยชน์กับชุมชนของท่านต่อไป	4.04	มาก	4.27	มาก	4.33	มาก	4.13	มาก
5. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งเผยแพร่แผนที่สีเขียว	3.89	มาก	4.07	มาก	3.67	มาก	3.93	มาก
เฉลี่ยรวม	4.24	มาก	4.41	มาก	4.47	มาก	4.32	มาก
ประสพการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้								
1. กิจกรรมทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ท่านได้มีส่วนร่วม/ออกแบบ/วางแผน/ลงมือทำ	4.59	มาก	4.73	มาก	5.00	มาก	4.67	มาก
2. กิจกรรมทำให้ท่านได้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่เป็นส่วนรวมมากขึ้นเช่น ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม	4.48	มาก	4.73	มาก	5.00	มาก	4.60	มาก
3. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนมากขึ้น	4.33	มาก	4.53	มาก	4.33	มาก	4.40	มาก
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ท่านได้มุมมองความคิดใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน	4.33	มาก	4.53	มาก	4.33	มาก	4.40	มาก
เฉลี่ยรวม	4.44	มาก	4.63	มาก	4.67	มาก	4.52	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ทัศนคติ	เมืองกีด		แม่ตะมาน		ทุ่งละกร		ภาพรวม	
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ทักษะการฝึกปฏิบัติ								
1. ท่านได้พัฒนาทักษะในการเลือกสัญลักษณ์ (Icon) เพื่อระบุกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	3.93	มาก	4.33	มาก	4.33	มาก	4.09	มาก
2. ท่านได้พัฒนาทักษะในการจัดทำแผนที่สีเขียวของชุมชน	3.78	มาก	4.13	มาก	3.67	มาก	3.89	มาก
	3.74	มาก	3.87	มาก	3.33	ปาน	3.76	มาก
3. ท่านได้พัฒนาทักษะในการเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนผ่านระบบออนไลน์						กลาง		
เฉลี่ยรวม	3.81	มาก	4.11	มาก	3.78	มาก	3.91	มาก
การนำความรู้ไปใช้								
1. ความรู้ที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวมด้วย	4.44	มาก	4.53	มาก	4.67	มาก	4.49	มาก
2. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดต่อไปได้	4.44	มาก	4.53	มาก	4.67	มาก	4.49	มาก
3. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4.33	มาก	4.53	มาก	4.67	มาก	4.42	มาก
เฉลี่ยรวม	4.41	มาก	4.53	มาก	4.67	มาก	4.47	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งสิ้น	4.23	มาก	4.42	มาก	4.39	มาก	4.30	มาก

การแปลผล:

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วม
3.67 - 5.00	มาก
2.34 - 3.66	ปานกลาง
1.00 - 2.33	น้อย

ทัศนคติต่อการฝึกปฏิบัติ

ภาพรวมพบว่าทัศนคติด้านการฝึกปฏิบัตินั้น ชุมชนมีทัศนคติในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.91) ทั้งบ้านเมืองกืด บ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร (ค่าเฉลี่ย 3.81, 4.11 และ 3.78) ตามลำดับ ทั้งในประเด็นด้าน 1) การได้พัฒนาทักษะในการเลือกสัญลักษณ์ (Icon) เพื่อระบุกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) การได้พัฒนาทักษะในการจัดทำแผนที่สีเขียวของชุมชนและ 3) ท่านได้พัฒนาทักษะในการเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนผ่านระบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.09, 3.89 และ 3.76) ตามลำดับ ยกเว้นบ้านแม่ตะมานที่มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.33)

ทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้

ส่วนด้านการประยุกต์ใช้นั้นพบว่า ภาพรวมชุมชนมีทัศนคติอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.47) ในทุกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นบ้านเมืองกืด บ้านแม่ตะมาน และบ้านทุ่งละคร (ค่าเฉลี่ย 4.46, 3.96 และ 3.93) ตามลำดับ ทั้งในประเด็นด้าน 1) ความรู้ที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวมด้วย 2) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดต่อไปได้ 3) สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.49, 4.49 และ 4.42) ตามลำดับ

สรุปบทเรียนชุมชน

สิ่งที่ชุมชนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน

1. การจัดทำแผนที่สีเขียวสามารถเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนหลายวัย ให้สามารถเข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะแลกเปลี่ยนกันได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเสนอความคิดเห็นในด้านต่างๆที่ตนเองรู้จัก กิจกรรมนี้สามารถกระตุ้นความคิด ความรู้สึก และความสนุกสนาน และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชนในการถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนระหว่างกัน โดยไม่ทำให้เยาวชนรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. แผนที่สีเขียวช่วยให้การจัดการความรู้และข้อมูลทุนชุมชนต่างๆ ทำได้ง่ายและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยชุมชนเก็บข้อมูลแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อหรือขยายผลถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานได้ต่อไป
3. ชุมชนได้ทักษะและประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดย

ประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารและสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้สามารถจัดเก็บเนื้อหาความรู้ต่างๆ ได้ยาวนานขึ้น

4. ชุมชนทราบถึงความสำคัญในทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่ายิ่ง และยังสามารถนำไปเผยแพร่อย่างภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างฐานข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และยังเกิดความภูมิใจในความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงวัฒนธรรมความเชื่ออันดีงามที่ยังคงเหลืออยู่ เสริมสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน ทำให้เห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

5. ช่องทางการประชาสัมพันธ์สามารถทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น

สิ่งที่ชุมชนต้องการพัฒนาต่อไป

1. ต้องการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้ขยายวงกว้างออกไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งเหล่านี้จะต้องมีการทบทวนและพัฒนาต่อไปเป็นระยะๆ ก็จะทำให้ข้อมูลด้านฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้นและจัดเก็บได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับชนรุ่นต่อไปในอนาคต

2. ต้องการฝึกทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถสื่อสารขึ้นพื้นฐานกับนักท่องเที่ยวได้ เช่น การติดต่อสื่อสารและการนำเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นผู้สืบทอดความรู้และยึดถือปฏิบัติต่อไป ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลปกป้องทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นมิให้สูญหายไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อรวบรวมข้อมูลของชุมชนด้านทุนความรู้ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานและทุนทางเศรษฐกิจของชุมชน 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมโดยใช้แผนที่สีเขียว (Green Map) และ 3) เพื่อเผยแพร่แผนที่สีเขียวผ่านสื่อออนไลน์ เช่น www.greenmap.org และเวปไซด์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งประเด็นที่ศึกษาประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 2) แผนที่สีเขียว ทุนของชุมชนและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต 3) ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต 4) ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น 6) ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 7) ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต 8) ทักษะคิดต่อประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) ทักษะคิดต่อการฝึกปฏิบัติ 10) ทักษะคิดต่อการประยุกต์ใช้และ 11) สรุปบทเรียนชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จากทั้ง 3 ชุมชนเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.00) เป็นเพศหญิง มีอายุน้อยที่สุดคือ 9 ปี ในขณะที่ผู้ที่มีอายุมากที่สุดคือ 64 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.44 ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนมากมีอายุระหว่าง 16 – 30 ปี และ 31 – 45 ปี (ร้อยละ 28.89) ผู้ที่มีอายุมากที่สุดมาที่บ้านเมืองกีดส่วนมากเป็น โสศ (ร้อยละ 55.56) ยกเว้นบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 100) ซึ่งในภาพรวมจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 31.11) ส่วนบ้านทุ่งละคร (ร้อยละ 66.67) พบว่าจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว

2. ด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.89) เป็นนักเรียนและนักศึกษา ส่วนบ้านเมืองกีดเป็นนักเรียนนักศึกษาและเกษตรกร (ร้อยละ 37.04) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.63) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยที่สุดคือ 4 ปี และมากที่สุดคือ 64 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 25.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.76 ซึ่งภาพรวมพบว่า อาศัยอยู่ในชุมชนมาแล้ว 16 – 30 ปี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 43.75) เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน

3. ทักษะการใช้ภาษาไทย พบว่า อยู่ในระดับ “ดี” ทั้งด้านทักษะการพูด (ร้อยละ 76.00) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน (ร้อยละ 73.00) ทักษะการเขียน (ร้อยละ 69.00) และทักษะการฟัง (ร้อยละ 64.00) ตามลำดับ ส่วนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ “พอใช้” คือด้านทักษะการฟังและการพูด (ร้อยละ 62) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน (ร้อยละ 56.00) ทักษะการเขียน (ร้อยละ 53.00) ตามลำดับ และทักษะด้านอื่นๆ ของชุมชนนั้นเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51.00) ไม่มีความรู้ความสามารถพิเศษ รองลงมา มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรี และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 33.00 และ 16.00) ตามลำดับ

4. แผนที่สีเขียว ทู่นของชุมชนและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

4.1. ภาพร่างพื้นที่ใช้สอยของชุมชน ทำให้ทุกคนสามารถเห็นภาพร่วมกันได้ชัดเจนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็กหรือผู้ใหญ่ ซึ่งแผนที่นี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารกันระหว่างคนต่างวัย ทำให้สามารถร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากร/ทุนที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างราบรื่น ชาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง และสิ่งที่ควรปรับปรุง/พัฒนา หรือเป็นปัญหาของชุมชน สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวชนเกิดความเข้าใจในสภาพของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้นทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี มองเห็นในสิ่งที่ชุมชนควรต้องปรับปรุง/พัฒนา เช่น จุดทิ้งขยะของชุมชน จุดที่ป่าถูกทำลาย เป็นต้น

4.2. ทุนของชุมชน สามารถอภิปรายตามแนวคิดแผนที่สีเขียว (Green Map) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการการใช้พื้นที่ของชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมทั้งหมดพบว่า กิจกรรมหรือสถานที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนสีเขียวหรือเป็นชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมนั้น บ้านเมืองก็มีจำนวนสถานที่หรือแหล่งกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (จำนวน 110 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 88 และ 21 แห่ง) ตามลำดับ ซึ่งหากจำแนกตามหมวดหมู่แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ได้แก่

4.2.1. ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน (Sustainable Living) ซึ่งหมายถึง การใช้ชีวิตเพื่อสิ่งแวดล้อม, ธุรกิจ, เทคโนโลยีการออกแบบการเคลื่อนไหวและอันตรายและความท้าทายชุมชนในการใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งนั้นๆ ในภาพรวมพบว่า จำนวนกิจกรรมและสถานที่ซึ่งแสดงถึงความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนมากที่สุดคือ บ้านเมืองกีด (39 แห่ง) แต่ในจำนวนนี้รวมพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจำนวน 5 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ถูกทำลายจากการตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่า รวมถึงพื้นที่สำหรับทิ้งขยะของชุมชนแบบไม่ถูกวิธี ไม่มีการจัดการที่ดี รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมาน (จำนวน 28 แห่ง) และบ้านทุ่งละคร (จำนวน 11 แห่ง) ตามลำดับ จะสังเกตเห็นได้ว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละครไม่มีกิจกรรมทางการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและไม่มีพื้นที่ที่มีความอันตราย

4.2.2. ธรรมชาติ (Nature) หมายถึง สถานที่และโอกาสที่จะอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ, พืช, สัตว์, ที่อยู่อาศัยและภูมิทัศน์ ในแนวทางที่ยั่งยืนรวมถึงที่ดินและแหล่งน้ำ ภาพรวมพบว่า บ้านเมืองกีดและบ้านแม่ตะมานมีจำนวนทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน (จำนวน 34 และ 35 แห่ง) ด้านทรัพยากรดินและน้ำมีจำนวนเท่ากัน (7 แห่ง) ส่วนด้านพืชพรรณและด้านการพบเห็นสัตว์นั้น บ้านแม่ตะมานสามารถพบเจอได้มากกว่าบ้านเมืองกีด (จำนวน 21 และ 4 แห่ง) ตามลำดับ ด้านกิจกรรมกลางแจ้งซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นที่สำหรับพักผ่อนของชุมชนนั้น บ้านเมืองกีดมีมากกว่าบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 6 และ 3 แห่ง) ตามลำดับ ในขณะที่บ้านทุ่งละครยังไม่พบข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากบ้านทุ่งละครมีจำนวนน้อยและไม่มีความรู้ในด้านนี้ จึงไม่สามารถระดมความคิดได้

4.2.3. วัฒนธรรมและสังคม (Culture & Society) หมายรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์, และทรัพยากรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาพรวมพบว่า บ้านแม่ตะมานมีสถานที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจำนวนมากที่สุด (จำนวน 32 แห่ง) รองลงมาได้แก่ บ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 18 และ 7 แห่ง) ตามลำดับ หากพิจารณาในด้านคุณลักษณะทางวัฒนธรรมพบว่า บ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด (จำนวน 12 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 6 และ 1 แห่ง) ด้านข้อมูลเชิงนิเวศบ้านเมืองกีดมีจำนวนของแหล่งข้อมูลมากที่สุด (จำนวน 4 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 4 แห่ง) ข้อมูลด้านความยุติธรรมบ้านเมืองกีดมีมากกว่าบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 4 และ 2 แห่ง) ตามลำดับ ส่วนด้านสถานที่สาธารณะนั้น บ้านเมืองกีดมีจำนวนสถานที่สาธารณะมากกว่าบ้านแม่ตะมานและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 9, 6 และ 2 แห่ง) ตามลำดับ

4.2.4. ด้านอื่นๆ ภาพรวมพบว่าบ้านแม่ตะมานมีจำนวนสถานบริการด้านอื่นๆมากที่สุด (จำนวน 7 แห่ง)รองลงมาคือบ้านเมืองกีดและบ้านทุ่งละคร (จำนวน 5 และ 3 แห่ง) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละบริการแล้วพบว่า การให้บริการแบบโฮมสเตย์นั้น พบว่าบ้านเมืองกีดมีจำนวนผู้ให้บริการมากกว่า (จำนวน 4 แห่ง) รองลงมาคือบ้านแม่ตะมาน (จำนวน 2 แห่ง) ส่วนบ้านทุ่งละครไม่มีบริการแบบโฮมสเตย์ มีเพียงการให้บริการที่พักลักษณะเช่านอนรายวัน เช่น รีสอร์ท ซึ่งบ้านแม่ตะมานมีจำนวนผู้ให้บริการมากที่สุด (จำนวน 5 แห่ง) รองลงมาคือ บ้านทุ่งละครและบ้านเมืองกีด (จำนวน 3 และ 1 แห่ง) ตามลำดับ

4.3. การเผยแพร่แผนที่สีเขียวผู้วิจัยจัดให้มีกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนที่สำคัญ ดังนี้ 1) ร่วมกันสำรวจพื้นที่เพื่อจับพิกัดดาวเทียม 2) นำข้อมูลพิกัดดาวเทียมที่ได้เข้าสู่แผนที่ Google

Map 3) เผยแพร่ข้อมูลแผนที่ชุมชนในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์กรีนแมปและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดในกระบวนการจัดทำดังนี้

4.3.1. สำรวจพิกัดดาวเทียมโดยใช้ GPS เป็นเครื่องมือในการสำรวจพิกัดดาวเทียม ตามเนื้อหาข้อมูลที่ชุมชนร่วมกันระดมความคิดในขั้นตอนการจัดทำแผนที่สีเขียว ซึ่งชุมชนมีส่วนร่วมในการนำทางตามเส้นทางที่ได้มีการกล่าวถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ตามแนวคิดกรีนแมป(Green Map) โดยใช้แบบเก็บข้อมูลเป็นเครื่องมือในการจดบันทึกและการสัมภาษณ์เพิ่มเติมระหว่างการทำทางของชุมชน

4.3.2. การนำข้อมูลพิกัดเข้าสู่แผนที่ Google Map นั้น จะต้องมาจากการเก็บรวบรวมและจดบันทึกพิกัดไปพร้อมๆกับการสำรวจพื้นที่ เพื่อบันทึกลำดับของ Waypoint ของ GPS เพื่อให้ทราบว่าสถานที่เหล่านั้นอยู่ ณ จุดพิกัดละติจูด ลองจิจูดที่เท่าไร จากนั้นจึงจะสามารถถ่ายโอนข้อมูลพิกัดจาก GPS เข้าสู่แผนที่ Google Map โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการนำข้อมูลพิกัดเข้าสู่แผนที่ Google Map

4.3.3. เผยแพร่ข้อมูลแผนที่ชุมชนในระบบอินเทอร์เน็ตสู่เว็บไซต์ Green map ซึ่งเป็นผู้คิดค้นเกี่ยวกับการนำ Greenmap และสัญลักษณ์ต่างๆมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมและความตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งชนบทและชุมชนเมือง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้พื้นที่อย่างมีจิตสำนึก รวมถึง wordpress ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ดังนั้น ข้อมูลของ 3 ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นของผู้ที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ จึงจะทำให้เป้าหมายของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวสัมฤทธิ์ผลได้ มากกว่าการแยกข้อมูลออกจากกัน ซึ่งการเผยแพร่แผนที่ในระบบอินเทอร์เน็ต สามารถสร้างชุดข้อมูลในเว็บไซต์กรีนแมป (www.greenmap.org) นำเข้าแผนที่ชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และระบุ URL ของแผนที่ Google Map ที่เราทำเสร็จแล้ว เพื่อให้ผู้ที่เข้าชมเว็บไซต์สามารถเข้าไปเยี่ยมชมแผนที่ผ่าน Google Map ที่มีพิกัดดาวเทียมที่แม่นยำได้ และสามารถใช้แผนที่นี้เดินทางได้โดยใช้อุปกรณ์ เช่น GPS นำทาง โทรศัพท์มือถือ (Smartphone) หรือแท็บเล็ต (Tablet) ซึ่งช่วยส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายอีกด้วย

5. ความรู้ด้านการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ตผลการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ในภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวของชุมชน มีคะแนนความรู้สูงสุดเท่ากับ 11 คะแนน ต่ำสุดเท่ากับ 3 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.90 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ

44.44) มีความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวในระดับ “ปานกลาง” และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 14 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.62 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.56) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” ผลการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่สีเขียวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังพบว่า ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.69) นั้นมีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.33)

6. **ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว** ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว Green Concept ภาพรวมก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวของชุมชน มีคะแนนความรู้สูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน ต่ำสุดเท่ากับ 2 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.80 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.56) มีความรู้เกี่ยวกับแผนที่สีเขียวในระดับ “ปานกลาง” ส่วนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้ผู้เข้าร่วมมีคะแนนสูงสุดเพิ่มขึ้นเป็น 15 คะแนนและต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.88 ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.22) มีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับ “มาก” จากการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.44) นั้น มีระดับคะแนนความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.98)

7. **ระดับการมีส่วนร่วมด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน** จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมนั้นชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในระดับ “น้อย” (ค่าเฉลี่ย 1.49) ในทุกด้านไม่ว่าจะเป็น 1) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางที่เคยกำหนดไว้ หรือ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการทำงานในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 1.58, 1.39, 1.62 และ 1.38) ตามลำดับ

8. **ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วม** พบว่า ชุมชนตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.54) ไม่ว่าจะเป็น 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 2) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.62, 3.59, 3.54 และ 3.41,) ตามลำดับ

9. ความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พบว่าความตระหนักอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.33) ในทั้ง 3 ชุมชน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติใช้เป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ขนรักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นสำคัญ ยกเว้นบ้านทุ่งละครที่มีความตระหนักอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.00) รองลงมาคือ 2) ธรรมชาติให้ความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ ความงามของธรรมชาติ 3) ดินไม้เป็นแหล่งกำเนิดดินน้ำลำธารที่พวกเราควรรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป 4) วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 5) วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น/ของชาติ ที่ทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจ 6) การรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยสร้างรายได้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ 7) ธรรมชาติช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติและถ้าสิ่งเหล่านี้ถูกทำลายย่อมมีผลถึงมนุษย์ด้วย 8) วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาของมนุษย์โดยใช้ความรู้ไปประดิษฐ์คิดให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและถ่ายทอดสู่สมาชิกรุ่นต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.29, 3.47, 3.71, 3.58, 3.49, 3.47, 3.44 และ 3.24) ส่วนในประเด็น 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในชุมชน และ 2) วัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ช่วยสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์ได้ ชุมชนมีความตระหนักอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.00 และ 2.60) ตามลำดับ

10. ทักษะคิดต่อการเรียนรู้ในการจัดทำแผนที่สีเขียวและการเผยแพร่สู่ระบบอินเทอร์เน็ต พบว่าทักษะคิดอยู่ในระดับ “พอใจมาก” (ค่าเฉลี่ย 4.30) ทั้งใน

10.2. ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.32) คือ 1) การเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในด้านการรักษาทรัพยากรชุมชนและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) แผนที่สีเขียวจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่านต่อไป 3) ท่านได้รับความรู้อย่างมากเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว 4) ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวสีเขียวจะเป็นประโยชน์กับชุมชนของท่านต่อไป และ 5) ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งเผยแพร่แผนที่สีเขียว (ค่าเฉลี่ย 4.82, 4.53, 4.16, 4.13 และ 3.93) ตามลำดับ

10.3. ด้านประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมพบว่าระดับทักษะคิดอยู่ในระดับ “พอใจมาก” (4.52) ในทุกประเด็น ซึ่งชุมชนพึงพอใจในประเด็นที่ว่า 1) กิจกรรมทำให้ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่ท่านได้มีส่วนร่วม/ออกแบบ/วางแผน/ลงมือทำ 2) กิจกรรมทำให้ท่านได้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่เป็นส่วนรวมมากขึ้น เช่น ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม 3) กิจกรรมเปิดโอกาสให้ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนในชุมชนมากขึ้น และ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ท่านได้มุมมองความคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน จากผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 4.67, 4.60, 4.40 และ 4.40) ตามลำดับ

10.4. ด้านการฝึกปฏิบัติ ภาพรวมพบว่าชุมชนมีทัศนคติในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.91) ทั้งในประเด็นด้าน 1) การได้พัฒนาทักษะในการเลือกสัญลักษณ์ (Icon) เพื่อระบุกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) การได้พัฒนาทักษะในการจัดทำแผนที่สีเขียวของชุมชน และ 3) ท่านได้พัฒนาทักษะในการเผยแพร่แผนที่สีเขียวของชุมชนผ่านระบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.09, 3.89 และ 3.76) ตามลำดับ ยกเว้นบ้านแม่ตะมานที่มีระดับทัศนคติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 3.33)

10.5. ด้านการประยุกต์ใช้นั้นพบว่า ชุมชนมีทัศนคติอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 4.47) ในทุกชุมชน ทั้งในประเด็นด้าน 1) ความรู้ที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวมด้วย 2) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดต่อไปได้ 3) สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.49, 4.49 และ 4.42) ตามลำดับ

11. **สรุปบทเรียนชุมชน** สิ่งที่ชุมชนได้รับ คือ 1) การจัดทำแผนที่สีเขียวสามารถเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนหลายวัย ให้สามารถเข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะแลกเปลี่ยนกันได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเสนอความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่ตนเองรู้ กิจกรรมนี้สามารถกระตุ้นความคิด ความรู้สึก และความสนุกสนาน และช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชนในการถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนระหว่างกัน โดยไม่ทำให้เยาวชนรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม 2) แผนที่สีเขียวช่วยให้การจัดการความรู้และข้อมูลทุนชุมชนต่างๆ ทำได้ง่ายและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยชุมชนเก็บข้อมูลแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อหรือขยายผลถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานได้ต่อไป 3) ชุมชนได้ทักษะและประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารและสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สามารถจัดเก็บเนื้อหาความรู้ต่างๆ ได้ยาวนานขึ้น 4) ชุมชนทราบถึงความสำคัญในทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า และยังสามารถนำไปเผยแพร่อย่างภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างฐานข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และยังเกิดความภูมิใจในความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงวัฒนธรรมความเชื่ออันดีงามที่ยังคงเหลืออยู่ เสริมสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน ทำให้เห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน 5) ช่องทางการประชาสัมพันธ์สามารถทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับผู้นำชุมชน ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น เพื่อให้เยาวชนได้รับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถกระตุ้นความรู้สึกให้เยาวชนเกิดความตระหนักในปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งเยาวชนรุ่นใหม่เป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนได้สืบไป ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาความรู้ได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ในการจัดการและแก้ไขปัญหาหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการสืบสานด้านประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องตามความสนใจของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญคือ เยาวชนที่ควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับโอกาสที่เยาวชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยสามารถร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้นเอื้อประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างผู้รู้ในชุมชนและเยาวชนอย่างแท้จริง

3. สำหรับการสนับสนุนทางวิชาการครั้งต่อไปควรมีการสนับสนุนกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตามที่ชุมชนได้เสนอแนะมาดังต่อไปนี้

3.1. ต้องการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้ขยายวงกว้างออกไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งเหล่านี้จะต้องมีการทบทวนและพัฒนาต่อไปเป็นระยะๆ ก็จะทำให้ข้อมูลด้านฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับชุมชน เป็นชุดความรู้ที่เยาวชนรุ่นต่อไปสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ต่อไปในอนาคต

3.2. การฝึกทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสื่อสารขั้นพื้นฐานกับนักท่องเที่ยวได้ เช่น การติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและการนำเที่ยวเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นผู้สืบทอดความรู้และยึดถือปฏิบัติต่อไป ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลปกป้องทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นมิให้สูญหายไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม. 2542 (12 กรกฎาคม). **รางวัลสีเขียว สถานประกอบการที่รักและชุมชนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม**. [ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา: <http://www.deqp.go.th>
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. **การบริหารการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ครรรชนี เอมพันธุ์. 2550. **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. 2548. **โครงการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. “**การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2 : 7 (กรกฎาคม-ธันวาคม): หน้า 61-71.
- บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย. มปป (12 กรกฎาคม). **เครื่องมือสีเขียว**. [ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา: http://www.toyota-sgw.net/library_greentools.php
- ประวิทย์ เรืองจำรัส. 2544. “**การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนดู่มน้ำขาว อำเภอจางหวัดลำปาง**”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระพล ทองมา. 2553(4 กรกฎาคม). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้**. [ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา: <http://www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3jl.doc>
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2551(4 กรกฎาคม). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน**. [ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา: <http://www.cbt-i.org/travel.php>
- สมชัย เบญจชัย. มปป (12 กรกฎาคม). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. [ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา: www.dnp.go.th
- สฤณัฐ แสงอรุณ. 2548 (12 กรกฎาคม). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (Ecotourism)**. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.dnp.go.th/NPO/html/Tour/Eco_Tour.html.
- สวัญญาสุกอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์. 2556. **แผนที่สีเขียวเพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. รายงานวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544 (12 กรกฎาคม). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. [ระบบออนไลน์]

แหล่งที่มา:<http://www.nesdb.go.th>.

สุรางค์จันทร์หาญ. 2531. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง. 2555(12 กรกฎาคม). **เขตการปกครอง**. [ระบบออนไลน์]

แหล่งที่มา:http://www.kuedchang.org/main/index.php?option=com_content&task=view&id=2&Itemid=4

Christopher J. N. Gibbs 1986. **"Institutional and Organizational Concern in Upper Watershed Management."** In K. W. Easter, J. A. Dixon and M. M. Hufschmidt (eds), **Watershed Resources Management: An Integrated Framework With Studies From Asia And The Pacific**. Boulder and London: Westview Press, 145-156.

Green Map System. 2010 (June, 21). **Direction to a Sustainable Nature** [Online]. Available URL :www.Greenmap.org

Green Map. 2010 (June, 21). **Green map system icons complete shared set font version 2**. [Online]. Available URL : http://www.Green map.org/images/gms_icons_thai.pdf

Peter W.C.Hoare.1986. **The Role of Extension : A Northern Thailand Watershed Case Study**. Watershed Resources Management.n.p.